

Täysistunto

Torstai 12.9.2019 klo 15.59—19.42

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 19.42.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen (15.59—17.59) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (17.59—19.42).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Antti Rinne
valtiovarainministeri Mika Lintilä
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppaministeri Tytti Tuppurainen
sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen
opetusministeri Li Andersson
elinkeinoministeri Katri Kulmuni
työministeri Timo Harakka
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
sisäministeri Maria Ohisalo
tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

2.1. Suullinen kysymys hoitajamitoituksesta (Minna Reijonen ps)

Suullinen kysymys SKT 8/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Reijonen, perussuomalaiset.

Keskustelu

16.01 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hoitajamitoitus puhuttaa ja huolestuttaa. Eilen, juuri eilen, pääministeri Rinne sanoi, ettei ole rahaa. Rinne siis sanoi, ettei ole rahaa. Eikös hallitusohjelmassa ollut tavoitteena ikäystävällisyyden edistäminen? Eikös lupaus ollut säätää hoivahenkilöstön sitovasta 0,7-vähimmäismitoituksesta ympärivuorokautisen hoivan yksikössä? Hoitajia tarvitaan lisää. Hoidettavien määrä kasvaa. Hoitajien jaksaminen on ääri rajoilla. Hallitukselta löytyi heti satoja miljoonia kehitysapuun tai Afrikkaan tai ulkomaille.

Kysyn siis teiltä, arvoisa ministeri Kiuru: Helmikuussa sanoitte, että nyt on näytön paikka, hoitajamitoitus heti. Olette nyt hallituksessa. Nyt on todellinen näytön paikka. Toteuttatko lupauksenne, vai unohtuvatko vanhukset, meidän oman maamme vanhukset?

16.02 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Kiitos hyvästä kysymyksestä, ja suora vastaus on, että ei unohdu. Minusta on tärkeää, että otatte tämän henkilöstömitoituksen eli hoitajamitoituksen esiin. Tässä salissa on keskusteltu vuosien varrella — varmasti voisi sanoa, että yhtenä tärkeimmistä aiheista — todella paljon siitä, miten ympärivuorokautiseen hoivaan saadaan sellainen sitova henkilöstömitoitus, joka antaa alalle kunnianpalautuksen [Timo Heinonen: Tuntien työ!] ja antaa myöskin niille ihmisille, jotka ikääntyvät, turvallisuudentunteen siitä, että asia saadaan viimeinkin kuntoon, että väki riittää. [Ben Zyskovicz: Milloin se tulee?]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.03 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! THL elikkä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos kertoo, että hoitajamitoituksen korjaamiseen tarvittaisiin lisää rahaa vajaat 200 miljoonaa vuodessa. Hallitusohjelmassa kuitenkin luvataan, että hallituskauden päättyessä mitoituksen nostamiseen on käytössä vain 70 miljoonaa vuodessa. Ohhoh! Kun rahoituksesta puuttuu 130 miljoonaa, hallituksen lupauksesta puuttuu uskottavuus — siis uskottavuus puuttuu.

Sitten tarvitaan myös vielä hoitajia. Moni hoitaja on lähtenyt töihin ulkomaille. Moni on lähtenyt muihin töihin, koska palkkaus ei vastaa työn raskautta äärimmäisen raskaassa, tärkeässä työssä.

Pääministeri Rinne, kysyn teiltä: Oletteko te valmis korjaamaan hoitotyön tekijöiden palkat sellaiselle tasolle, että suomalaiset hoitajat tekevät töitä Suomessa? Mistä hoitajille rahat? Onko hallituksen arvopohja — siis arvopohja, mistä puhutte — todella sellainen,

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

että laitatte miljoonia Afrikkaan tai muualle, kun vanhustenhoivasta puuttuu 130 miljoonaa?

16.04 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia tärkeästä kysymyksestä. Tosiasia on se, että tämä hallitus tulee lakiin kirjauttamaan 0,7:n hoitajamitoituksen, jonka päälle tulee vielä hoitoisuuden perusteella lisäkokonaisuuksia. [Ben Zyskowicz: Paljonko se lämmittää, jos ei se käytännössä toteudu?] Tuo rahoitus on tällä hetkellä käytännössä sellainen, että sen 70 miljoonan euron lisäksi löytyy jo suoraan kirjasta 45 miljoonaa kotihoidon kautta rahaa [Toimi Kankaanniemi: Ajetaanko se alas?] ja sitten on kertaluontoisia elementtejä, joilla voidaan viedä asiaa eteenpäin, yli 150 miljoonaa euroa. Lähtökohta on se, että tämä hallitus tulee sen pitkäaikaisen toiveen toteuttamaan, että hoitajamitoitus tulee varmistamaan hyvän hoidon ikäihmisille. [Ben Zyskowicz: Eikä tule, ei tule!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tähän samaan aihepiiriin on kysymys myös vasemmistoliiton eduskuntaryhmällä.

2.2. Suullinen kysymys työvoiman riittävydestä vanhustenhoidossa (Hanna Sarkkinen vas)

Suullinen kysymys SKT 9/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Annan kysymyksen edustaja Sarkkiselle, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.05 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa todetaan selvästi, että vanhushoivan sitova 0,7:n hoitajamitoitus säädetään [Ben Zyskowicz: Eihän se tule, se tulee lakiin muttei käytäntöön! — Timo Heinonen: Pelkkä lause!] ja se tullaan säätämään. Sitova hoitajamitoitus tarvitaan, sillä aivan liian monessa paikassa hoitajia on liian vähän, ikäihmiset eivät saa riittävää hoivaa ja hoitajat uupuvat. [Kokoomuksen ryhmästä: Te ette tee mitään! — Eduskunnasta: Aivan!] Samalla on selvää, että hoitajien saatavuus on merkittävä haaste ja sen takia mitoituksen voimaantulolle tarvitaan siirtymäaika. [Välihuutoja oikealta — Paavo Arhinmäki: Kuunnelkaa kysymys ensin!]

Arvoisa puhemies! Työvoiman saatavuuden turvaamiseksi pitää parantaa hoitajien työssä pysymistä ja työssäjaksamista. Moni koulutettu hoitaja on poistunut alalta. Hoitajamitoituksen parantaminen lisää itsessään alan vetovoimaa ja työssäjaksamista. Tarvitaan lisäksi koulutusratkaisuja, johtamisen kehittämistä ja parempia työoloja ja työehtoja.

Arvoisa puhemies! Kysyn: mitä hallitus tekee alan houkuttelevuuden parantamiseksi, alalta poistuneiden hoitajien [Puhemies koputtaa] houkuttelemiseksi takaisin sekä työvoiman saannin turvaamiseksi? [Ben Zyskowicz: Rinne hoitaa palkat! — Paavo Arhinmäki: Eiks ollu aika hyvä kysymys?]

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

16.06 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys hyvin osoittaa sen, minkälaisessa noidankehässä me tällä hetkellä olemme vanhusten hoivatyön suhteen. Jos tätä syöksykierrettä ei oikaista, [Kokoomuksen ryhmästä: Itse aiheutettu! — Paavo Arhinmäki: Kokoomuksen aiheuttama, pitää paikkansa, itse aiheutettu!] on vaarana, että koko järjestelmä rapautuu lopullisesti, pahan kerran. Työntekijöiden riittämättömyyden tunne on vakava. Täytyy muistaa, että pohjoismaisessa tutkimuksessa, joka taannoin tehtiin, viesti on niin karua kuultavaa koko parlamentille, että me saamme vielä ja kerrankin miettiä, miten tämä kunnianpalautus alalle [Ben Zyskowitz: Kuvaillette ongelmaa, antakaa ratkaisuja!] saadaan aikaiseksi. Jopa 40 prosenttia Suomen laitoksissa työskentelevistä työntekijöistä on tosiasiasa tilanteessa, jossa hän itse ei haluaisi ottaa vastaan tuota paikkaa kyseisestä paikasta, jossa hän itse on töissä. 38 prosenttia näistä alan työntekijöistä on harkinnut alanvaihtoa. Kyllä meidän täytyy pystyä osoittamaan, [Kokoomuksen ryhmästä: Älkää meitä syyttäkö! — Välihuutoja oikealta] että sitova henkilöstömitoitus todella säädetään lakiin. Harmillinen asia on se, että eduskunnassa ei vielä näytä olevan tahtotilaa siitä, että tämä hanke tehtäisiin yhdessä. [Puhemies koputtaa] Nyt hallitusohjelmassa suoraan linjataan, että sitova henkilöstömitoitus [Puhemies: Aika!] kirjataan lakiin ja se esitys tuodaan vielä ennen joulua. [Paavo Arhinmäki: Siinä tuli: ennen joulua!]

16.07 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hieman ihmetyttävät nyt vasemmiston kommentit siitä, että tähän tarvitaan siirtymäaika. Muistan, miten keväällä ryhmän puheenjohtajana olin mukana vasemmiston kanssa, jolloin ministeri Pekonen oli ryhmänjohtajana ja ministeri Kiuru oli SDP:n puolesta paikalla. Me vaadimme hoitajamitoitusta silloin, [Paavo Arhinmäki: Kyllä!] ja silloin te molemmat totesitte, että tämä on yhden lauseen asia ja ihan muutamassa viikossa voidaan tehdä. Ja nyt on kelkka kääntynyt kaikilla, nyt te puhutte siirtymäajasta. Miksi te ette silloin puhuneet? Oliko tämäkin vaalitemppu? [Kokoomuksen ryhmästä: Oli!] Tämä on samanlainen vaalitemppu, joka liittyy tähän sosiaaliturvauudistukseen muutenkin. Ministeri Rinne, viime hallituskauden te puhuitte koko ajan sote-uudistuksesta ja siitä, että se pitää palauttaa parlamentaariseen valmisteluun. Nyt sitä ei aiota tehdä. Mitä te vastaatte tähän? Miksi takki on kääntynyt? [Oikealta: Kuinka te kehtaatte? — Voiko puheisiin luottaa?]

16.08 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo joulukuussa 2012 silloiseen vanhuspalvelulakiin liittyvässä vastauksessa eduskunta edellytti, että ”hallitus arvioi henkilöstömitoituksen toteutumisen vanhuspalvelulaissa tarkoitetulla tavalla vuoden 2014 aikana ja mikäli ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköissä ei ole saavutettu suosituksen mukaista henkilöstömitoitusta, se antaa eduskunnalle esityksen lain täsmentämisestä”. Vieläkin Suomessa näistä nykyisistä paikoista [Anne-Mari Virolainen: Nyt on nyt, nyt on vuosi 2019!] ympärivuorokautisen hoidon piirissä 5 prosenttia menee tosiasiasa alle nykyisten suositusten. Eduskunnassa ei ole näkynyt eikä kuulunut, sattuneista syistä, tätä kauan kaivattua esitystä. Ja olen samaa mieltä kuin edustaja Meri: nyt on aika tuoda tämä esitys eduskuntaan, kirjata ei vain 0,7 lakiin, niin kuin keväällä vielä ajateltiin, vaan niin kuin hallitus nyt esittää, että otetaan myöskin hoitoisuus huomioon ja pidetään huolta, että tukipalvelut eriytetään tästä varsinaisesta hoitotyöstä. Ja nämä kaksi jälkimmäistä ovat [Puhemies koputtaa] asioita, joita ei ole vielä tarpeeksi selvitetty. Ne selvitetään nyt [Puhemies: Aika!] syyskuun loppuun mennessä.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

16.10 **Anna-Kaisa Ikonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä vanhuspalvelu ja huolenpito on paljon laajempi kysymys kuin pelkästään henkilöstö. Me tarvitsemme lisää henkilöstöä, mutta on myös kiinnitettävä huomiota siihen, minkälaista on hyvä arki: miten itsemäärääminen toteutuu, miten on mahdollista jatkaa omaa elämäntapaansa vaikka heräämisten, nukkumaanmenojen, hyvän ruoan, muun osalta, tai viedään esimerkiksi kulttuuria sinne, missä ovat ne, jotka eivät itse pääse kulttuurin luo? Tämä on paljon laajempi kysymys.

Katsotaanko tässä mitoitussasiassa toisaalta vain ympärivuorokautista hoitoa vai muistetaanko myöskin ne ihmiset, jotka ovat kotona? Haluan kysyä hallitukselta: nyt kun mitoitus on erotettu tästä muusta vanhuspalveluiden laadun kehittämisestä, niin miten käy tämän vanhuspalveluiden kokonaisvaltaisen laadun kehittämisen? Ja millä tavoin käy nyt sitten tämän mitoituksen, voimmeko luottaa, että hallitus pitää siinä lupauksistaan kiinni?

16.11 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Kyllä yksinkertainen vastaus on: voi luottaa siihen, että nyt tulee esityksiä ja uudistusta vanhuspalvelulain [Kokoomuksen ryhmästä: Koska voimaan?] nimissä näiden palveluiden tosiasialiseen tilaan tässä maassa. [Kokoomuksen ryhmästä: Koska se näkyy käytännössä?]

Nyt on päätettävä eduskunnassa, halutaanko, että nämä esitykset tuodaan kiireellisesti niistä asioissa, joista täällä eniten puhutaan. Nyt olen olettanut keväisen keskustelun johdosta, että eduskuntaan halutaan henkilöstömitoitus, sitova henkilöstömitoitus 0,7, heti, [Ben Zyskowiec: Koska se näkyy käytännössä?] ja nyt se tulee niin nopeasti kuin me sen tänne saamme.

Tässä taas edustaja peräänkuulutti sitä, että olisi hyvä tehdä näitä erityisesti kokonaisuutena. Varmasti moni asiantuntija ajattelee näin. Nyt on kuitenkin vastattu eduskunnan huutoon, joka keväällä täällä oli melkoinen. Tulen henkilökohtaisesti varmistamaan, että näin tulee: Mitoitus tulee ensin, se on vanhuspalvelulain ensimmäinen osa. Toinen osa tehdään, ja kaikki nämä tärkeät huomiot, jotka lain päivityksessä täytyy ottaa huomioon, myöskin säädetään lakiin. Ja ne, jotka eivät mene lakiin, tulevat parantuneena suosituksena sitten myöskin yhteiskunnan kautta hoidetuksi. Tältä osin [Puhemies koputtaa] molemmat on tehtävä.

16.12 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kiuru, eikö teitä hävetä? [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Herranjumala! — Ohhoh!] Te olitte se, joka täällä eduskunnassa huusi. [Jukka Gustafsson: Hallitus tekee, oppositio viki-see!] Ministeri Andersson ja ministeri Marin eivät ole paikalla, pääministeri Rinne, eikö teitä hävetä? Te lupasitte — te lupasitte, että tämä hoitajamitoitus saadaan aikaan: [Hanna Sarkkinen: Ja te vastustitte sitä!] muutaman tunnin työ, keskeinen lupaus. Ja tämäkin lupaus on petetty, samalla tavalla kuin eläkelupaus on petetty. Voiko teidän hallituksenne ohjelmaan ja lupauksiin luottaa? [Eduskunnasta: Ei voi!] Me olemme saaneet lukuisia suutuneita yhteydenottoja ikäihmisiltä, omaisilta, hoitajilta siitä, että he ovat uskoneet siihen teidän lupauksenne, että te hoidatte tämän muutamassa tunnissa.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä jättää kirjallisen kysymyksen. Me kaikki olemme sen allekirjoittaneet. Me toivomme teiltä selkeän suunnitelman siitä, miten nämä vanhuspalvelut laitetaan kuntoon — selkeä suunnitelma, mistä saadaan lisää hoitajia, selkeä suunnitelma, miten tämä rahoitetaan. [Puhemies koputtaa] Ja me edellytämme: Vastatkaa rehel-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

lisesti. Ei tyhjää puhetta, [Puhemies: Aika!] vaan miten tämä asia hoidetaan? [Ben Zyskowitz: Ja milloin tulee voimaan?]

16.13 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Sari Sarkomaa: Kuukausikaupalla ministerinä, vieläkään ei mitään selvää, mitä tapahtuu!] Edustaja Orpo, muistan hyvin viime vaalikauden keskustelut tässä salissa niistä hoitajamitoitusten kokonaisuuksista. Muistan hoitajamitoituksen kokonaisuuksista vaalikeskustelut, joissa te ette suostuneet kertomaan sitä, miten hoitajamitoitusta nostetaan. [Naurua kokoomuksen ryhmästä] Nyt tämä hallitus on tuomassa tähän saliin tämän syksyn aikana lainsäädäntöesityksen, jonka mukaan 0,7:n hoitajamitoitus tulee lakiin kirjattua. [Välihuutoja oikealta] Sen lisäksi tähän lainsäädäntöön tulee hoitoisuudesta määritelmä, joka johtaa siihen, että silloin kun tarvitaan enemmän kuin 0,7 hoitajaa, se tulee toteutumaan. Edustaja Orpo, olkaa nyt tyytyväinen. [Ben Zyskowitz: Milloin se tulee käytäntöön? Eilenhän ei rahaa ollut!]

16.14 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliitikassa on kysymys allokaatiosta ja priorisoinnista. Nuo vastaukset hallituksen ministereiltä kuulostavat vähän siltä, että te kuvittelette, että te olette tekemässä siellä joitakin teknisiä päätöksiä siitä, miten mitoitus nyt saadaan sinne ja tänne. Minun puolueelleni on päivänselvää, että talouden realiteetit ovat vähän sellaiset, että rahaa ei ole, ja voin hyvin uskoa, kun pääministeri Rinne sanoo niin. Mutta teidän pitäisi kyetä myös priorisoimaan. Te olette laittamassa rahaa moniin, moniin asioihin, muiden huono-osaisten ihmisten auttamiseen, mutta nyt on kysymys Suomessa elävistä vanhuksista. Tiedättekö te, mitä priorisoiminen tarkoittaa? Oletteko te valmiita priorisoimaan, ja miten te priorisointte, jotta suomalaiset vanhukset saavat hoitoa? [Eva Biaudet: Jokainen ihminen on yhtä tärkeä!]

16.15 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ilolla herännyt hallitusohjelmanevottelujen jälkeen jokaiseen aamuun, koska yksi suuri asia saadaan nyt kuntoon: sitova hoitajamitoitus tulee. [Kokoomuksen ryhmästä: Milloin voimaan?] Se on suuri haave. Aikoinaan olimme Petteri Orpon kanssa samassa hallituksessa ja keskustelimme vakavalla sävyllä, olisiko tämä asia voitu hoitaa niin kuin eduskunta jo vuonna 2012 edellytti. [Kokoomuksen ryhmästä: Milloin se tulee voimaan?] Valitettavasti koskaan sitä ei tullut, [Oikealta: Vastatkaa Purran kysymyksen!] vaikka jo silloin ajoin vahvasti, että tämä hoitajamitoitus saadaan. Tämä eduskunnan keskustelu osoittaa nyt sen, että ensin pitäisi tietää, kuka on täällä kannattamassa sitovaa henkilöstömitoitusta, onko kaikki veneessä mukana. Tuodaan nämä esitykset, joita on toivottu ja joita halutaan, mutta tärkeitä on myöskin rakentaa yhteistä poliittista tahtotilaa, että vanhusten asiat laitetaan tässä maassa kuntoon. [Ben Zyskowitz: Ja milloin näkyy arjessa?] Syöksykierre on niin vakava, että meillä on yli 70 000 ihmistä jättänyt tämän alan. Ja tämä keskustelu ei varmasti mairrittele, [Kokoomuksen ryhmästä: Eikä teidän teot!] koska moni työssään uupunut ihmettelee, eikö eduskunnassa vieläkään löydy sitoutumista tähän yhteiseen hankkeeseen. [Puhemies koputtaa] Heti kun hoitajat saadaan, niin minusta tämä tilanne saadaan osittain vakaantumaan. [Ben Zyskowitz: Milloin se näkyy arjessa?]

16.16 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymys täytyy tässä salissa nyt selvittää ihan juurta jaksan. Ennen vaaleja te, ministeri Kiu-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

ru, sanoitte tässä salissa suomalaisille, että se on ihan nopea työ: viekö se tunnin tai kuu-kauden, ja yksi virke lakiin, ja sillä vanhusten asiat saadaan kuntoon. Ja nyt meille on täysin epäselvää täällä tässä salissa, milloin se teidän lupaamanne mitoitus tulee voimaan, tulee se voimaan ollenkaan ja millä tavalla tämä hallitus konkreettisesti ja aidosti, niin että se ihmisten arjessa näkyy, tulee parantamaan vanhusten palveluja tässä maassa. [Paavo Arhinmäki: Niin opiskelija pohti viime kaudella!] Ja nyt haluan kysyä: Johditteko te harhaan suomalaisia ennen vaaleja lupaamalla, että hoitajia tulee lisää sen 0,7:n mitoituksen verran. Johditteko te ihmisiä harhaan? [Paavo Arhinmäki: Edustaja Grahn-Laasonen puhuu koulutuslupauksesta!]

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä pidän siitä kiinni, mitä on yhdessä ajettu, ja yhdessä tässä salissa on vahvasti ajettu sitä henkilöstömitoitusta, ja käsittääkseni [Ben Zyskowitz: Milloin näkyy arjessa?] vieläkin tässä salissa eivät kaikki halua tunnustaa, että ajaisivat sitä. [Timo Heinenon: Kuka ei halua?] Nyt ajattelenkin, että on hyvä, [Jukka Gustafsson: Ei mene neljää vuotta!] että eduskunnassa löytyy vahva tahtotila siihen, että tämä yhteinen henkilöstöasia saadaan lopulta kuntoon. Ja tältä osin tärkeää on, että me saamme riittävät voimavarat tähän hankkeeseen ja me saamme alan innostumaan siitä, että takaisin voi palata, että me pidämme henkilökunnan jaksamisesta huolta ja me pidämme myöskin huolta siitä, että mahdollisimman nopeasti me saamme kaikki tarpeelliset hoitajat tekemään tätä tärkeätä työtä, että jokainen Suomessa uskaltaa myöskin vanheta turvallisesti. [Ben Zyskowitz: Milloin näkyy arjessa?]

16.18 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eli kyse on siitä, onko meillä riittävästi henkilöstöä nyt tänä päivänä ja tulevaisuudessa, ja täytyy muistaa se, että kysymys on myös kotihoidosta ja perhehoidosta [Sari Sarkomaa: Nimenomaan!] ja myös omaishoidosta, ei pelkästään laitoshoidosta — pitää nähdä tämä kokonaisuus.

Ja ajattelen sillä tavalla — kävin katsomassa Kuntatyönantajien sivuja ja siellä tilastoja — että todellakin se, että meillä sairauspoissaoloissa esimerkiksi hoitajat, lähihoitajat ja myös laitosavustajat ovat sairauspoissaolojen kärjessä, kertoo siitä, että se työ on todella raskasta, ja meillä on tämä ongelma, kuten ministeri Kiurukin sanoi, että ihmisiä myös lähtee sieltä pois. Kun hallitusohjelmaan on kirjattu myös se, että henkilöstön saatavuutta ja houkuttelevuutta lisätään, niin minä olen kiinnostunut siitä, mitenkä tätä houkuttelevuutta pystytään lisäämään, koska me tiedämme, että 2030-luvun puolivälissä puolet nykyisestä sote-henkilöstöstä jää eläkkeelle. [Puhemies koputtaa] Minkälainen ohjelma meillä on tähän tarjota? [Ben Zyskowitz: Niin, ja kun rahaa ei ole kuulemma!]

16.19 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esitettiin hyviä näkökulmia nimenomaan siihen, että saataisiin nuorisohakeutumaan alalle. Nyt näyttää jo siltä, että tämä pitkittynyt keskustelu siitä, miten turvataan tulevaisuudessa vanhuspalveluiden hoitajamäärä, on johtamassa siihen, että alan vetovoima alkaa hiipua, ja tämä on minusta vakava uhka. Samaan aikaan me näemme, että aika moni hoitaja uupuu niin, [Sari Sarkomaa: Mitä te teette, ministeri Kiuru? Ongelma on tiedossa!] että joko vaihtaa alalta pois tai sitten toisaalta joutuu hakeutumaan liian aikaisessa vaiheessa työkyvyttömyyseläkkeelle. Minusta nämä näkökulmat puoltavat sitä, että

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

yhtenä toimenä vaaditaan sitä, että tulee sitova henkilöstömitoitus lakiin. [Timo Heinonen: Koska se tulee voimaan?] Olen todennut, että syyskuun lopussa saadaan Suomen asiantuntija-ammattilaisilta arvio siitä, millä tavalla tämä pitäisi toteuttaa — on muistettava, että eduskunnassa käytiin vasta keväällä keskustelua yksistään tämän 0,7:n, henkilöstömitoituksen luvun, sisällyttämisestä nykyiseen vanhuspalvelulakiin. [Sari Sarkomaa: Nyt ministeri ei vastaa taaskaan kysymykseen. Tästä on tullut tapa!] Sen jälkeen tulevat hoitoisuuden määrittely sekä tukipalveluiden erottaminen tästä. [Puhemies koputtaa] Ne ovat niitä uusia elementtejä, jotka me myös tuomme tähän esitykseen ennen joulua.

16.20 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin tervehdin ilolla sitä, että tästä asiasta keskustellaan isossa salissa, koska vanhuspalveluiden tilanne oli yksi viime eduskuntavaalien suurimmista kysymyksistä ja suomalaiset aivan odotetusti myöskin odottavat vastauksia siihen, mikä nyt muuttuu ja mitä tullaan tekemään. [Kokoomuksen ryhmästä: Ja te petitte!] Ja siksi ministeri Anderssonia ei hävetä kertoa, että tämä hallitus, kuten ministeri Kiuru totesi, on tuomassa 0,7:n lakisääteiseksi hoitajamitoitukseksi tähän saliin, toisin kuin edellinen hallitus teki. [Ben Zyskowicz: Ja milloin se näkyy arjessa?]

Samanaikaisesti pitää tietenkin myöskin huolehtia siitä, että henkilöstöä on riittävästi saatavilla — kuten tässä todettiin — että ala on vetovoimainen, sekä siitä, että meillä koulutustarjontaa on riittävästi, että meillä on riittävästi lähihoitajakoulutuspaikkoja. Siinäkin hallitus on ryhtymässä toimeen jo tämän syksyn aikana, kohdistamassa lisää opiskelijavuosia lähihoitajakoulutukseen ammatillisen koulutuksen puolella.

16.21 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Rinne eilen tuolla kuntapäivien paneelissa totesi, että tämä 0,7:n hoitajamitoitus tullaan tuomaan ja myöskin seitsemän päivän hoitotakuu, ja nämähän ovat kaikki äärimmäisen tärkeitä tavoitteita — kaikki olemme siitä yhtä mieltä tässä salissa. Mutta ongelma on nyt siinä, kun te sanoitte, pääministeri, että rahaa ei kuitenkaan ole. Kuinka me voimme säätää kuntia sitovan ja velvoittavan lainsäädännön, jos meillä ei ole antaa valtionosuuksia kunnille näitten lainsäädäntöjen toteuttamiseen? Eli olisin kysynyt nyt itse asiassa valtiovarainministeri Lintilältä: Löytyykö rahaa toteuttaa tämä lainsäädäntöpaketti, mitä hallitus kaavailee? Kaikki me haluamme sen lain tänne eduskuntaan. Me haluamme sen nopeasti, keväällä se oli parin tunnin työ, ja aivan varmasti tämä eduskunta tulee sen hyväksymään, mutta löytyykö rahaa? Onko kunnille antaa rahaa, että he pystyvät toteuttamaan tämän? [Puhemies koputtaa]

Ja ehkä pääministerille vielä kysymys, kun olette ottanut kantaa moniin palkkakysymyksiin: oletteko sitä mieltä, että sairaanhoitajien ja perushoitajien palkat ovat tällä hetkellä riittävällä tasolla, että sinne alalle hakeudutaan? [Oikealta: Se on arvovalinta!]

16.22 Valtiovarainministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tiettyjä varauksia budjetissa seuraaville kolmelle vuodelle — taidetaan mennä yhteensä, jyvitettyinä, kokoluokkaan 75 miljoonaa, mikä on varauksena siellä olemassa. [Oikealta: Oho, ei riitä!] En osaa arvioida sitä, millaisen määrän hoitajia sillä saa. Käsittääkseni enemmänkin ongelma on se, onko hoitajia. Meillä on olemassa tietyt varaukset, mutta viitaten niihin kokoluokkiin, mitä joissakin keskusteluissa on julkisuudessa ollut, totean, että meillä varaus tulee olemaan tuota kokoluokkaa.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

16.23 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, värderade fru talman! Äldreomsorgen behöver mera resurser, det är klart, men också bättre ledarskap, mer empati och rätta attityder. Det har visat sig att på sådana serviceboenden där personalen getts möjligheter att delta i planeringen av arbetet och arbetsuppgifterna trivs både vårdarna och invånarna bättre.

On selvää, että vanhustenhoitoon tarvitaan lisää resursseja, mutta siihen tarvitaan myös parempaa johtajuutta ja oikeaa asennetta. Vähäinen hoitajien määrä tekee työstä rankkaa, minkä takia ala ei ole houkutteleva. On hyvä, että meillä on nyt hallitus, joka on tarttunut toden teolla tähän ongelmaan ja pyrkii nyt saamaan tähän ratkaisua. Tarvitsemme yli 4 000 uutta hoitajavakanssia vanhustenhoitoon, mutta samalla meillä on yli 40 000 hoitajakoulutuksen saanutta ihmistä, jotka tekevät ihan muuta työtä. Palaan tähän kysymykseen: miten nämä ihmiset saadaan takaisin omalle alalleen? Tämä on meidän yhteinen huoli. Mitä voimme heille [Puhemies koputtaa] luvata? [Eduskunnasta: Kunnon liksa!]

16.24 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä näihin prosesseihin liittyvät ongelmat ovat todellisia, niin kuin esitittekin: Johtamiseen liittyvät asiat, se, miten työntekijät pääsevät puhkeamaan kukkaan työpaikalla, [Ben Zyskowitz: Kuten ministeriaitiossa!] ja se, miten asiantuntemus otetaan huomioon. Se, millä tavalla työyhteisössä arvostetaan vanhuksia ja miten pidetään ikäihmisistä huolta. Kyllä tämä kaikki on se tapa, millä me puhumme meille tärkeästä väestöstä. Jokaisen pitää pystyä turvallisesti vanhenemaan, ja sitä meidän pitää kaikkien kunnioittaa.

No, tähän liittyy nimenomaan arvostuksen palauttaminen hoitotyötä tekeville, ja tämä tarkoittaa sitä, että työoloja on parannettava. Nimenomaan on tärkeitä, että me annamme sen vakuutuksen, että työssä on muitakin tekemässä tätä tärkeää työtä, ja että sitä työtä arvostetaan myöskin yhteiskunnan taholta niin, että siihen halutaan sitoutua. Niin kuin totesimme, [Puhemies koputtaa] saamme asiantuntijoiden tiekartan syyskuun loppuun mennessä, ja olisi tärkeää, että eduskunta voisi sitoutua yhdessä tähän tärkeään hankkeeseen, [Puhemies koputtaa] kun esitys eduskuntaan tulee sitten ennen joulua. [Timo Heinonen: Teidän tyhjät lupaukset pahentavat tilannetta!]

16.26 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tuntuu kyllä todella hämmäntävältä kuunnella tätä keskustelua, [Paavo Arhinmäki: Kyllä!] kun ministeri Kiuru oli niin varma, että kysymys on vain yhden lauseen lisäämisestä lakitekstiin ja se on sillä hoidettu, ja nyt kuitenkin esimerkiksi eilen pääministeri Rinne totesi, että tarve on 4 000 hoitajaa mutta tulossa olisi mahdollisesti vain 1 000 hoitajaa. Mikä teidän tiekarttanne on siihen, millä tavalla tämä asia hoidetaan? Tuntuu aivan uskomattomalta, että näin suuri vaje on ja te olette tarjoamassa vain 1 000 hoitajaa. Samalla, ministeri Lintilä, te puhuitte 75 miljoonasta, ja kuitenkin Kuntaliitto on arvioinut, että tarve on 250 miljoonaa — vähintään. [Kokoomuksen ryhmästä: Per vuosi!] Missä on se loppuraha, ja koska me näemme sen? [Timo Heinonen: Keväällä oli vielä se raha!]

16.26 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitetaan tästä edustajan esittämästä arviosta, että tähän hankkeeseen tarvittaisiin 250 miljoonaa. Itse pitäisin nyt tärkeänä, että tuo THL:n tekemä selvitys, joka on kaik-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

kien käytettävissä, olisi edustajien luettavana. Siinä lähdetään siitä, että 200 miljoonaa olisi hinta-arvio siitä, kuinka paljon maksaisi riittävien hoitajamäärien tuominen vanhustenhuoltoon, ja tätä ajattelua puolustaa myös se julkinen keskustelu, joka on käyty.

Mitä tulee siihen, riittääkö se, että yhdellä lauseella korjataan nykyistä vanhushoivallakia: Olette oikeassa siinä, että tämä 0,7:n kirjaaminen lakiin olisi ollut varsin pieni työ, niin kuin itsekin totesitte. Mutta nyt selvitetään myös hallituskumppanien toiveesta, voidaanko hoitoisuus [Arja Juvosen välihuuto] määrittää — jotta ei käy niin, että minimistä tulee aina maksimi, [Timo Heinosen välihuuto] vaan minimi on 0,7 nyt jatkossa ja maksimi määritellään hoitoisuuden kautta, joka tulee koko maassa [Puhemies koputtaa] käyttöön samalla tavalla, ja tukipalvelut tästä [Puhemies koputtaa] erotetaan. Sitä kautta kuunnellaan nyt asiantuntijoita. [Kokoomuksen ryhmästä: Tulkaa nyt, keskusta, pois sieltä!]

16.28 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maamme hoivakriisi on vakava. Se ei ole alkanut tämän hallituksen aikana, ei edes viime keväänä, [Arja Juvonen: Vaan edellisellä vaalikaudella, kun te olitte hallituksessa!] kyseessä on pidemmän aikavälin jatkumo. Itse olen kahdeksan vuotta — kahdeksan vuotta — odottanut ja puhunut ja toivonut, että saisimme lakiin kirjauksen hoitajamitoituksesta. [Ben Zyskowitz: Ei se auta, että se on laissa, se pitää saada käytäntöön! — Paavo Arhinmäki: Auttaahan se, lakia ei saa rikkoa!] Ymmärrän, että se tuottaa nyt hämmennystä monelle muullekin samaa asiaa toivoneelle. Kahdeksan vuotta siitä on tässä maassa puhuttu, mutta nyt se on tulossa lakiin — tämä on tärkeä viesti.

Hoitajamitoitus ei ole oikeastaan ainut asia, mistä olemme paljon puhuneet viime keväänä. Puhuimme myöskin haamuhoitajista eli työntekijöistä, jotka ovat merkittyinä näihin listoihin mutta jotka tosiasiallisesti eivät kuitenkaan ole työvuorossa. Ministeri Kiuru, mitä tälle aiotte tehdä?

16.29 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä kysymys. Meidän on hoitotyöstä pantava merkille, että siellä tehdään paljon myöskin muuta kuin välitöntä hoitotyötä. Tätä kautta vanhustenhuollon kriisi on osoittanut, että on syntynyt myöskin haamuhoitajailmiö, jossa tosiasiasa on joissakin tapauksissa jopa vääristelty työvuorolistoja. Tätä kautta on erittäin tärkeää, että eduskunnassa kaikki sitoutuvat siihen, että tämä ilmiö aidosti kitketään pois.

Välitön hoito ja siitä tehtävät kirjaukset lakiin ovat nyt ammatti-ihmisten arvioitavina. En usko, että eduskunnassa on vielä käyty tarpeeksi sitä keskustelua, miten tämä välitön hoito tulee olemaan henkilöstömitoituksen pohjana eli mikä on sitä työtä, joka on tukipalveluita, esimerkiksi siivousta, pyykkäystä, astioiden laittoja koneeseen, vaikka kiinteistöhuoltotoita, ja mikä on sitä välitöntä hoitoa. Jatkossa välitön hoito on arvioitava todella niin, että se on vain välitöntä hoitoa, ja se tarkoittaa sitä, että vain sellainen työ voidaan ottaa tähän mitoitukseen mukaan. Tämä on nyt Suomessa [Puhemies koputtaa] sellainen asia, että tähän suuntaan ei olla vielä päästy.

16.30 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinne ja ministeri Lintilä, kummastelen teidän molempien puheita.

Ensin Rinne: Te sanoitte eilen, ettei rahaa ole hoitajamitoitukseen. Te sanoitte sen eilen. [Perussuomalaisten ryhmästä: Keväällä oli!] Jos te, hallitus, ette budjetoi lisää rahaa, ei voida palkata lisää hoitajia. Hoitajamitoitus on kiinni rahasta, ja tulossa on vain 5 miljoonaa.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

naa euroa hoitajamitoituksen nostoon, ja se on vain 2 prosenttia siitä, mitä vaaditaan. Tämä myös tiedoksi ministeri Lintilälle.

Hallitus, te olette unohtaneet hoitajat. Teillä on kummallinen arvopohja, kun tovereille löytyy kyllä avustajan paikat mutta vanhuksille ei edes etsitä hoitajia lisää.

Ja ministeri Kiuru, eduskunnalla on tahtotila korjata hoitajamitoitus, [Pia Viitanen: Miinus kokoomus!] mutta teidän pitää se ensin valmistella meille hyväksyttäväksi, joten tehkää työnne, hallitus. — Kiitos.

16.31 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että tämä asia nyt tulee selväksi. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei tule! — Välihuutoja oikealta] Hoitajamitoitus tulee kirjattua lakiin tänä syksynä — hoitajamitoitus tulee kirjattua lakiin tänä syksynä, 0,7 — ja sen lisäksi tulee hoitosuhteen perusteella lisäelementtejä mukaan tähän pykälään. Se tulee siis tänä syksynä. Voitte olla täysin rauhassa, edustaja Antikainen, tässä suhteessa. [Oikealta: Tuleeko rahaa?]

Sitten rahan liittyen: Niin kuin äsken totesin, meillä on varattuna 70 miljoonaa euroa suoraan tähän hoitajamitoitukseen, meillä on varattuna 45 miljoonaa euroa kotihoidon kautta tähän rahoitukseen ja noin 15 miljoonaa euroa kertaluontoisia rahoja tämän mitoituksen toteuttamiseen. Näitten avulla tänä aikana, hoitajamäärien ollessa se, mitä on tällä hetkellä koulutuksessa, saadaan tulemaan kaikki se hoitajapotentiaali, mitä tarvitaan tämän asian eteenpäinviemiseen. [Ben Zyskowicz: Milloin näkyy arjessa?]

16.32 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistan hyvin, miten viime vaalikaudella, viime keväänä, peräsin kokoomuksen kantaa hoitajamitoitukseen ja silloinen ministeri Orpo vastasi minulle, että hän ei kannata hoitajamitoitusta, jos se edellyttää tätä 0,7:n hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin. [Vasemmalta: Oliko näin? — Kokoomuksen ryhmästä: Höpö höpö!] Tätä keskustelua vasten vähän ihmettelen nyt tätä kokoomuksen suunnasta tulevaa huutoa. [Paavo Arhinmäki: Hävettääkö nämä vanhat puheet?] Mutta sen sijaan olen hyvin kiitollinen siitä, että istuva hallitus nyt tarttuu tähän vanhusten hoidon häpeälliseen tilaan, joka meillä valitettavasti on vuosia Suomessa ollut.

Muistan hyvin myös sen keskustelun, jota käytiin vanhusten hoidon valvonnan puutteesta. Esimerkiksi meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokouksissa tuli asiantuntijakuulemisissa ilmi se, että meillä on valitettavasti erityisesti yksityisissä hoitolaitoksissa ollut paljonkin tällaisia tilanteita, joissa näitä haamuhoitajia on. Eli jos mentäisiin tähän ikään kuin hoitoisuusmitoitukseen, [Puhemies koputtaa] josta kokoomus puhuu, [Sari Sarkomaa: Ja hallitusohjelmassa on!] niin ei hoitoisuuskaan toteudu silloin, jos lakia ei noudateta eikä valvonta toimi. [Puhemies koputtaa] Eli kysyisin vielä [Puhemies: Aika!] ministeriltä: miten aiotte puuttua [Puhemies koputtaa] tähän valvontakysymykseen?

16.33 Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaan siitä syystä, että aluehallintovirastot, joille tämä valvonta kuuluu, kuuluvat omalle tontilleni ja kunnat, joittenka ensisijainen valvonta tapahtuu tietysti sen vuoksi, että kunnat ovat useimmiten näitten palveluiden ostajia. On totta, että kaikissa kunnissa se valvonta ei ole ollut sillä tasolla kuin on toivottu. Samoin viime talven ajalta — kun käytiin aluehallintovirastojen kanssa näitä tilanteita läpi — on kanteluita tullut huomattavasti. Kanteluiden määrä on noussut, eikä se pysähtynyt siihen viime kevääseen, vaan

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

niitä tulee yhä edelleen, ei pelkästään vanhustenhoivasta vaan myös lastensuojelusta, varhaiskasvatuksesta ja monista muistakin yksiköistä.

Aluehallintovirastojen kanssa on käyty läpi, miten se prosessi saataisiin mahdollisimman hyvin toimimaan, ja totesimme yhdessä, että on erittäin hyvä, että kansalaisilla on väline, jolla voi viedä näitä asioita eteenpäin, ja niin me yritämme vain nopeuttaa sitä prosessia, että niissä hoivapaikoissa käydään mahdollisimman nopeasti se tilanne tarkistamassa, [Puhemies koputtaa] jolloinka on voitu sitten puuttua.

16.35 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-palveluiden toimipisteet ovat harventuneet, ja niitä on keskitetty. Sitä on tapahtunut viime vuosina. On selvää, että tarvitaan kyydityksiä, että niihin paikkoihin päästään.

No, kuinka ollakaan — totta kai tarvitaan takseja — taksiuudistushan meni aika lailla pieleen, tuntuu sille. [PaaVo Arhinmäki: Perussuomalaiset tuki sitä!] Mitä aiotte tehdä tämän parantamiseksi? Onko teillä mielessä, mitä aiotte tehdä tämän asian parantamiseksi, että on yhdenvertaiset taksipalvelut ympäri Suomea saatavilla? Mitä aiotte tehdä?

Ja mitä aiotte tehdä omaishoidon tuelle? Senhän pitäisi olla verotonta. Onko teillä taroituksena muuttaa se verottomaksi vai eikö ole?

16.35 Pääministeri Antti Rinne (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Marin on virkamatkalla ulkomailla, joten totean tähän taksikysymykseen sen verran, että se on nyt valmistelussa liikenne- ja viestintäministeriössä ja tavoitteena on, että ne ongelmat, jotka taksiuudistuksen jälkeen ovat näkyneet selkeästi hoitopuolella ja ylipäättään taksin käytössä, saadaan poistettua tulevien vuosien aikana. Lähtökohta on se, että tavoitteena on poistaa kaikki ne ongelmat.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys terapiatakuusta mielenterveyspalveluissa (Mia Laiho kok)

Suullinen kysymys SKT 10/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys, kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Laiho, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.36 Mia Laiho kok: Arvoisa rouva puhemies! Mielenterveysongelmat ovat suurimpia syrjäytymisen syitä. Puuttamalla mielenterveyden häiriöihin mahdollisimman varhain voidaan vähentää tilanteen pahenemista ja ehkäistä syrjäytymisen kierre ja vähentää myös erikoissairaanhoidon kustannuksia.

Lapset ja nuoret eivät saa kuitenkaan tällä hetkellä riittävän nopeasti apua mielenterveysongelmiin. Kokoomuksen mielestä osana hoitotakuuajkojen lyhentämistä on mahdollisimman pian tehtävä päätös myös terapiatakuun käyttöönotosta. Terapiatakuuhan varmistaa, että jokainen ihminen taustasta riippumatta saa riittävän nopeasti apua mielenterveysongelmissa. Terapiatakuusta on tehty myös kansalaisaloite, joka on saanut runsaasti kan-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

salaisten kannatusta. Lapsen paikan ei pidä olla jonossa, vaan lapsen paikan pitää olla kiinni elämässä.

Arvoisa ministeri Kiuru, onhan hallitus tekemässä terapiatakuusta päätöksen jo budjettiriihen yhteydessä?

16.37 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen erittäin kiitollinen tästä kysymyksestä ja vastaan teille sen alkuosassa esittämääne kysymykseen, olemmeko me hallituksessa tukemassa tätä hyvää hanketta, että olemme, niin kuin ymmärsin, että tekin olette. [Ben Zyskowicz: Jaa, budjettiriihessä toteutuu!] Hoitotakuusta tullaan tekemään esitys eduskunnalle vielä ennen joulua, ja se tulee sisältämään nimenomaan kokonaisvaltaisen, hoitotakuuta parantavan ketjun. Tätä kautta on erittäin tärkeä asia, että siinä kokonaisuudistuksessa, jossa tulemme pitämään huolta, että ihmiset saavat nopeammin hoitoa, on arvioitava vaivasta riippumatta, minkälaisiin tuloksiin pystymme. Tältä osalta hallitus tavoittelee sellaista hoitotakuuta, että palvelutarpeen arvioinnista pääsisi hoitoon seitsemässä päivässä.

Esititte myöskin hyvän arvion siitä, että erityisesti mielenterveyspalveluiden tarve on lisääntynyt nuorimmassa ikäluokassa, 13—17-vuotiaissa, [Puhemies koputtaa] ja se kertoo siitä, että on tehtävä asioita nyt paremmin.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan seisomaan ja ilmoittautumaan painamalla V-painiketta.

16.38 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Terapiatakuu ei voi jäädä odottamaan sote-uudistusta tai pahimmillaan jäädä hallituksen kaavaileman laajan hallintouudistuksen jalkoihin. [Paavo Arhinmäki: Juuri kuulitte, että näin ei ole käymässä!] Meillä on ollut esillä tässä myös hoitajamitoitusasia ja siihen vaadittava raha, ja olisi hyvä nyt tietää, paljonko tähän asiaan on hallitus varautunut laittamaan lisäresurssia. Hallituksen pitää varmistaa hoitoonpääsy mielenterveyspalveluihin nopeasti pomottelematta lapsia ja nuoria. Kysynkin, ministeri Kiuru: miten hallitus aikoo varmistaa, ettei lapsia, nuoria, perheitä jätetä mielenterveysongelmien kanssa yksin, vaan he saavat tukea oikea-aikaisesti, ja onhan terapiatakuun toteuttamiseksi olemassa riittävät rahat?

16.39 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta mielenterveyspalveluiden tolalle laittaminen on yksi tämän kansakunnan isoimpia kysymyksiä myös kestävyysvajeen näkökulmasta. [Ben Zyskowicz: Missä rahat?] Pitkään tässä salissa on puhuttu mielenterveyspalveluiden parantamisesta, mutta se, mitä me olemme pystyneet näille palveluille tarjoamaan vuosikymmenen varrella, on ollut pelkkä kylmä leikkauslinja. Meidän on pystyttävä lisäämään mielenterveyspalveluiden resursseja, ja sitä kautta hallituksen voimavarat ovat ensinnäkin siinä, että yksistään jo mielenterveysstrategian laatiminen ja siihen riittävät voimavarat vaativat ainakin noin 18 miljoonan euron panostusta vuosittain.

Mitä tulee hoitotakuun parantamiseen tässä maassa, niin me tarvitsemme myöskin ne resurssit kunnille nyt purkaa hoitojonot, ja se koskee myös mielenterveyspalveluita. Iso ongelma on ollut se, että nämä palvelut ovat olleet saatavilla erityisesti erikoissairaanhoidon puolella — jos ovat sielläkään olleet saatavilla tasavertaisesti. Täällä perusterveydenhuol-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

lon puolella meidän on pystyttävä tarjoamaan näitä palveluita [Ben Zyskowicz: Niin, missä rahat?] matalalla kynnyksellä, [Puhemies koputtaa] jotta hoito alkaa heti, ja tätä nimenomaan tullaan tekemään, [Puhemies: Aika!] ja tähän on varattu myös resurssit. [Ilkka Kanerva: Lintilällä on helppoa!]

16.40 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kiuru, jos saa näin vanhempana valtiopäivämiehenä antaa teille neuvon, niin kannattaisi noiden lupausten kanssa olla pikkasen varovainen. Tässä kansalaisaloitteessa, joka on tehty ja joka on kerännyt yli 50 000 nimeä ja joka tulee tänne eduskuntaan, esitetään terapiatakuuta ja esitetään, että se maksaa 35 miljoonaa euroa vuodessa. Valtiovarainministeriön budjettiesityksessä tätä rahaa ei ole, ja nyt edustaja Laiho kysyi, aiotteko toteuttaa tämän terapiatakuun, ja ymmärsin teidän vastauksenne niin, että kyllä aiotte. Mutta sehän ei ole totta: se ei ole VM:n budjettiesityksessä. [Sari Sarkomaa: Eikä teidän esityksessä!] Kysymys kuuluu: aiotteko budjettiriihessä huolehtia siitä, että terapiatakuun vaatima 35 miljoonaa euroa lisätään hallituksen budjettiesitykseen? Tämä ratkeaa ensi viikon alussa, kun teillä on budjettiriihi. Kyllä vai ei? [Timo Heinonen: Helppo vastata!]

16.42 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedän minäkin yhtä ja toista näistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, [Kokoomuksen ryhmästä: Hienoa! — Paavo Arhinmäki: Todennäköisesti enemmän kuin te, edustaja Zyskowicz!] ja tätä kautta, niin kuin tässä äsken totesin, kertaan vielä: Me olemme sitoutuneet tässä hallituksessa siihen, että olipa vaiva mikä hyvänsä, se tulee hoidetuksi. [Kokoomuksen ryhmästä: Kyllä vai ei?] Ei voi keskittyä pelkästään siihen, että joitakin vaivoja tässä yhteiskunnassa hoidetaan, [Timo Heinonen: Eli te ette kannata tätä? — Ben Zyskowicz: Toteutatteko vai ei?] ja niin kuin totesin, tämä terapiatakuu on tärkeä kansalaisaloite nimenomaan siitä näkökulmasta, että vuosien säästölinjan jälkeen eduskunnassa tunnustettaisiin, että mielenterveyspalvelut pitää laittaa kuntoon. Juuri näin äsken totesin, ja sitä kautta nämä voimavarat tehdä tätä tärkeätä työtä on varattu.

Tähän kansalaisaloitteeseen palataan myöhemmin. Siihen, millä tavalla seikkaperäisesti, missä palveluissa, millä tavalla toteutettuna se tehdään, palataan, kun tätä kansalaisaloitetta täällä eduskunnassa aletaan käsittelemään. Itse en ole perehtynyt tämän kansalaisaloitteen yksityiskohtiin niin hyvin, että pystyisin euromääräisesti ottamaan siihen kantaa, [Puhemies koputtaa] miten nämä yksi yhteen menevät, mutta me olemme varautuneet hoitotakuun toteuttamiseen tässä yhteiskunnassa, ja sen yhteydessä tätä asiaa, niin kuin totesin, edistetään.

16.43 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen Mielenterveys ry:n kyselytutkimuksen mukaan joka kolmas nuori on harkinnut itsemurhaa. Tämä vetää kerta kaikkiaan vakavaksi. Perussuomalaiset pitävät erittäin hyvänä, että tämä kansalaisaloite on saanut vaadittavan allekirjoitusmäärän ja asia on eduskunnan keskustelussa.

Toivoisin, että tässä keskustelussa voitaisiin ottaa myös henkinen näkökulma esiin, koska uskoisin kuitenkin, että jos mielenterveysongelmat lisääntyvät, niin siellä on oltava myös joku syy, eli se ei ole pelkkä ilmasta tullut seuraus. En sano, että minä tietäisin, mikä se syy on, mutta ajattelen, että nuoret ovat varmasti aina kokeneet kovasti yhteiskunnassa paineita ulkonäöstä tai menestymisestä, mutta onko maailma mennyt kovempaan suuntaan, kun internetissä nuorten nämä kaikki Instagramit ja tämmöiset kuvapalvelut asettavat

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

paineita ja kiusaaminen siirtyy internetiin ja kiusaaminen seuraa silloin kotiin? [Sosiaali-demokraattien ryhmästä: Tehän sen tiedätte!] Kysynkin hallitukselta: voisiko valtiovalta kenties ottaa jonkun projektin, jotenkin tukea nuorten henkistä kasvua ja kiinnittää huomiota myös siihen, mitkä ovat syyt tälle kasvaneelle ongelmalle?

16.44 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin koskettava ja tärkeä kysymys, edustaja Tavio. Minusta on olennaista, että me huomaamme, että joka viides kanssakulkija tälläkin hetkellä tosiasiallisesti kärsii jostakin mielenterveyshäiriöstä. Tämä on vakava uhka suomalaiselle yhteiskunnalle sen takia, että sosiaalinen kestävyysvaje saattaa karata käsistä, jos mielenterveysongelmiin ei pystytä tarjoamaan paremmin apua.

Te esitte monia hyviä keskustelunalkuja tähän kysymykseen, mistä nämä juurisyyt juontuvat. On varmasti selvää, että monista asioista, ja siksi erityisesti kollegani Anderssonin, joka peruskoulusta vastaa, puolella tehdään nyt toimia mutta myöskin ylipäänsä koko yhteiskunnan palvelujärjestelmän puolella eli sosiaali- ja terveydenhuollossa, ja tätä kautta laajempi mielenterveysstrategia yhteiskunnassa antaisi enemmän keinoja monille hallintoaloille puuttua näihin tärkeisiin asioihin. Kaikki eivät ole myöskään rahakysymyksiä.

16.45 Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on äärimmäisen tärkeä asia, kuinka me puutummme lasten ja nuorten haasteisiin ennen kuin ne edes tulevat mielenterveysongelmiksi. Ja tämä hallitus todella ajattelee tältä kannalta, että puututaan etukäteen. Siksi meillä on tulossa esimerkiksi harrastamisen suhteen panostuksia ja olemme luomassa Suomeen oman Islannin mallin, jossa yritetään taata jokaiselle nuorelle ja lapselle kulttuuri- tai liikuntaharrastus, jossa he pääsevät koulupäivän yhteydessä kokemaan onnistumisen kokemuksia ja kokemaan yhteisöllistä tunnetta yhdessä muiden lasten ja nuorten kanssa. Tämä toivottavasti myös sitten auttaa siinä, että näitä mielenterveysongelmia ei niin paljon tulisi jatkossa.

16.46 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun tuntuu, että hallituksella on rahaa niin, että ranteita pakottaa, kysyisin: eikö nyt kannattaisi panostaa tähän terapiatakuuseen, joka maksaa siis 35 miljoonaa ja niin sanotusti hintansa haukkuu, koska sillä me saamme työkykyisiä ihmisiä ja hyvinvoivia nuoria? Nyt te, ministeri Kiuru, sekoititte tämän äsken siihen hoitotakuun kiristämiseen. Te olette siihen lisäämässä tuhat lääkäriä, ja se on aivan eri asia kuin tämä terapiatakuu. Mielestäni nyt kannattaisi ottaa tämä uudelleen pohdittavaksi, miten tämä voitaisiin järjestää ja toteuttaa. Väitän, että tämän pystyisi toteuttamaan jo tällä hetkellä, esimerkiksi käyttämällä yksityisiä terapeutteja palvelusetelin tai maksusitoumuksen tai kilpailutuksen kautta. Hoitovastuu olisi nimenomaan siellä julkisella puolella, mutta hyödynnettäisiin näissä viiiveissä myös yksityistä sektoria. Teillä on siitä hyviä esimerkkejä Suomesta. 17.8. [Puhemies: Aika!] oli Helsingin Sanomissa juuri tästä kirjoitus, että Helsingin alueella tästä [Puhemies koputtaa] on pystytty jo saamaan tämä takuu.

16.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Osa varmasti näkee eri intresseistä terapiatakuun tai esimerkiksi hoitotakuun hyödyllisenä projektina. On aivan selvää, että erityisesti osa kannattaa sitä, että tässä olisi

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

mahdollisuus palvelusetelin laajentamiseen. Minä itse ajattelen, että nyt on tärkeää, että ihmiset tulevat hoidetuksi. Jos tämä asia olisi ollut helppo tehdä, niin sehän olisi jo tehty. Miksi sitä ei ole tehty? Nyt kun me sitä yritämme tässä saada aikaan, [Markku Eestilä: Eihän me olla syytettyjen penkillä! — Paavo Arhinmäki: Kyllä jossain määrin kokoomus on!] niin minun mielestäni on olennaista antaa kuitenkin tunnustusta sille, että mielenterveysongelmien hoitoon on ensimmäistä kertaa vuosiin varattu tosiasiallista rahoitusta. Haluan myöskin muistuttaa teitä, että mielenterveysongelmista kärsiminen on varsin leimavaa. Yllättävää kyllä, jopa 69 prosenttia ammattilaisista uskoo, että tosiasiaassa leimaa tästä tulee. Niistäkin, jotka taas itse ovat kärsineet mielenterveysongelmista mielenterveyskuntoutujina, 19 prosenttia koki, että leimaa tulisi. Miksi me haluamme leimata, että on olemassa erillinen mielenterveyden terapiatakuu ja muu hoitotakuu? [Puhemies koputtaa] Kyllä kokonaisvaltaisesti ihmisen hoitaminen täytyy yhdeltä [Puhemies: Aika!] luukulta saada, ja kannatan sitä kautta terapiatakuuta [Puhemies: Aika!] osana tätä isoa hoitotakuuta. [Ben Zyskovicz: Kansalaisaloite ei ole hyvä teidän mielestänne? Huono kansalaisaloite!]

16.49 Työministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä äärimmäisen tärkeä ja äärimmäisen vakava kysymys liittyy myös työllisyyden edistämiseen. Meillä on Suomessa lähes 13 000 alle 30-vuotiasta työkyvyttömyyseläkkeellä mielenterveyssyistä. Tämä on musertava luku. OECD:n arvion mukaan mielenterveysongelmien vuosikustannus on Suomelle 11 miljardia euroa. [Mika Niikko: Mitäs tehdään? Tämä tiedetään, mutta mitä tehdään?] Siksi esitämme hallitusohjelman mukaisesti kunnollista satsausta työkykyohjelmaan, jolla ihmisiä voidaan saada takaisin työelämään. Uskon ja toivon, että me kaikki tässä salissa toivotamme jokaisen suomalaisen tervetulleeksi takaisin töihin. Tämä työkykyohjelma ja palkkatuki ovat työkaluja, joilla autamme osatyökykyisiä mukaan työelämään. Suomessa on 60 000 ihmistä, [Puhemies koputtaa] jotka ovat työhaluisia ja omasta mielestään työkykyisiä. [Puhemies: Aika!] Me haluamme heidät takaisin joukkoomme.

16.50 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kun kuuntelee tätä keskustelua, niin ei ole ihme, että kansalaiset ajattelevat, että miksi poliitikot eivät koskaan vastaa kysymyksiin. [Sari Sarkomaa: Sanos muuta!] Vaikuttaa siltä, että tämä terapiatakuu tulee menemään niin, että ehkäpä pääministeri Rinne sanoo tällä viikolla hiukan myöhemmin, että ei ole rahaa, mutta ei sano sitä täällä.

Nyt, arvoisa ministeri Kiuru, haluaisin vielä kerran palata siihen alkuperäiseen kysymykseen, joka kysyttiin. Eli aiotteko te viedä tämän terapiatakuun läpi? Te puhuitte äsken hoitotakuusta ja sotkitte nämä kaksi asiaa totaalisesti. Viedäänkö tämä terapiatakuu läpi vai ei? [Ben Zyskovicz: Vastatkaa kerrankin kysymykseen! — Kokoomuksen ryhmästä: Kyllä vai ei?]

16.51 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, koko maahan tulee voimaan eduskunnan päätöksellä hoitotakuu. Tämä esitys tulee tänne eduskuntaan vielä ennen joulua, ja siinä hoitotakuussa on huomioitava, että kaikki ihmisen vaivat pitää pystyä kokonaisvaltaisesti hoitamaan. Ja niin kuin totesin, mielenterveyspuolella ei ole annettu takuuta siitä, että mielenterveysongelmia hoidetaan, ja sanoin, että tämä takuu tullaan antamaan osana tätä isoa hoitotakuun pa-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

rantamista koskevaa hanketta, josta eduskunta pääsee pian päättämään. Eli en sotke näitä asioita vaan totean, että niin mielenterveysvaivat kuin muutkin vaivat pitää pystyä tässä yhteiskunnassa paremmin hoitamaan niin että ihminen pääsee nopeammin hoitoon. Niin mielenterveyden kuin muidenkin ongelmien pitää olla paremman palvelun piirissä. [Ben Zyskowitz: Ja milloin tämä takuu tulee voimaan? Antakaa siitä takuu!]

16.52 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täällä on kuultu erittäin tärkeitä puheenvuoroja tästä terapiatakuusta. On mainittu 35 miljoonaa euroa sen hintalappuksi. En ole nyt aivan varma, osaavatko kaikki suhteuttaa tämän terveydenhuollon kokonaismenoihin, mutta se on 3 promillea niistä terveydenhuollon kokonaismenoista, [Ben Zyskowitz: Sit se varmaan hoituu!] jotka kuntasektorilla on. Ja tämä asia, aivan niin kuin edustaja Risikko minusta erinomaisesti sanoi, on laitettavissa kuntoon tässä ja nyt kunnissa ja kuntayhtymissä. Edustaja Risikko viittasi Helsingin erinomaisiin kokemuksiin, jotka tästä on saatu. Tunnen niitä jossain määrin hyvin. Ja kun samalla tavalla saatte omissa kunnissanne kaupunginjohtajat ja sosiaali- ja terveysjohtajat ymmärtämään, että 0,3 prosenttia on tämän asian hintalappu, niin se tulee kuntoon sillä. Ja on erittäin hyvä, että vielä valtiolta omalla tavallaan tukee tätä.

16.53 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntui, että siinä oli retorinen kysymys, jossa edustaja antoi ymmärtää, että tämä työ ei ole vain hallituksen piirissä tehtävissä, vaan kysyitte retorisesti, että voisivatko kaikki muutkin olla tässä hyvässä kysymyksessä vastaajan roolissa. Nimittäin erityisesti nykyiset palvelunjärjestäjät, 295 kuntaa, voisivat ihan tänään jo laittaa nämä asiat kuntoon.

Sen takia me täällä puhumme näiden asioiden tolasta, koska ne eivät ole kunnossa, kun 43 prosenttia suomalaisista pääsee ylipäätään kiireettömään hoitoon palvelutarpeen arvioinnista seitsemässä päivässä. Kyllä tämä vetää vakavaksi. Kyllä joku tässä maassa järjestäjänä on pystynyt hoitamaan asiat, toiset eivät.

Myös mielenterveyspuolella meidän pitää onnistua entistä paremmin, ja se ei kyllä onnistu millään ilman tätä valtakunnallista ohjausta. Ja sitä kautta annan tukeni nimenomaan siihen, että mielenterveyspuolella tätä asiaa ohjataan myös kansallisesti nyt, että rupeaa tapahtumaan. [Ben Zyskowitz: Milloin teidän takuu tulee voimaan?]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Laine, seuraava kysymys.

16.54 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Laiho. — Kiitoksia näistä kommentteista, mutta edelleenkin on hämmentävää se, etten nyt oikein saa kiinni, millä tavalla tämä terapiatakuu aiotaan järjestää. Lapset ja nuoret tarvitsevat niitä ihmisiä, jotka heidän ongelmansa voivat kohdata ja voivat heidän kanssaan keskustella. Nyt niitä ihmisiä ei ole riittävästi siellä kentällä, ja sitä ei ole myöskään järjestetty niin, että he ovat saavutettavissa. Mutta ennen kaikkea tämä pitää järjestää. Se ei hoidu ilman rahaa.

Ja niin kuin työministeri Harakka täällä toi esille, työkyvyttömyys maksaa tälle maalle paljon. Jos me nyt laitamme rahaa niihin varhaisiin vuosiin, lapsiin ja nuoriin, se varmasti maksaa itsensä takaisin huomattavan suurella määrällä yhteiskunnan hyväksi.

Kysynkin nyt vielä tässä — tässä on pyydetty vastausta siihen: huomioidaanko nyt budjettiriihessä nämä lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut ja myöskin muiden, aikuisten,

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

mielenterveyspalvelut niin, että voidaan taata terapiatakuun mukainen hoitopääsy nopeasti niitä tarvitseville?

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja kysyjä oli edustaja Laiho. Sanoin nimen vahingossa väärin.

16.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolme kuukautta on kulunut tätä hallituskautta, joten olemme nyt siinä tilanteessa, että mielenterveysstrategia lähtee aivan pian kentälle lausuntokierrokselle. Ilman strategiaa on vähän vaikeaa katsoa tarpeeksi pitkälle tulevaisuuteen. Nyt sen tekee koko yhteiskunta. Toivon, että siitä tulee hedelmällinen keskustelu ja suunta löytyy.

Siihen tueksi on varattu budjettiin, niin kuin totesin, 18 miljoonaa mielenterveyspalveluiden parantamiseen vuosittain tässä maassa. Sen lisäksi meillä on jonkin verran tulevaisuusinvestointirahaa, niin kuin tässä on todettu, jota pystytään käyttämään myöskin tämän terapiatakuutyypin takuun — eli tämmöisen hyvän mielen takuun — toteuttamiseen, jos näin halutaan eritellä, osana tätä hoitotakuuta.

Kun tämä aloite tulee eduskuntaan, niin nimenomaan eduskunnan työssä sitten käydään läpi, minkälaisia panostuksia vielä tarvitaan, jotta tämä kokonaisuus on täydellinen. Mutta niin kuin totesin, hoitotakuun parantamiseen on myös varattu nämä resurssit, joita täällä [Puhemies koputtaa] peräänkuulutettiin. [Ben Zyskowiec: Ja milloin se tulee voimaan?

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys toiminta-avustuksista ruokajakelun järjestämisessä (Antero Laukkanen kd)

Suullinen kysymys SKT 11/2019 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Seuraava kysymys, kristillisidemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Laukkanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.57 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Vietämme tällä viikolla Hävikkiviikkoa, ja Suomessa syntyy ruokahävikkiä noin 400 miljoonaa kiloa. Noin 400 toimijaa jakaa tätä hävikkiä joka päivä eri puolilla Suomea pyyteettömästi saamatta tukea valtiovaltalta juuri ollenkaan. Viime vuonna joulukuussa eduskunta myönsi 1 200 000 näille yhdistyksille toiminta-avustusta. Näiden avustusten hakuaika päättyi maaliskuussa, mutta vielä tänä päivänä he eivät ole tuosta avustuksesta saaneet ei euron killinkiä. Saamani tiedon mukaan nämä avustukset jaettaisiin vasta tammikuussa. He ovat siis koko vuoden olleet vailla tätä rahaa, jonka eduskunta on heille luvannut. Ministeri Kiuru, kysyisin teiltä: aiotteko tehdä jotain sen eteen, että tämä ilmiselvä tehottomuus hallinnonalallanne jotenkin saataisiin kuriin ja nämä yhdistykset saisivat heille kuuluvan avustuksen, jonka eduskunta on heille myöntänyt?

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

16.58 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on erittäin koskettava, ja olenkin edustaja Laukkasen kanssa jo asiaa puhunut, ja niin kuin totesinkin teille, nyt lähdemme katsomaan, mitä me voimme tehdä paremmin, ja kokousaikaa jo haetaan teidän kanssanne. Mutta kysymys on laajemmasta ilmiöstä, eli kiitos tämän asian esiin tuomisesta, ja lähdetään sitten katsomaan, mitä on tehtävissä.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.58 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän tästä, että ministeriltä löytyy aikaa tähän. Se, mitä tässä itse asiassa olisi tehtävissä, olisi se, että ministeriön sisälle tulisi selkeä, kiinteä raha, jolla voitaisiin jatkuvasti avustaa näitä yhdistyksiä, jotka eivät muuten saa tähän toimintaansa esimerkiksi STEAlta mitään rahaa. Mutta tämä akuutti tilanne on nyt tämä, ja kysyisin: aiotteko heti huomenna ottaa esille tämän asian oman asiantuntijanne kanssa ja hoitaa sen, että vielä tämän vuoden puolella nämä yhdistykset saavat heille kuuluvan rahan?

16.59 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ottanut sen jo esille, koska, edustaja Laukkanen, teitte tämän työn sillä tavalla helpommaksi, että otitte minuun yhteyttä viime viikolla tästä asiasta, ja tietenkin vastuuministerinä otin sitten selvää, minkälaisia mahdollisuuksia tässä on. Mutta niin kuin totesin, pyritään nyt löytämään ratkaisu. Tämä on vakava asia sen takia, että moni suomalainen on niin vähävarainen ja niin heikossa ja myöskin osattomassa asemassa yhteiskunnassa, että meidän täytyy kerta kaikkiaan vain saada tämäkin asia kuntoon. Ei ole ollut eduskunnallakaan helppoa, koska tätä asiaa on myös valtiovarainvaliokunnassa monesti selvitetty, ja olen jo silloinkin päässyt osalliseksi koko tästä kysymyksestä. Katsotaan tulevien viikkojen aikana.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Ilmastovuosikertomus 2019

Kertomus K 17/2019 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Keskustelu

17.00 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä on ensimmäinen vuonna 2015 voimaan tulleen ilmastolain mukainen ilmastokertomus kautta aikain. Ilmastovuosikertomus on tärkeä väline ilmastopolitiikan tavoitteiden toteutumisen seuraamisessa. Se vahvistaa eduskunnan roolia ilmastopolitiikan valmistelussa ja seurannassa sekä toivottavasti kannustaa ilmastokeskusteluun myös julkisuudessa. Olen iloinen, että eduskunta on aktiivisesti myös tarttunut tämän uuden välineen tuomiin mahdollisuuksiin ja ympäristövaliokunta on järjestämässä kertomuksesta julkista kuulemistasi ensi viikolla.

Vuosikertomuksen laadinnasta vastaa ympäristöministeriö yhteistyössä muiden asian kannalta keskeisten ministeriöiden kanssa. Hallitus antoi tämän ilmastovuosikertomuksen alkukesällä, joka valikoitui luontevaksi ajankohdaksi, koska silloin on käytettävissä mahdollisimman tuoreet päästötiedot. Tällä aikataululla voidaan raportoida lopulliset päästötiedot kahden vuoden takaa ja niin sanotut pikaennakkotiedot edellisen vuoden päästöistä. Tämä ilmastovuosikertomus perustuu siis vuosien 2017 ja 2018 päästötietoihin sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan eli KAISUun sisältyvien päästövähennystavoitteiden ja -keinojen arviointiin. Ensimmäinen KAISU valmistui viime kaudella, vuonna 2017, ja hyväksyttiin eduskunnassa maaliskuussa 2018.

Tässä vuosikertomuksessa eivät siis ole mukana hallitusohjelman uudet tavoitteet ja keinot. Kertomuksen tarkoituksena on arvioida kehitystä suhteessa nyt voimassa oleviin eli vuonna 2018 hyväksytyyn keskipitkän ilmastopolitiikan suunnitelman tavoitteisiin. Tiedämme kaikki hyvin, että hallitusohjelman tavoitteet ovat näitä KAISU-tavoitteita kunnianhimoisempia. Samoin tiedämme, että EU:n ilmastotavoitteita on tiukennettava, jotta ilmaston lämpeneminen voidaan pysäyttää 1,5 asteeseen.

Suomen ja EU:n ilmastopolitiikka koostuu kolmesta eri sektorista: päästökaupasta, taakanjakosektorista ja maankäyttösektorista. Päästökauppasektoriin kuuluvat teollisuus- ja energiantuotantolaitokset ja EU:n sisäinen lentoliikenne. Taakanjakosektoriin kuuluvat muut päästöt, esimerkiksi liikenteestä ja maataloudesta. Maankäyttösektorille kuuluvat metsistä, maatalousmaista ja kosteikoista syntyvät päästöt ja nielut.

Voimassa olevan ilmastolain soveltamisala on rajoitettu taakanjakosektoriin. Tämä tarkoittaa, että myöskään ilmastovuosikertomus ei sisällä päästökauppa- tai maankäyttösektoreita koskevia tietoja. Ilmastovuosikertomuksessa käsitellään taakanjakosektorin päästöjä eli liikenteen, maatalouden, erillislämmityksen, työkoneiden, jätteiden käsittelyn ja F-kaasujen päästöjä.

Hallitus on linjannut, että ilmastolain päivityksen yhteydessä myös maankäyttösektori tulee mukaan ilmastolakiin ja raportointiin. Tämä on tärkeää, jotta saamme jatkossa päästötietämme mahdollisimman kokonaisvaltaisen käsityksen. Päästökaupan päästöt EU-maat ohjaavat yhdessä EU-päätöksenteon kautta.

Taakanjakosektorin kokonaispäästökehityksen lisäksi kertomuksessa tarkastellaan myös sen sisällä sektorikohtaista päästökehitystä. Liikenne on keskeinen koko taakanjakosektorin päästökehityksen kannalta. Joka toinen vuosi ilmastovuosikertomuksessa raportoidaan politiikkatoimien toteutumista koskevat tiedot. Arvioinnin kohteena ovat myös KAISUun sisältyvät poikkileikkaavat toimet, jotka koskevat kulutusta, kuntien ja alueiden ilmastotoimia sekä julkisia hankintoja. Lisäksi vähintään kerran vaalikaudessa raportoi-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

daan sopeutumis suunnitelman toimien riittävydestä. Tässä ensimmäisessä kertomuksessa ovat tarkastelussa nämä kaikki.

Nyt käsittelyssä olevassa ilmastokertomuksessa arvioidaan, että nykytoimilla todennäköisesti voidaan saavuttaa kauden 2013—2020 päästövähennystavoite hyödyntäen taakanjakoasetukseen sisältyvää ajallista joustoa, joka mahdollistaa yksiköiden siirrot vuosien välillä. KAISUn mukaiset suunnitellut toimet ovat lähtökohtaisesti myös riittäviä seuraavan jakson 2021—2030 tavoitteen kannalta. Nykyiset taakanjakosektorin tavoitteet perustuvat EU-lainsäädäntöön, jonka mukaisesti Suomen tulee vähentää päästöjä 16 prosenttia vuoteen 2020 ja 39 prosenttia vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 2005.

Kertomuksessa kuitenkin todetaan, että ilmastopolitiikan toimeenpanoa on seurattava tiiviisti ja jatkuvasti on arvioitava mahdollisten lisätoimien tarvetta. Esimerkiksi liikennesektorin päästökahtäminen viime vuosina näyttää osoittavan, että sektorilla tullaan tarvitsemaan tehokkaita lisätoimia vuoden 2030 tavoitteen saavuttamiseksi. Ilmastovuosikertomus sisältää politiikkatoimien tarkemman tarkastelun.

Myös ilmastomuutokseen sopeutuminen ja siihen liittyvät toimet ovat esillä vuosikertomuksessa tällä kertaa. Tämä on tärkeää, sillä tarkastelu osoittaa, että ilmastoriskien hallinta on osin puutteellista. Koska ilmastomuutoksen riskit ovat mittavat, on vahvistettava yhtenäistä ilmastopolitiikkaa, jotta ilmastomuutosta hillitään eli päästöjä leikataan samalla kun vahvistetaan yhteiskunnan ilmastokestävyttä.

Kokonaisuudessaan ensimmäinen ilmastovuosikertomus osoittaa, että olemme edistyneet asetetuissa tavoitteissa. Se kertoo siitä, että keinoja löytyy, kun on tahtoa. Samalla on kuitenkin muistettava, että nykyiset päästövähennystavoitteet eivät riitä ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseen 1,5 asteeseen. Siksi uusi hallitus on ohjelmassaan linjannut, että tavoitteita kiristetään ja Suomen tulee olla hiilineutraali jo vuonna 2035. Jatkossa myös maankäyttösektori on otettava vahvemmin mukaan ilmastotoimien seurantaan.

Hallitusohjelman uudet tavoitteet sisällytetään aikanaan päivitettyyn KAISU-suunnitelmaan, ja ne tulevat sen myötä arvioitaviksi tulevissa vuosikertomuksissa. Nyt esitettävän vuosikertomuksen perusteella on kuitenkin jo helppo sanoa, että nykytoimet eivät ole riittäviä, kun tavoitteet kiristyvät. Onneksi hallitusohjelma antaa toimiin vahvan selkänöjan. Lisätoimia tullaan tarvitsemaan kaikilla sektoreilla.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Käydään sitten keskusteluun.

17.07 **Emma Kari vihr:** Arvoisa puhemies! Erytiskiitos ympäristö- ja ilmastoministeri Mikkoselle tämän tärkeän vuosikertomuksen esittelystä. Joka perjantai, kun me kävelemme eduskunnan rappusia töihin, me edustajat kohtaamme sen saman näyn: Ilmastolakkoi-levat nuoret istuvat siellä sinnikkäästi. Siellä ne ovat, viikosta toiseen vaatimassa, että me teemme sen, mitä tehtävä on. Satoi tai paistoi, joka perjantai. Siellä he ovat olleet jo lähes vuoden ajan. He ovat siellä muistuttamassa meitä siitä, että me emme unohtaisi sitä, mikä on kaikkein tärkeintä. Nämä nuoret istuvat siellä itse asiassa aika usein omien isovanhempiensa rinnalla vaatimassa meiltä tekoja.

Totuus on se, että ilmastomuutoksen torjunnalla on kiire. Toivoa on, mutta kiire on kova. Maailma muuttuu nyt paljon nopeammin kuin me olemme uskoneetkaan, ja sen takia meidän on toimittava nopeammin kuin me olimme ajatelleetkaan ja tehtävä enemmän kuin olimme aikoneetkaan. Tämä tilanne on ihmisen aiheuttama, ja vain me ihmiset voimme sen korjata. Se on meidän tehtävämme.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Arvoisa puhemies! Kun ilmastolaki viisi vuotta sitten säädettiin, niin tavoitteena oli luoda vahva työkalu ilmastotoimien toteuttamiseen. Eduskunnalle vuosittain tuleva ilmasto-kertomus on tärkeä osa tätä työtä. Tämä tänään käsitellyssä oleva ilmastovuosikertomus on ensimmäinen laatuaan, ja se on se väline, jolla me voimme seurata meidän ilmastotoimien toteutumista. On ihan selvää, että kauniitkaan tavoitteet eivät meitä pelasta, jos ne toimet jäävät tekemättä.

Tämän ilmastovuosikertomuksen tärkeä viesti on, että tehokkaita ilmastokeinoja on jo löydetty ja niitä on jo tehty. Päästöjen vähentäminen on siis täysin mahdollista, mutta nyt pitää tehdä nopeammin, nyt pitää tehdä enemmän. Jotta ilmastonmuutos rajoitetaan alle 1,5 asteeseen, tavoitteita on kiristettävä ja kaikkien pitää tehdä osansa. Mihinkään vapaa-matkustajuuteen ei ole enää varaa eikä odotteluunkaan. Sen takia on todella arvokasta, että hallitus on sitoutunut tavoittelemaan hiilineutraalia Suomea jo vuoteen 2035 mennessä ja Suomi kirittää EU:n päästövähennystavoitetta 55 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Monella sektorilla on onnistuttu vähentämään päästöjä. Kuitenkin erityisesti liikenne-sektorin kohdalla, kuten ministeri hyvin kuvasi, päästökaiketyy näyttää aika huolestuttaval-ta. Sen takia me tarvitsemme kiireesti uusia toimia, jotta liikenteen päästöt saadaan alas.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tavoitellut tai tavoittelee liikenteen päästöjen puolitta-mista vuoteen 2030 mennessä, ja tätä varten me tarvitsemme lisää raiteita. Sen takia oli niin todella hienoa kuulla ne uutiset, että hallitus on jo päättänyt käynnistää massiivisia rata-hankkeita, koska kun liikenne siirtyy raiteille, niin silloin päästöt vähenevät. Samalla hal-litus on päättänyt panostaa kävelyyn ja pyöräilyyn, raskaan liikenteen siirtämiseen kestä-viin biopolttoaineisiin sekä sähköautoilun edistämiseen.

Kun Suomen tavoitteena on olla ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta vuonna 2030, se tarkoittaa, että lisätoimia on tehtävä, jotta päästövähennykset saadaan vas-taamaan tavoitetta. Se tarkoittaa sitä, että joka ikistä keinoa ei voi yksi kerrallaan vastus-taa, koska vastustamalla näitä keinoja ei yhtäkään päästöä saada alas. Tämä edellyttää meiltä ilmastolain päivittämistä ja kansallisen ilmasto- ja energiastrategian uudistamista vastaamaan meidän päästövähennystavoitteitamme.

Arvoisa puhemies! Meidän yhteisen polun hiilineutraaliin Suomeen on oltava selkeä. Tämän kertomuksen selkeä viesti on se, että meidän pitää selkeästi tietää, mitä me olemme tekemässä, ja meidän pitää jatkuvasti olla hereillä sen kanssa, teemmekö me tarpeeksi ja pitääkö tehdä enemmän. Jos vaikuttaa siltä, että meidän oma ilmastopolitiikkamme ei kul-je 1,5 asteen linjaa, sitä täytyy kiristää. Jos toimet eivät riitä, niitä täytyy tehdä enemmän, koska tekosyille ja vitkutteluille ei ole enää millään aikaa. [Leena Meri pyytää vastauspu-heenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko tästä käydä debattia? Voi-daan avata debatti, kun siihen näyttää ilmeisesti olevan tarvetta. Siis minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja. — Ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Meri.

17.12 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olipa ilahdutta-vaa kuulla, että vihreät sanoivat, että kaikkien pitää tehdä osansa eikä ole varaa vapaamat-kustajiin. Tämä on erittäin tärkeää tämän taakanjaon kannalta, koska Suomi ei voi ratkais-ta yksin tätä ongelmaa, niin kuin tuntuu välillä olevan puheissa, niin kuin teidän vihreiden puheenvuoro jatkui tässä äsken, että Suomen pitää kiristää tavoitetta. Maapallo on ympy-rä, meillä on paljon valtioita — me emme voi täällä sisäisesti ratkaista tätä koko ongelmaa.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Ja kysynkin oikeastaan nyt vihreiden ministeriltä, vastaavalta ilmastoministeriltä, että aikooko hallitus ryhtyä topakasti toimenpiteisiin esimerkiksi Kiinan ja Brasilian kaltaisten valtioiden suitsimiseksi siten, että teemme tehokkaita toimenpiteitä ja jätämme suomalaisen kurittamisen vähemmälle ja haemme ne sieltä, missä niillä on vaikutusta, koska kuten Emma Kari sanoi, ei ole enää varaa vapaamatkustajiin.

17.13 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää, että nämä erimielisyydet ilmastopolitiikan suhteen tuodaan myös tässä salissa esiin, koska joka ikisessä maassa käydään keskustelua, tätä aivan samaa keskustelua: pitääkö meidän tehdä ensin, tekevätkö nuo tuolla mitään, jos emme me tee ensin. Sen takia meidän pitää ymmärtää se, että me emme myöskään itse voi olla niitä vapaamatkustajia. Jos me vaadimme muilta enemmän, meidän pitää vaatia myös itseltämme enemmän. Samaan aikaan kun me luomme kansainvälistä painetta Brasiliaa kohtaan, samaan aikaan kun me luomme painetta Kiinaa kohtaan, niin meidän pitää myös itse näyttää esimerkkiä. [Leena Meri: Mitä konkreettista?] Kaikkien pitää tehdä enemmän kuin tällä hetkellä tehdään.

17.14 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin hienoa, että pääsemme käsittelemään nyt tätä ensimmäistä ilmastovuosikertomusta. Se on tapa, jolla voimme seurata niitä ilmastotoimia, joita kaikki kovasti kaipaamme.

Olisin kysynyt tarkennusta näihin ratahankkeisiin, joihin edustaja Kari omassa puheenvuorossaan viittasi. Hallituksesta näyttää nyt olevan paikalla ainoastaan ympäristö- ja ilmastoministeri eikä muita ministereitä, mutta olisiko salissa kuitenkin tietoa siitä, onko todellakin tehty päätös käynnistää näitä ratahankkeita, mikä olisi siis hyvin toivottavaa, tai onko tällainen päätös tulossa? Ymmärtääkseni nyt on siis vasta päätetty selvittää hankeyhtiöiden toteuttamista eli jatkaa siitä, mihin edellinen hallitus jäi, mutta mielellään otamme vastaan ilouutisen siitä, että oikeita päätöksiä myös näiden hankkeiden käynnistämisestä, joista siis Turun tunnin juna on pisimmällä, tehtäisiin nyt jo budjetin yhteydessä.

17.15 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tämä ilmastovuosikertomus on nyt täällä eduskunnan käsittelyssä. Se on todellakin ensimmäinen laatuaan. Toivon hartaasti, että me pysymme keskustelussa siinä oikeassa mittasuhteessa, mikä Suomelle kuuluu. Ilmastopäästöjen, Suomen kasvihuonepäästöjen, osuus koko maailman vastaavasta luvusta on hieman yli promille, elikkä kuten tässä moni on jo todennut ja olen julkisuudessakin saanut lehdistä lukea ja televisiosta ja radiosta kuullut ja nähnyt, niin todellakin meidän on omat mittasuhteemme tiedettävä. Meillä itsellämme on kaikki mahdollisuudet hoitaa ilmastopolitiikka viisaasti. Linaan arvostetun ilmastoasiantuntijan Petteri Taalaksen kannanottoa. Hän totesi, että todellakaan maailmanloppu ei ole tulossa eikä ole lähelläkään. Hänen suhtautumistapansa asiaan on realistinen, ja niin se olla pitääkin. Meidän ilmastopäästömmme vähenevät pikkuhiljaa koko ajan, menemme eteenpäin. Äkillisiin muutoksiin ei edes ole mahdollisuuksia, mutta tärkeintä on, että suunta on oikea, pidämme järjen päässä ja pidämme talouden kunnossa. Se on ainoa mahdollisuus mennä eteenpäin.

17.16 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnissa tehdään todella tärkeää ilmastotyötä, ja huolestuttavaa onkin se, että esimerkiksi julkisissa hankinnoissa ei huomioida riittävästi näitä kestävyystavoitteita — vain neljäsosalla

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

kunnista on määritelty kestävyyskriteereitä. Tällä tavalla julkisten hankintojen mahdollisuudet kestäväen kehityksen edistäjinä jäävät kyllä hyvin pitkälti hyödyntämättä. Mitä ministerin mielestä tälle asialle voisi tehdä?

17.17 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella hyvä, että tämä ilmastovuosikertomus nyt on käsittelyssä. On paikallaan todeta liittyen tähän keskusteluun, että Suomi on todella ilmastonmuutoksen torjunnassa jo nyt edelläkävijä, meillä tehdään monia asioita paremmin kuin muualla maailmassa.

Minusta on ikävää, että usein täällä eduskunnassa annetaan etenkin perussuomalaisten taholta ymmärtää, että tämä olisi meille jotenkin haitallinen asia tai se tulisi kalliiksi. Minä olin eilen Wärtsilän tilaisuudessa, jossa kerrottiin, kuinka hienoja ja suuria liiketoimintamahdollisuuksia tälle suomalaiselle yhtiölle, siis Wärtsilälle, seuraa tästä ilmastonmuutoksen torjunnasta. Kun yhä useampi maa haluaa näihin ilmastotalkoisiin liittyä, on mahdollista, että nämä meidän vientimarkkinamme sen kuin laajenevat. Mutta se edellyttää sitä, että me olemme täällä tietyissä asioissa edelläkävijöitä ja annamme sitten myös tätä kautta liiketoimintamahdollisuuksia suomalaisille yrityksille, [Puhemies koputtaa] kuitenkin jalat maassa ollen.

17.18 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tuntuu, että tässäkin asiassa perussuomalaiset elävät omissa todellisuudessaan. Suomessa me olemme tehneet paljon, mutta emme tässä asiassa ole puhtoisia mallioppilaita mekään: meidän päästömme per capita ovat kaksinkertaiset suhteessa Ruotsiin esimerkiksi. Tämä on globaali haaste, mutta jokaisen maan pitää tehdä oma osuutensa. Jotta me voisimme vaatia keneltäkään mitään, niin meidän pitää itse hoitaa oma tonttimme. Me hoidamme oman tonttimme, vaikuttamme siihen, että EU:lla on kunnianhimoiset tavoitteet, ja jos EU näyttää suuntaa, niin muitten maitten pitää tulla perässä.

Ei tämä myöskään ole mitään kurjistamista. Suomalaiset yritykset haluavat kunnianhimoisia toimia, koska ihan kuten tässä kollega sanoi, se on mahdollisuus suomalaisille yrityksille. Puhtaat ratkaisut ovat pomminvarmasti kasvava ala. Se maa, [Puhemies koputtaa] joka ei näe tätä, kohtaa kurjuutta, se kohtaa näivettymistä, se kohtaa taloudellisia menetyksiä tulevaisuudessa, ja siihen meillä ei ole varaa, arvoisa puhemies.

17.19 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ihan pakko puuttua tähän perussuomalaisten sanomisten vääristelyyn.

Kuulin äsken esimerkiksi ympäristövaliokunnan puheenjohtajan sanovan, että meidän täytyy suhteuttaa tätä asiaa: että Suomen päästöt ovat promilleluokkaa maailmassa. Tästähän me juuri puhumme, eli meidän täytyy luoda painetta sinne, ketkä maailmassa saastuttavat. Me olemme siitä ilmeisesti samaa mieltä. Mutta te haluatte panostaa siihen, että suomalaiset tekevät pelkästään tekoja. Se on hyvä, että kehitetään teknologiaa yritystoimintaan, viedään ympäristöosaamista, mutta me haluamme suhteellisuutta, kuten esimerkiksi EU:n taakanjaossa. Te ajattelette enemmän niin, että vain me teemme. Sen takia äsken yritin, kun vihreiden puheenvuoron jälkeen halusin puheenvuoron, kertoa, että tämä on globaali ilmiö ja ne toimet tulee kohdistaa sinne, missä niillä on eniten vaikuttavuutta. Ja tästä syystä kysyin ilmastoministeriltä, mitä konkreettista me teemme niihin maihin, jotka saastuttavat eniten. Tästä on kysymys. Emme kai me nyt siitä ole eri mieltä, että se on hie-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

no asia, että maapallo olisi puhdas. [Puhemies koputtaa] Meillä on vain hieman eri keinot, miten se oikeasti tehdään.

17.20 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu, että edustaja Meri ei oikein kuunnellut, mitä minä sanoin. Me voimme vaikuttaa siihen, mitä me teemme täällä Suomessa. [Leena Meri: Entäs EU?] Suomi pystyy vaikuttamaan puheenjohtajanaan nyt siihen, mitä EU tekee. Ja kun EU näyttää suuntaa, niin muut joutuvat seuraamaan, koska EU on kuitenkin maailman suurin markkina. Tänne halutaan tulla, meille halutaan myydä tuotteita. [Leena Meren välihuuto] Jos meillä on kovat vaatimukset, niin muut joutuvat niihin sopeutumaan. Jos Suomi tässä piilottaa päänsä hiekkaan ja sanoo, että muuta maailmaa ei ole olemassa ja me olemme hoitaneet oman leiviskämme, niin mistään ei tule mitään.

17.21 **Mari-Leena Talvitie kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on ilahduttavasti puhuttu siitä, mitä me voimme tehdä tulevaisuudessa, ja nyt käsitellään tätä ilmastovuosisikertomusta. Tässä salissa on kuitenkin aika vähän käytetty puheenvuoroja siitä, mitä eduskunta on tehnyt.

Sain viime kaudella toimia eduskunnan kestäväen kehityksen työryhmän puheenjohtajana. Mittava kymmenen vuoden peruskorjaus tehtiin eduskunnassa, ja tällä hetkellä muun muassa sähköstä eduskunnassa 100 prosenttia tuotetaan uusiutuvilla tuotantomuodoilla. Ilmastointi on toteutettu kaukojäähdytyksen avulla. Lämmitysenergiasta eduskunnassa 40 prosenttia on uusiutuvaa, ja näissä meidän uusimmissa rakennuksissa laskennallinen kokonaisenergiensäästö on tämän peruskorjauksen aikana jopa puoliintunut, eli on säästetty 50 prosenttia.

Työryhmä myöskin esitti, että koska parlamentaariseen työhön oleellisesti kuuluu liikuminen ja myöskin lentäminen, niin tällä tulevalle kaudella [Puhemies koputtaa] voisimme löytää sellaisen järjestelmän, jossa eduskunta myöskin olisi valmis kompensoimaan näitä lentopäästöjä. Onko tästä ollut ympäristöministeriössä puhetta?

17.22 **Hanna Huttunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Tämä keskustelu on siinä mielessä kummallista, että niin täällä salissa kuin tämän salin ulkopuolellakin tätä leimaa sellaiset ääripäät ja ääriajattelut, että se on aina kyllä tai ei, ja tuntuu, että välimuotoa — semmoista järjellistä vihreyttä hyvällä tavalla — on hyvin vaikea löytää. On varmaan totta, että Suomellakin on peiliin katsomista ja parannettavaa. Kun katsoo vaikka noita Helsingin kivihiilikasoja, niin eiväthän ne ole oikein. Meillä olisi biopohjaisia polttoaineita tarjota lämmitykseen, liikenteeseen. Me voimme tehdä vaikka kankaita biopohjaisista polttoaineista ja metsistä. Kyllä minä toivoisin tännekin saliin sitä, että — ymmärrän toki, että täällä halutaan puhua äärisanoilla, tulla kuulluksi sitä kautta paremmin — ehkä se totuus löytyy jos-takin siitä välimaastosta tässäkin asiassa.

17.23 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä hieman hämentyneenä kuuntelen tätä keskustelua, kun täällä pohdittiin siitä kulmasta, että kenellä tästä on vastuu — suurempi vastuu ja niin edelleen. Yhteisvastuu käsitteenä tarkoittaa sitä, että kaikki kantavat yhdessä vastuun siitä kulmasta, mikä kullakin on kannettavanaan. Se seikka kuitenkin suomalaisten on hyvä muistaa, että kansainvälinen ilmastomuutos koskettaa meitä arktisia alueita, pohjoisia alueita, huomattavasti enemmän keskimäärin kuin

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

muuta maailmaa. [Emma Kari: Juuri näin!] Meillä on teollisella ajanjaksolla ilmasto lämmennyt 1,5 astetta — 1800-luvun lopulta Suomessa ilmasto on lämmennyt 1 asteen ja toisen maailmansodan jälkeen 0,5 astetta. Jos 2100-luvulle mennessä ilmaston lämpeneminen pystyttäisiin saamaan siihen 1,5 asteen rajalle, se tarkoittaa Suomessa joka tapauksessa 3 asteen lämpenemistä. Tämä on erittäin suuri haaste meille suomalaisille. Sen takia tehkäämme vielä ja hieman enemmän kuin muut. [Leena Meri: Niin, ja vaikuttavaa politiikkaa!]

17.24 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Täällä ovat edustajat Meri ja Hoskonen muun muassa tuoneet ilmi tätä globaalikehystä. Olette aivan oikeassa: ainoastaan globaalilla mittakaavalla on lopulta merkitystä. Mutta se pitää huomioida, että jos me haluamme pitää ilmastonmuutoksen siedettävällä tasolla, se tarkoittaa massiivista transformaatiota nykyisestä fossiilitaloudesta sellaiseen, joka pyörii vähähiilillä teknologioilla — ja se tarkoittaa, että siinä pitää olla kaikkien mukana. Ei ole semmoista maailmaa, jossa Suomi voisi himmailla ja olla ikään kuin voittava tässä. Se on hyvä ymmärtää ja miettiä, mitkä ne mahdolliset tulevaisuudet ovat — ja ainoat hyvät tulevaisuudet ovat sellaisia, missä maailma onnistuu tässä tehtävässä. Ja sitten voidaan miettiä, mikä Suomen rooli sellaisessa asiassa on.

Muistuttaisin, että 1,5 asteeseen ei päästä pikkuhiljaa. Nyt vaaditaan käytännössä hyvin nopea globaalien tason päästöjen saaminen laskuun, ja sen laskun pitää olla jyrkempi kuin ne päästöhistorian aikana kasvaneet — ja tämä on sellainen haaste, josta meidän ei pitäisi tehdä täällä tällaista poliittista nokittelua, vaan tämä on ihmiskunnan yksi tärkeimmistä kysymyksistä tällä hetkellä. Meidän pitäisi oikeasti miettiä, miten tämä ratkaistaan täällä ja muualla.

17.26 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni on hienoa, että tätä ilmastovuosikertomusta ylipäätään käydään läpi täällä nyt, ja on selvää, että varmasti täällä mielipiteitä laidasta laitaan on.

Kävimme tulevaisuusvaliokunnassa Agenda 2030:tä läpi tässä muutama päivä sitten ja huomasimme, että vaikka me olemme maailman kärjessä, mekään emme tule näitä tavoitteita saavuttamaan, ja se on tietenkin hankala yhtälö. Mutta yksi asia, mikä mieltäni painaa, on vanhat kerrostalot ja kiinteistöt. Ne ovat tietyllä lailla murheenkryyni lämpöpäästöineen, ja esimerkiksi meidän kunnianhimoisissa energiansäästötalkoissa tämä on semmoinen rooli, joka pitäisi katsoa uudelleen. Vuonna 2011 lopetettu taloyhtiöiden energiansäästötuki voisi olla yksi asia, jonka palauttaminen voisi parantaa tilannetta, ja itse asiassa mietinkin tätä vaihtoehtoa hallitukselle pohdittavaksi, voisiko tämän palauttaminen mahdollisesti olla hyvä näissä energiansäästötalkoissa.

17.27 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluaisin kiittää hallituskumppaneita erittäin hyvistä puheenvuoroista tässä aikaisemmin ja haluan vielä itse todeta mahdollisimman selvästi sen, että se on Suomen etu, että me toimimme edelläkävijöinä ilmastonmuutoksen torjumisessa. [Kimmo Kiljunen: Täsmälleen niin!] Se on etu meidän yhteiskuntavakauden kannalta, se on etu meidän työvoimapolitiikan kannalta, teollisuuden ja kokonaisedun kannalta. Loppupeleissä on aina etu olla edelläkävijä eikä perässähihtäjä tässä asiassa.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Edustaja Merelle: Kun peräänkuulutit näitä kansainvälisiä toimia, niin se on myös aivan oikein. On aivan päivänselvää, että me tarvitsemme erittäin voimakkaita kansainvälisiä toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, ja tässä Suomi toimii erityisesti EU:n kautta mutta myös laajemmin. Meillä on täällä hallitusohjelma, jossa on usean sivun verran näitä toimenpiteitä, joilla Suomi aikoo toimia kansainvälisillä areenoilla ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

17.28 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastokysymyksissä ei tarvitse hakea luokalle jääneitä pelkästään Brasiliasta, Intiasta tai kauempaa. Myös Euroopan unionin sisällä on hyvin paljon tekemistä. Edustaja Adlercreutz tuossa mainitsi, että Euroopan unionin pitää ottaa suuntaa. No, se pitäisi yhdessä sopia, mikä se suunta on. Viittaa esimerkiksi hyvin vahvasti kivihiihtä käyttäviin Keski-Euroopan maihin. Niin kuin hyvin tiedetään, Euroopan unionin alueella on käytössä päästökauppa, ja jos Suomi etenee kunnianhimoisesti ja vaikka suomalainen elinkeinoelämä jättää käyttämättä näitä päästöoikeuksia, samaan aikaan Saksassa ja Puolassa todennäköisesti yritykset ostavat sitten näitä päästöoikeuksia halvalla, ja lopputulos on vähän niin kuin plus miinus nolla.

Mutta kysyisinkin: mihin toimenpiteisiin aiotaan hallituksen toimesta ryhtyä, jotta esimerkiksi Brasilian sademetsään liittyvissä kysymyksissä voitaisiin myös Euroopan unionin maatalouspolitiikan yhteydessä käydä läpi [Puhemies: Aika!] valkuaisineomavaraisuuteen liittyviä asioita?

17.29 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, iskiikö tässä vähän jokaiseen edustajaan tämmöinen ilmastoahdistus, kun heti tuli hyvin aggressiiviseksi tämä puheenparsi. Ehkä kuitenkin meillä kaikilla on yhteinen tavoite, ja puolustan perussuomalaisia myös siltä osin, että heidän puheenjohtajansa muun muassa Turun Eurooppa-foorumissa muiden puolueiden tapaan oli sitä mieltä, että meidän on oltava edelläkävijöitä ilmastopolitiikassa, ja se on meillä yhteinen tavoite, totta kai.

Haluaisin kuitenkin kysyä ministeriltä: Onko meillä keinoja esimerkiksi kauppasopimuksien avulla puuttua ilmastopolitiikkaan entistä paremmin, juuri esimerkiksi edustaja Sankelon mainitsemalla maataloussektorilla tai muuten? Juuri nythän on edelleen tämä Mercosur-sopimus auki. Entä miltä näyttävät hallituksen linjaukset? Kun eilen tuli hyviä uutisia näistä junayhteyksistä, niin onko meillä mahdollisuuksia edetä niiden suhteen?

17.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan myös lisää tutkimusrahoitusta. Ja erityisesti tarvitaan tieteiden välistä ja osallistavaa kestävyystutkimusta. Nyt tutkimusta tehdään nimittäin liikaa sektori- ja tiedekohtaisesti. Ja tässä tutkimuksessa pitäisi näiden ratkaisumallien tuottamisen ja arviointien lisäksi myöskin miettiä ja tutkia, miten kestävyys- ja ilmastoasiat tulevat näkyviksi ihmisten arjessa, arvoissa ja miten niistä tulisi kommunikoida, jotta olisi mahdollista saavuttaa kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä ja myönteistä toimintaa vastakkainasettelun sijasta. Tällaisen tutkimuksen tarve on mitä ilmeisin. Se tulee esille jo tässä keskustelussa täällä eduskunnassa. Siksi kysynkin, mitä mieltä ministeri on: miten me saisimme tämmöisen monitieteisen tutkimuksen tästä ilmastoasiasta lisääntymään? Sitä kautta [Puhemies koputtaa] saataisiin toisenlaista näkökulmaa myöskin tähän keskusteluun.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja Hoskonen.

17.31 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää huomata ilmastokeskustelussa se, että meillä on käytössä vain meidän omat keinomme eikä meidän pidä uhriutua sen takia, että Puolassa poltetaan valtavasti kivihiiltä taikka Saksassa poltetaan valtavasti kivihiiltä. Muun muassa Saksa kun on tehnyt päätöksen ydinvoimasta luopumisesta, niin eipä siinä taida olla kovin paljon vaihtoehtoja, mitä siellä lisätään. Aika heikkoja ovat kuitenkin ne mahdollisuudet, kun isoja sähkömääriä tehdään.

Tärkeää olisi huomata kuitenkin se, että Suomella itsellään on ne mahdollisuudet, esimerkiksi omassa hallitusohjelmassamme on monta merkittävää avautusta, siellä on biokaasun lisääminen, puurakentamisen lisääminen. Ja sitten katsokaapa suomalaista huipputekniikkaa: Neste tekee biodieseliä, niin sanottua MY-dieseliä, joka pienentää päästöt 90 prosenttiin siitä, jos käytetään fossiilisia aineita, vaikka raakaöljystä tehtyä. Ja yksi esimerkki on juuri tämä ruotsalainen aloite siitä, että terästä ruvetaan valmistamaan uudella menetelmällä, mikä Suomessa tarkoittaisi sitä, jos se tänne tuotaisiin ja aloitettaisiin tuolla sulatossa teräksen teko uudella menetelmällä, että päästövähennys olisi kokonaispäästöstä 8 prosenttia. Se on aivan valtava luku.

17.33 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kertomus jälleen kerran osoittaa, että Suomi on esimerkiksi tavalla hoitanut vastuunsa ilmastoasioissa. Työn pitäminen Suomessa on siis ilmastoteko, koska juuri kukaan maailmassa ei ilmastoan yhtä hyvin hoida kuin Suomi. Samalla täytyy todeta, että tässä juuri on myös kertomuksen heikkous ja puute. Siinä ei oteta juuri mitään kantaa ilmaston työllisyys- ja talousvaikutuksiin. Kuitenkin, kun ajat vähänkin huononevat, tulee uutisia paperitehtaiden lopettamisista ja siirtämisistä. Suomen metsäteollisuus on teollisuutemme ja vientimme selkäranka, ja sen menettämiseen ei meillä kerta kaikkiaan ole varaa myöskään ilmastosyistä. Kuitenkin hallitusohjelmassa esitetään tätä nykyistäkin ohjelmaa tiukempia ilmastotoimia. Jos näin toimitaan eikä nykyisiinkään talousseuraamuksiin haluta ottaa kantaa, niin mitkä ovat vaikutukset näistä vielä tiukemmista toiminnoista?

17.33 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on ihmiskunnan kohtalonkysymys, ja sen takia ilmastokriisin yhteydessä oikeastaan ainoaa ääripääajattelua edustaa ilmastokriisin vähättely.

Suomen on tehtävä oma osansa, kuten täällä on tullut esiin, ja valitettavasti meidän olemme kärkijoukoissa nuppia kohden olevissa päästöluvuissa. Kasainvälisessä yhteistyössä tätä oman esimerkin merkitystä ei voi liikaa korostaa, ja on päivänselvää, että Suomi ei ole vielä riittävällä polulla. Minkäänlaista jarruttamista ilmastotoimissa on siis hyvin vaikea ymmärtää.

Kunnianhimoisen ilmastopolitiikan tarve, niin kotona kuin kansainvälisesti, on ihan kiistaton, ja olennaista onkin varmistaa, että me emme jarruta vaan pikemminkin vauhditamme sekä yritysten että kuntien ilmastotoimia ja toisaalta samalla pidämme huolta siitä, että kaikki ihmiset pysyvät tässä muutoksessa mukana, siis toteutamme reilun muutoksen, kun siirrymme kohti hiilineutraalia Suomea. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

17.34 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”IPCC:n raportteja on luettu kuin Raamattua, haetaan tiettyjä jakeita, joista haetaan perusteita omille ääriajatuksille. Siinä on uskonnollisen ääri liikkeen piirteitä.” Näin totesi suomalainen johtava ilmastotutkija Petteri Taalas vastikään omassa haastattelussaan. Eli, edustaja Hyrkkö, kyllä näitä ääriajatteluita löytyy vähän kummastakin päästä. [Saara Hyrkön välihuuto]

Se ei ole mielipidekysymys, onko Suomi kantanut vastuuta vai ei. Me olemme. Me olemme yksi niistä muutamasta kymmenestä maailman maasta, jotka ovat onnistuneet vähentämään päästöjään. Siitä tosiasiaista myös tämä ilmastovuosikertomus kertoo.

Huono ilmastopolitiikka tulee kalliiksi. Edustajat Honkonen ja Adlercreutz totesivat, että ilmastopolitiikka ei kurjistaisi, mutta nyt kyllä tämän hallituksen valitsemat keinot, kuten polttoaineveron korotus, ovat nimenomaan niitä keinoja, jotka kurjistavat suomalaista taloutta ja ihmisten arkea. Tämä polttoaineveron korotus kustantaa 150 euroa vuodessa niille keskituloisille suomalaisille, [Puhemies koputtaa] jotka käyvät autollaan töissä. [Puhemies: Aika!] Minua kiinnostaa se, mihin toimiin hallitus on ryhtymässä [Puhemies: Aika!] autokannan keski-ikä nuorentamiseksi, [Puhemies: Aika!] johon tässä kertomuksessa on viitattu.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän pitämään kiinni 1 minuutin aikataulusta debatissa.

17.36 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän aikaisempaan kysymykseen siitä, onko Mercosur-kauppasopimus sellainen, joka ottaa riittävästi ympäristön huomioon: käsitykseni on, että ei kyllä ole ja että nämä kauppasopimusten mallit ovat sellaisia ja tehty sellaiseen maailmanaikaan, jolloin ei vielä otettu huomioon ympäristökriisiä ja ilmastokriisiä.

17.36 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tosiaan, tässä nyt viitattiin tähän polttoaineveron korotukseen. Se on selvä, että polttoaineveron korotus nostaa kotitalouksien kustannuksia, mutta pitää muistaa myös se, että — mihin edustaja Honkonen aikaisemmin viittasi, biokaasun edistämiseen — tämän hallituksen ohjelmaan sisältyy ennennäkemätön biokaasun edistämishjelma. Sellaista ei yhdelläkään hallituksella ole vielä tähän mennessä ollut. Ja uskon, että myös sillä saadaan sitten lisää biokaasu- ja kaasukäyttöisiä ajoneuvoja liikenteeseen. Nehän ovat tunnetusti edullisempia kotitalouksille kuin perinteiset polttomootoriajoneuvot.

Minun mielestäni tässä pitää nyt huomiota kiinnittää myös tähän hiilensidontaan, eikä nielupolitiikka ole tässä keskustelussa ollut vielä liiemmästi esillä. Mutta näen, että Suomessa olisi entistä enemmän, nykyistä enemmän mahdollisuuksia tarjota tätä meidän hyvää metsäosaamista myös muihin Euroopan maihin. Saksassa on tuhoutunut mittavia määriä metsää johtuen hoitorästeistä ja huonosta metsänhoidosta, mutta meillä tätä kestävä metsänhoidon osaamista on. En näe mitään syytä, minkä takia sitä ei voisi tuonne Eurooppaan myös viedä ja tätä kautta parantaa hiilinieluja myös siellä.

17.38 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asuin aikaisemmin Kiinassa, Etelä-Kiinassa, siellä, missä raskain teollisuus oli vahvinta ainakin siihen aikaan maailmassa. Ja jotta tulee jotain suhteellisuudentajua tähän keskusteluun, niin esimerkiksi iltaisin, kun meni kaupunkiin, koko kaupunkia ei näkynyt siellä. Siis sitä ei fyy-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

sisesti näkynyt muutaman kilometrin päässä, vaikka siellä asuu kymmenen miljoonaa ihmistä. Tietenkään se ei johtunut CO₂-päästöstä vaan ylipäättänsä aerosolista, pienhiukkasista ja niin edespäin.

Tässä ilmastokeskustelussa tarvitaan järkeä, koska erityisesti teollisuudessa investointisykli on 20 vuotta. Eli näitä päätöksiä ei ehditä tekemään kovin montaa kertaa tänä aikakautena, mitä tarkastellaan.

Nyt kun ministeri on paikalla täällä, niin haluaisin kysyä: mitä ajatuksia teillä on ja ehdotuksia siitä, miten nämä päästöt saadaan hintoihin kiinni maailmanlaajuisesti? Myös edustaja Ovaska viittasi tällaiseen ajatteluun, koska sehän on käytännössä se ainoa järkevä tapa, miten edetä tässä asiassa.

17.39 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellinen, jos muistan oikein edustajan nimen, Honkonen, avasi juuri sen, että meidän pitää pysyä itsensä syyllistämisen sijaan ja teknologisten mahdollisuuksien lisäksi ottamaan vesuri käteen, raivaussaha ja motot metsään. Meidän hoitamattomien metsien järeyttäminen on se tie, jolla me voimme lisätä hiilinieluja ja hiilen sitovuutta.

Päättehakkuut on aivan oma eri asiansa. Meidän sekoittaminen sietää, että on selluteollisuutta ja metsiä hyödyntävää teollisuutta — pitää ymmärtää se, että meidän päättehakkuiden pitää olla sellaisia, jotka tuottavat järeää puutavaraa puurakentamiseen, ja uskon, että ympäristövaliokunnan puheenjohtaja on tästä kanssani samaa mieltä. Mutta nyt pitää risut perata pois, jotta me voimme kasvattaa hiilinieluja.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Elo, ja sen jälkeen ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, ja sitten ministerin vastaus.

17.40 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeätä, että me käymme tässä salissa ilmastokeskustelua, ja pääosin, minun mielestäni, ihan rakentavassakin hengessä, toki eri näkökulmat ovat tulleet esiin, mutta on tärkeätä, että muistetaan, miten vakavasta asiasta on kyse.

Kuten täällä on todettu, tämä ilmastonmuutoksen torjunta tuo meille myös liiketoimintamahdollisuuksia. Se on siis meille mahdollisuus, jos me otamme sen vastaan. Suomen kunnianhimoisia tavoitteita, joita me olemme hallitusohjelmassa asettaneet, on myös todella paljon maailmalla kiiteltu ja sitä, että me olemme lähteneet kunnianhimoisesti liikkeelle. Suomelta odotetaan korkeasti koulutettuna ja korkean teknologian maana myös ratkaisuja. Kuten edustaja Kiveläkin täällä totesi aiemmin, niin meidän todella kannattaa olla edelläkävijä ja olla kehittämässä niitä ratkaisuja. Kiertotalous on yksi esimerkki, mitä me nyt EU-puheenjohtajakaudella ollaan vahvasti ympäristöministerin johdolla viemässä eteenpäin. Tätä minun mielestäni meidän kannattaa nyt korostaa sen sijaan, että mennään omiin poteroihin. — Kiitos.

17.41 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myllykoski otti esille aivan henkeäsalpaavan hienon asian. Kyllä metsien hoito on juuri se, jolla me pystymme ilmastopolitiikkaan vahvasti tuomaan positiivista lisävoimaa. Kun hoidamme metsämme hyvin, ne kasvavat paremmin. Saksan esimerkki, minkä näimme vajaa viikko sitten televisiosta, kertoo siitä, mikä on todellisuudessa heikosti hoidetun metsän mahdollisuus kestää muun muassa ilmastonmuutosta.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Ja sitten järeän puun käyttö puurakentamiseen: Kun rakentaa hyvän puutalon, niin se kestää. Pohjanmaalla asutaan taloissa, mitkä on rakennettu 1700-luvun puolella, samat hirret seinässä edelleen. Loistava ympäristöteko.

Sitten kun ilmastopolitiikasta puhutaan, niin metsät on tutkittu Suomessa kaikkein tarkimmin koko maailmassa, hiilinielu kasvaa koko ajan, ja ei ole konstikaan lisätä 10 miljoonalla motilla Suomen metsien kasvua. Siihen on omat tarpeet.

On tärkeää muistaa, että maataloudessa meillä on paljon mahdollisuuksia: Ostetaan suomalaisia elintarvikkeita [Leena Meri: Kyllä!] — ja tämä nurmiviljely, mitä Suomessa tehdään, se on kaikkein paras ympäristöteko. Puhdasta suomalaista ruokaa, ja ilmastopäästöt vähenevät.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja ministeri, vastauspuheenvuoro 3 minuuttia, olkaa hyvä.

17.42 Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen: Kiitos, arvoisa puhemies, ja kiitos hyvästä keskustelusta! Tätä kertomusta käsitellessä tietysti on nyt se haaste, että tässä puhutaan niistä asioista, jotka tapahtuivat ennen, ja tässä keskustelussa aika paljon katsottiin eteenpäin, mitä meidän vielä pitää tehdä.

Niin kuin tässä tuli esille, niin meidän toki vielä pitää tehdä, aivan niin kuin kaikkien muidenkin maiden — kaikkien maiden pitää toimittaa ensi vuoden alkuun mennessä YK:lle omat sitoumukset päästövähennyksistään, koska me tiedämme, että ne sitoumukset, mitkä maailmalla on nyt annettu, eivät riitä siihen, että pysytään 1,5 asteen lämpenemisen vauhdissa, vaan näillä sitoumuksilla mennään 4 asteeseen. Ja kyllä jos ilmasto niin paljon lämpenee, niin se on aivan selvää, että sillä on merkittävät seuraukset meidän hyvinvoinnille, ja nimenomaan täällä pohjoisessa, missä lämpeneminen on vielä suurempaa kuin keskimäärin.

Mutta sitten täällä oli muutamia ihan konkreettisia kysymyksiä, mihin voin vastata.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen kyseli julkisista hankinnoista. Niin kuin täällä raportissa sanotaan, valitettavasti siitä ei ole seurantatietoa, mutta se olisi kyllä hyvin tärkeä työkalu. Onneksi meillä on valtavasti kuntia, joilla on itsellään kunnianhimoiset ilmastotavoitteet, ja julkiset hankinnat on siinä yksi väline. Hallitusohjelmaankin on kirjattu se, että vauhditetaan kestäviä ja innovatiivisia hankintoja koskevien hyvien käytäntöjen yleistämistä. Tätä me todellakin tarvitsemme.

Sitten edustaja Sankelo kysyi näistä Brasilian metsäkadoista ja siitä, mitä sille voidaan tehdä, ja joku muukin siitä puhui. Nythän EU antoi kesällä metsäkatotiedonannon — se tulee käsittelyyn meidän puheenjohtajakaudella — koska näistä metsäkadoistahan moni johtuu nimenomaan eurooppalaisesta kulutuksesta. Tärkeätä on, että EU pystyisi luomaan säännöt siihen, että emme aiheuta metsäkatoa myös kolmansissa maissa meidän kulutustavaroista johtuen, ja tämä on se, mitä EU tulee käsittelemään vielä meidän puheenjohtajuuskauden aikana.

Edustaja Wallinheimo kysyi asuntojen energiaremonteista. Me tiedämme, että meidän asuntokantamme tarvitsee paljon korjaamista ja sitä kautta energiatehokkuuden lisäämistä, ja nimenomaan tällainen energiaremonttituki on nyt tulossa myös kerrostaloille. Se on tulossa tällä hallituskaudella, ja tarkoituksena on saada ne hakuun jo ensi vuonna. Eli tällä me voimme puuttua siihen asumiskannan energiatehokkuuteen.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Täällä ei tainnut nousta esiin muita suoria kysymyksiä itse tähän kertomukseen liittyen, mutta haluan nostaa sen, kun täällä puhuttiin esimerkiksi työllisyydestä. YK:n työjärjestö ILOhan on arvioinut, että ilmastotoimet synnyttävät enemmän työpaikkoja kuin vievät. Me tiedämme, että koko ajan maailma muuttuu ja työpaikkoja katoaa ja uusia syntyy, ja se, että me panostamme ilmastotoimiin, synnyttää enemmän työpaikkoja kuin niitä vähenee. Esimerkiksi Lappeenrannan kaupunki juuri eilen kertoi, että heillä on syntynyt 2 000 työpaikkaa kiertotalouteen ja niitä syntyy vielä lisää.

Sitten tuli hyvin tärkeä näkökulma, että Suomella on mahdollisuus olla ratkaisujen viejä. Ratkaisuja kaivataan kipeästi koko maailmassa, ja se, että meillä on oma tontti kunnossa, antaa meille mahdollisuuden viedä näitä ratkaisuja maailmalle. Täällä nostettiin esiin esimerkiksi Kiina. Kiinassa on valtava tarve semmoisille hyvälle ratkaisuille, millä päästään puhtaaseen energiankäyttöön, ja jos me pystymme niitä täällä luomaan ja synnyttämään ensin kotimarkkinoille ja sitten skaalaamaan maailmalle, niin se on meille suuri mahdollisuus.

Sitten täällä nostettiin esiin Saksa. Haluan korjata muutamia väitteitä täällä, että Saksassa olisi hiilenpoltto kasvussa: se ei ole kasvussa, se on laskussa, ja Saksassa on käynnissä hiilikomissio hiilestä luopumisesta.

Sitten täällä tulivat esille hiilinielut, jotka eivät ole tässä raportissa nyt, koska ne eivät ole tämänhetkisessä ilmastolaissa, mutta ne tulevat sinne tämän kauden aikana. Tulevissa raporteissa käsittelemme myös maankäyttösektoria ilmastokertomuksen yhteydessä. Me tiedämme sen, että mitä enemmän hakataan, sitä enemmän nielu pienenee, ja silloin meidän täytyy huolehtia siitä, että me kasvatamme nielua niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Samanaikaisesti, totta kai, meidän pitää huolehtia myös hyvästä metsänhoidosta, ja puurakentaminen, mikä täällä nostettiin monessa kohtaa, on siinä myös yksi tärkeä keino.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt menemme puhujalistaan. Täällä on puheenvuoroja varattuna ja edustajia odottamassa puheenvuoron pitoa, joten ensimmäinen puheenvuoro, Ranne, olkaa hyvä.

17.47 Lulu Ranne ps: Arvoisa rouva puhemies! Tarvitsemme ennen kaikkea sitä talousrealismia ja ilmastorealismia. Niin kuin täällä on jo moneen otteeseen sanottu, me olemme jo edelläkävijä ympäristöasioissa, muun muassa metsänhoidossa ja metsän hyödyntämisessä. Meidän yrityksemme hoitavat hommansa paremmin kuin suurimmassa osassa muita maita.

Mutta se realismi. Suomen vienti ei kestä eivätkä ihmisten rahat riitä toteuttamaan hallitusohjelman ja tämän ilmastovuosikertomuksen kuvaamaa politiikkaa. Mikäli tätä politiikkaa viedään eteenpäin yksisilmäisesti ja jääräpäisesti, odottavat meitä energiaköyhyys ja hyvinvointitappiot. Täällä puhutaan siitä, että ääripäihin ei saa mennä. Nämä ovat kuitenkin faktoja.

Julkinen talous ja maamme hyvinvoinnin ylläpitäminen ovat täysin riippuvaisia yrityksistä ja viennistä. Vientikykyä ja yritysten toimintaedellytyksiä tulee siis varjella ja parantaa kaikin keinoin. Me emme saa millään poliittisin toimin estää ja hidastaa sitä. Meillä on loistavia yrityksiä, jotka tekevät loistavaa tki-työtä, kehittävät jatkuvasti uusia tuotteita.

Toisaalta meidän on huolehdittava palkan ostovoimasta ja hillittävä kotitalouksien velkaantumista. Se on todellinen jarru taloudelle ja siten myös työpaikkojen luomiselle. On huolehdittava palkansaajien vapaaehtoisesta kulutuksesta omasta nettopalkasta. Liikkumi-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

nen, asuminen ja syöminen eivät saa köyhdyttää meitä. Rahaa on riitettävä ihan tavalliseen, hyvään arkeen. Nyt tämä hallituksen linjaus näyttää joltain muulta.

Hallitusten, oli siellä kuka hyvänsä, tulisi pyrkiä kaikin keinoin verokiilan pienentämiseen ja kansalaisiin kohdistuvan kustannustason laskemiseen. Nyt politiikka on kuitenkin aivan päinvastaista. Kaikesta tehdään entistä vaikeampaa ja kalliimpaa ilmastojohtajuuteen vedoten. Järjettömän ilmastopolitiikan ansiosta suomalaisiin yrityksiin ja yksilöihin kohdistuu jatkuvaa kustannusten nousua ja ennenaikaisten ja jopa osin järjettömien investointien paine. Tämä tulee kasvattamaan asuntokuntien velkaa ja välttämättömien menojen kustannuksia, vaikeuttamaan arkea, jarruttamaan suotuisaa talouskehitystä. Yhä suurempi osa tuloista menee lainanhoitokuluihin, perustarpeisiin, velkojen hoitoon. Tätäkö todella halutaan?

Arvoisa rouva puhemies! Ilmastopolitiikka on tiukasti kytköksissä kuvitelmaan siitä, että elämisen koko infra ja teknologia tulee investoida uusiksi 15 vuodessa tekemällä nykyisen käyttö mahdottomaksi. Sähkönsiirtohinnat ovat kevyttä esimakua siitä, miten siinä käy: Ei onnistu, ja kalliiksi tulee. Rahat eivät riitä.

Esimerkki ilmastoinvestointipaineesta ovat liikennesektorin päästövähennystavoitteet. Jotta henkilöautokannan keski-ikä lähtisi edes yhtään laskemaan, olisi suomalaisten käytettävä vuosittain noin miljardi euroa enemmän uusien autojen ostoon. Jotta sähköautotavoitteeseen päästäisiin, olisi käytettävä kaksi miljardia. Tavallisilla suomalaisilla ei ole tähän rahaa. Ei tämä voi olla totta. [Kimmo Kiljunen: Ei voi, käsittämätön puhe!]

Pakottaminen uuden teknologian käyttöönottoon normaalia investointisykliä nopeammin ei ole järkevää. Teknologian jatkuvaan kehitykseen on tietenkin kannustettava, mutta nykyinvestointien taloudelliset pitoajat on saatava käyttää loppuun. Uuden teknologian, jota me kaikki haluamme, jota me kaikki kaipaamme globaalien ympäristöongelmien ratkaisemiseksi, tulee parantaa tuottavuutta, tulee laskea tuottajien ja loppukäyttäjien kustannuksia, ei nostaa.

Arvoisa rouva puhemies! Yritysten menoja ei saa kasvattaa ilmastopolitiikkaan vedoten. Työnantajien veroja ja maksuja ei saa korottaa, vaan niitä tulisi päinvastoin helpottaa. Erityisesti työllistävät yritykset, kuten nyt Rauman paperitehdas, kärsivät Suomen suuresta verokiilasta. Kertautuessaan talouden läpi verokiila laskee palkkojen ostovoimaa ja nostaa nimellispalkkavaatimuksia. Keskipalkkaisella perheettömällä palkansaajalla on Suomessa yli kaksi prosenttiyksikköä kovempi tuloverotus kuin Euroopan verokkimaissa keskimäärin ja lähes kuusi ja puoli prosenttia kovempi kuin Euroopan ulkopuolisissa verrokiryhmissä.

Hallitusohjelman ja ilmastovuosisikertomuksen mukainen ilmastopolitiikka ja ilmastojohtajuuden tavoittelu synnyttävät meille hyvinvointitappioita. Tämä pitää ottaa vakavasti. Suosittelenkin hallitusta arvioimaan uudelleen ilmastopolitiikkaansa ja sen vaikutuksia kilpailukykyymme, taloudelliseen huoltosuhteeseemme ja hyvinvointimme ylläpitoon. Nykyisenkaltainen ilmastopolitiikka vie meiltä lopulta leivät suusta.

17.53 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos napakasta ja informatiivisesta kertomuksesta sen tekijöille ja kiitos ministerille kertomuksen esittelystä ja kollegoille mielenkiintoisesta keskustelusta.

Kertomus antaa selkeän kuvan siitä, missä olemme menossa keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman toteuttamisessa, ja toisaalta siinä ennakoidaan tulevaisuutta ja etsitään ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin. Tässä kertomuksessa todetaan, että Suomi on toden-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

näköisesti saavuttamassa kaudelle 2013—2020 asetetut tavoitteet päästöjen vähentämisessä ja suunnitelluilla toimilla on mahdollista saavuttaa myös vuodelle 2030 asetetut tavoitteet. Tämä edellyttää kuitenkin, että emme lähde lipsumaan suunnassamme ja toisaalta mietimme myös koko ajan uusia toimia. Tässä onkin tärkeää huomata, ettei tässä raportissa vielä ole huomioitu tämän hallituksen ilmastotavoitteiden kunnianhimoista nostoa. Koska liikenteen osuus päästöistä on suurin, merkittävimmät päästövähennystoimet kohdistuvat sinne, ja myös maatalous ja rakennusten lämmitys ja moni muu sektori tarvitsevat edelleenkin uudistamista. Toisaalta, kuten kertomuksessakin todetaan, sektorikohtaisten toimien lisäksi tarvitaan poikkihallinnollisia toimia, esimerkiksi kuntien ilmastotyötä, koulutusta ja julkisten hankintojen kriteeristön muutoksia.

Arvoisa puhemies! Kunnissa tehdään tärkeää työtä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, ja yli puolet suomalaisista asuu aktiivista ilmastotyötä tekevissä kunnissa, mutta tämä ei riitä. Kaikkien kuntien tulisi ottaa tämä asia omakseen. Kestävän kehityksen politiikkajohdonmukaisuuden tulisi olla punaisena lankana myös kunnallisessa päätöksenteossa, ei ainoastaan täällä eduskunnassa. Kunnissa tulisi pohtia myös sitä, miten kuntalaisia ohjataan, tuetaan, autetaan hiilijalanjäljen vähentämisessä. Tämä on tärkeä asia, sillä viime vuosina kotitalouksien hiilijalanjälki on ollut kasvussa. Kunnissa tulisikin koota yhteen järjestöt, kasvatusammattilaiset, tutkijat, viranhaltijat ja eri alojen sidosryhmäläiset pohtimaan, miten saadaan kuntalaiset motivoitua hiilijalanjäljen pienentämiseen, ja toisaalta, miten se tehtäisiin arjessa mahdollisimman helpoksi. Täällä eduskunnassa on paljon kuntapäätäjää, ja toivon meidän kaikkien selvittävän tilanteen omassa kunnassamme ja olevan tässä asiassa aktiivisia. Huolestuttavaa on se tieto, ettei julkisissa hankinnoissa huomioida riittävästi kestävyystavoitteita. Kuten tässä raportissakin todetaan, vain neljäsosalla kunnista on määritelty tarkempia kestävyyskriteereitä. Aloitteita kestävien julkisten hankintojen edistämiseksi on toki tehty, esimerkiksi osaamiskeskus KEINO ja green deal, mutta edelleen julkisten hankintojen mahdollisuudet kestävä kehityksen edistäjinä jäävät usein hyödyntämättä. Rahalliset kustannukset ylikorostuvat hankintojen kriteereinä, jolloin laajasti tai pitkällä aikavälillä kohdentuvat hyödyt sekä hankintojen mahdolliset haitat jäävät huomioidamatta.

Yksi tärkeimpiä asioita ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi olisi tutkimusrahoituksen suuntaaminen tieteiden väliseen ja osallistavaan kestävyystutkimukseen. Tällä hetkellä tutkimusta tehdään liian paljon sektori- ja tiedealakohtaisesti. Myöskin kansainvälistä tutkijayhteistyötä olisi syytä lisätä. Paitsi ratkaisumallien tuottamiseen ja arviointiin, tutkimusta tarvitaan myös siihen, miten kestävyys ja ilmastoasiat tulevat näkyviksi ihmisten arjessa, arvoissa, ja siihen, miten niistä tulisi kommunikoida, jotta olisi mahdollista saavuttaa kokonaisvaltaisempaa ymmärrystä ja myönteistä toimintaa vastakkainasettelun ja ahdistuksen sijaan. Tässä olisi kyllä paljon tutkimisen aihetta.

Yksi huolestuttava asia tässä raportissa oli toteamus siitä, ettei ilmastoriskejä ja niihin sopeutumistarvetta tunnusteta edelleenkaan riittävän hyvin. Tämän seurauksena ilmastoriskien hallinta on osin puutteellista eikä kaikkien sopeutumistoimien suunnitteluun ja toimeenpanoon ole paneuduttu riittävän hyvin. Esimerkiksi kaikkia ilmaston lämpenemisestä sekä sään ja vesiolojen ääri-ilmiöistä johtuvia taloudellisia riskejä ei edelleenkaan tunnusteta, puhumattakaan esimerkiksi tauti- ja tuholaisriskeistä tai haitallisista vieraslajeista, jotka voivat olla uhka ihmisten, eläinten ja kasvien terveydelle sekä luontoympäristölle. Riskit ovat mittavat monilla eri alueilla, ja siksi on yhtä aikaa hillittävä ilmastonmuutosta ja vahvistettava yhteiskunnan ilmastokestävyyttä. Ilmastokestävyuden parantamiseen tar-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

vitaan nykyistä parempia työkaluja, jotta päätöksenteko perustuisi riittävään tietoon eikä mutui luun. Toisaalta yhteistyötä vahvistamalla, kumppanuuksia löytämällä ja ilmastokeskittäviä ratkaisuja kehittämällä voimme edistää myös suomalaisen osaamisen vientiä sekä olla myöskin rakentamassa globaaliin ruokaturvaan, puhtaan veden riittävyyteen ja luonnonvarojen käytön kestävyysliittävien haasteiden ratkaisumalleja ja teknologioita myös vientituotteeksi. Maailmalla on näille tuotteille tällä hetkellä ja tulevaisuudessa valtava kysyntä.

17.59 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Ranne puhui paljon yrityksistä. Muistelen, kun keväällä tehtiin yrityksille tällainen selvitys siitä, miten he suhtautuvat ilmastonmuutokseen ja minkälaista tietoa heillä asiasta on, niin siinä puolet vastasi, että ilmastonmuutoksesta puhutaan paljon tai jonkin verran, yli kolmannes näki sen uhkana, johon vaaditaan toimenpiteitä, mutta lähes neljännes näki siinä paljon liiketoiminnallisia mahdollisuuksia. Tämä on tärkeä viesti, että jo yrityksissä on havaittu se ja herätty siihen, miten ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan ja lähdetty hakemaan ratkaisuja. Suomi on hyvä esimerkki myös siitä, että täällä on paljon yrityksiä, jotka aktiivisesti hakevat niitä ratkaisuja ja yrittävät sitä kautta myöskin luoda uutta kaupankäyntiä. Moni yritys on myös omissa arvoissaan ja strategiassaan hyväksynyt asian ja lähtenyt hakemaan ratkaisuja sitä kautta.

Toinen on nämä jo mainitut kunnat. Esimerkiksi erittäin tärkeitä ovat nämä hiilineutraalit kunnat eli nämä niin sanotut Hinku-kunnat. Esimerkiksi synnyinkuntani Hämeenkyrö on mukana siinä, ja siellä on todella hyviin tuloksiin päästy nopeasti jo pelkästään energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa lisäämällä. Näihin liittyvät myös läheisesti kuntien palvelut, kuten jätteen lajittelu tai joukkoliikenne tai kevyt liikenne — se, että niitä päätöksiä ja ratkaisuja tehdään mahdollisimman lähellä ihmistä, kansalaista, ja juuri kunnassa, kotikunnassa niitä erilaisia muotoja myöskin tapahtuu.

Toistan kysymykseni ministerille niistä kauppasopimuksista, kun jäi vastaamatta. Eli olisiko kauppasopimusten kautta — täällä vähän epäiltiin kyllä, että ei löydy, mutta jos on parempaa tietoa — mahdollisuutta hakea entistä parempia keinoja siihen, että kauppasopimuksilla päästäisiin osaltaan ohjaamaan ja vaikuttamaan tällaisten maiden, kuten esimerkiksi Mercosur-sopimusten piirissä olevien maiden, politiikkaan ja suhtautumiseen ilmastonmuutokseen? Kyllähän raha on se tekijä, jolla myöskin pystytään parhaiten ohjaamaan näitä toimijoita.

Yksi henkilö, jonka tietysti toivoisin hyvin voimakkaasti olevan mukana ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa, on Yhdysvaltain presidentti Donald Trump. Hänen kaltaisiaan ihmisiä me tarvitsemme mukaan tähän taisteluun ilmastonmuutosta vastaan, ja tärkein työ on se asennemuutos, joka meidän pitää saada aikaiseksi.

Täytyy edustaja Vestmanille vielä todeta, kun hän lainasi pääsihteeri Petteri Taalasta, että Petteri Taalas myös totesi, että ihmisen olemassaolo ei ole vaarantumassa mutta ilmastonmuutoksen torjuminen on halvempi ratkaisu kuin elää sen vaikutusten kanssa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Täällä mainittiin muutamien edustajien nimi ja yhden presidentin nimi, myönnän vastauspuheenvuoron. — Edustaja Ranne.

18.02 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvon puhemies! On selvää, että erityisesti isot yritykset ymmärtävät sen bisneksen, mikä näissä ympäristöhankkeissa on.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Heillä on myöskin mahdollisuus siihen sijoittaa, ja on aivan hienoa, että näin tapahtuu, mutta politiikalla ei saa millään tavalla estää ja hidastaa yritysten toimintaa — eli me puhumme polttoaineverotuksesta, puhumme verokiilasta, erilaisista kiristyvistä vaatimuksista, jotka kohdistuvat yrityksiin — tällaista ei kannata tehdä.

Erityisesti voidaan ottaa esiin myöskin tutkimus-, kehitys- ja innovaatio- ja investointi, jossa kannatamme sitä, että nimenomaan mikro- ja pienyrityksiin sijoitetaan näitä rahoja. Se ei saa olla yhtä vaikeaa ja byrokraattista kuin se tällä hetkellä on. Eli kaikkien toimenpiteiden, mitä hallitus tekee, mitä me eduskunnassa päätämme, täytyy olla oikeasti vaikuttavia, niillä pitää olla hyvät lopputulokset. On tietenkin aivan ymmärrettävää, että kun polttoainetta, kun liikkumista, kun lämmittämistä, kun erilaisia vaatimuksia lisätään, niin eihän se hyvä ole yrityksille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja toinen edustaja, jonka nimi mainittiin, edustaja Vestman.

18.03 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri näin kuin edustaja Ovaska totesi, että ilmastonmuutoksen torjuminen oikeilla keinoilla on lopulta halvempaa kuin elää niiden kustannusten kanssa, joita se maailmanlaajuisesti voi aiheuttaa.

Pääsihteeri Taalas nosti tässä haastattelussa esille sen, että meidän pitää keskittyä näihin isoihin kansainvälisiin kysymyksiin. Meidän pitää saada aikaan maailmanlaajuisesti se, että fossiilisten polttoaineiden käyttö vähenee. Meidän pitää siis viedä suomalaista osaamista ja teknologiaa maailmalle ja saada nämä suurimmat saastuttajat, kuten tässä debatisa aiemmin tuotiin esille muun muassa Kiina ja Intia, kantamaan omaa vastuutaan.

Hinnan saaminen hiilelle globaalisti on aivan oleellinen asia. Minä kysyisinkin ministeri Mikkoselta: miten tämä mahdollinen hiilitulli on etenemässä EU:n pöydissä? Myöskin komission puheenjohtaja von der Leyen on nostanut tämän esille, ja se on kirjattu teidän hallitusohjelmaanne. Se olisi erittäin tärkeä tapa siinä, että meidän sisämarkkinoillamme, EU:n sisämarkkinoilla ainakaan tällainen vapaamatkustaminen alempien ympäristönormien piirissä tuotetuilla tuotteilla ei olisi mahdollista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoiset edustajat, en avaa nyt laajempaa debattia, tässä on ihan äskettäin käyty debattikeskustelu. Koska edustaja Ovaskan puheenvuorossa mainittiin edustaja Vestmanin ja Ranteen nimet, niin heille annoin mahdollisuuden vastata. Nyt mennään takaisin puhujalistaan.

18.05 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Olen koulutukseltani metsätaloussinööri ja aloitin viljelemään kotitilan peltoja vähän yli parikymppisenä nuorena. Olen ollut luomutilan emäntänä. Pidän myös luonnossa liikkumisesta. Luonto on minulle tärkeä rauhoittumisen ja hyvän olon lähde. Se on yhteyttä luontoon, ja yhteys luontoon on ollut minulla katkeamaton ketju aivan syntymästä saakka.

Ilmastonmuutos on kieltämättä tämän ajan suuri haaste. Keskusta lähtee ratkaisemaan ilmastonmuutosta pelkän voivottelun ja tiedevastaisuuden sijaan. Tarvitsemme oikeita toimia, joilla tähän haasteeseen aidosti tartutaan.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Olen tämänkin kesän aikana kiertänyt pitkin Savo-Karjalaa ja olen tällä kierroksella vakuuttunut siitä, että Suomi ja nimenomaan suomalainen maaseutu ja meidän tietävät ja osaavat ihmistemme siellä maaseudulla tarjoavat näitä ratkaisuja meille.

Suomen metsänhoito on kestävä ja metsät istutetaan hakkuiden jälkeen. Näin tulee olemaan jatkossakin. Metsät ovat meidän kaikkein tärkein uusiutuva luonnonvaramme.

Maataloudessa tutkitaan, miten pelloista tehdään hiilinieluja ja ravinteita kierrätetään nykyistä paremmin. Maatalous on ehdottomasti osa tätä suurta ratkaisua. Suomalaista ruokaa tarvitaan aivan varmasti jatkossakin.

Lannasta ja biojätteestä tehdään tulevaisuudessa yhä enemmän fossiilisia polttoaineita korvaavaa biopolttoainetta. Pitää myös tutkia, miten kaupunkien liete- ja jätevirrat voitaisiin kierrättää vielä nykyistä tarkemmin. Tavoitteena pitää olla kaiken kierrättävä talous. Fossiilisia polttoaineita on korvattava kotimaisilla, esimerkiksi puupohjaisilla biopolttoaineilla.

Suomalaisista kaivoksista kaivetaan malmeja, joita nopeasti kasvava akkuteollisuus tarvitsee. Siksi kaivosteollisuuttakin ja akunvalmistusta pitää olla edelleenkin Suomessa.

Viimeisenä — mutta ei missään nimessä vähäisimpänä — tekona jokaisen meistä kannattaa vähentää turhaa kulutusta. Älä osta mitään, mitä et tarvitse. Ja mieti vielä kaksi kertaa, mitä oikeasti ja aidosti tarvitset. Ilmastonmuutosta pitää torjua niin, ettei se lisää ihmisten välistä eriarvoistumista.

Suomi ei ratkaise ilmastonmuutosta yksin, mutta me olemme ehdottomasti osa tätä suurta ratkaisua. Suomessa kehitetään ilmastonmuutoksen torjuntaa ja ympäristönsuojelua tukevaa tekniikkaa, ja niitä pitää myös viedä voimallisesti ulkomaille, paljon nykyistä voimallisemmin.

Metsittämistä on sanottu kaikkein helpoimmaksi ja tehokkaimmaksi keinoksi vähentää ilmakehästä hiilidioksidia ja torjua tätä ilmastonmuutosta. Suomi voisi nostaa huomattavasti profiiliaan sekä EU:ssa että koko maailmassa kertomalla omista metsäistutuksistaan ja metsien uudistamisesta sekä viemällä tätä tietotaitoa vahvasti maailmalle.

Arvoisa puhemies! Keskustalle kysymys on ylisukupolvisuudesta. Tuleville sukupolville on turvattava aina hyvä tulevaisuus. Tämä on puolueemme aatteen ydintä. Maa jätetään aina paremmassa kunnossa jälkipolville kuin olemme sen itse saaneet. Keskusta on valmis töihin ilmastonmuutoksen torjunnassa.

18.09 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tulevat sukupolvet tulevat muistamaan tämän eduskunnan ennen kaikkea siitä, miten me toimimme ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Tämän päivän päättäjien käsissä on laatia suuntaviivat tulevaisuudelle, ja haluan uskoa, että tässä salissa istuvat kansanedustajat ymmärtävät, kuinka suuri vastuu meillä on käsillä, etenkin kun puhutaan ilmastonmuutoksesta.

Nyt olemme vihdoin sellaisessa tilanteessa, jossa meillä on hallitus, jonka ohjelmassa päästövähennystavoitteet on nostettu ilmastotieteen ja oikeudenmukaisen globaalin kehityksen näkökulmasta oikealle tasolle. Hallitus on sitoutunut uudistamaan Suomen ja Euroopan unionin ilmastopolitiikkaa siten, että me teemme osamme, oman osamme, maailman keskilämpötilan nousun rajoittamiseksi 1,5 asteeseen.

Nyt ensimmäistä kertaa julkaistu ilmastovuosikertomus on tähän työhön tärkeä seurantatyökalu. Se kertoo, että Suomi näyttää saavuttavan Euroopan unionin vuodelle 2020 asetetut päästövähennystavoitteet. Tässä ilmastovuosikertomuksessa ei ole huomioitu hallituksen ilmastotavoitteiden kunnianhimon nostoa tai uusia esitettyjä toimia. Kertomuksen

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

kautta me saamme vuosittaisen työkalun, jolla seurata ilmastotoimien toteutumista. Tämä on tärkeää, sillä meidän on jatkuvasti arvioitava tarvetta mahdollisille lisätoimille. Hyvä on myös se, että me tulemme päivittämään ilmastolakiin hiilineutraaliustavoitteen vuoteen 2035 ja otamme mukaan myös maankäyttösektorin.

Nykyisillä päästövähennyssitoumuksilla olemme menossa kohti 3—4 asteen globaalia lämpenemistä, mikä tuo mukanaan suunnattomia ekosysteemien muutoksia ja inhimillistä kärsimystä miljoonille. Tällä hetkellä Suomen ja Euroopan omat nykyiset päästötavoitteet tai -toimet eivät riitä lämpenemisen rajaamiseen 1,5 asteeseen. Eli meidän on kiristettävä tahtia. IPCC:n viime vuonna julkaisema raportti painotti, kuinka suuri merkitys jopa pieneltä tuntuvalla lämpötilan nousun rajoittamisella on. Jos lämpötila nousee 2 astetta 1,5 asteen sijaan, valtamerten korallit menetetään kokonaan, mikä vaikuttaa dramaattisesti paitsi merten ekosysteemeihin myös globaaliin ruokaturvaan. Tämä puolen asteen ero voi suistaa kymmenet miljoonat nälänhätään ja köyhyyteen ja vaikeuttaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista merkittävästi.

Ilmastonmuutoksen ratkaiseminen linkittyy tiiviisti köyhyyteen ja epätasa-arvoon. Rikkaat aiheuttavat suurimman osan päästöistä, kun köyhät ovat suurimmat kärsijät ilmastonmuutoksessa. Ilmastonmuutos myös pakottaa meitä miettimään uudestaan tapaamme kuluttaa ja tuottaa kulutushyödykkeitä. On selvää, että kaikki tämän päivän toimintamallit eivät säily sellaisinaan ilmastoviisaassa yhteiskunnassa. Tämä tarkoittaa uusia työpaikkoja, mutta vanhojen saastuttavien työpaikkojen on väistyttävä tieltä.

Ilmastonmuutoksen hillinnässä oleellista ei ole ainoastaan päämäärä vaan myös sosiaalisesti oikeudenmukainen prosessi. Meidän tulee varmistaa, että kaikki pysyvät mukana kyydissä. Suomi tarvitsee oman green new dealin, joka mahdollistaa oikeudenmukaisen siirtymän. Päästötavoitteet eivät ole työllisyyden este, päinvastoin ne ovat sen lähde. Esimerkiksi Bloombergin mukaan päästövähennysten edellyttämä kasvava uusiutuvan energian tarve pistää liikkeelle globaalisti triljoonien dollarien investoinnit vuoteen 2050 mennessä. Suomen kannattaa olla mukana jakamassa tätä pottia, ja samalla me voimme kasvat-
taa hiilikädenjälkeämme maailmalla.

Tämän lisäksi hallituksen tulee toimia kotimaassa ja kansainvälisillä areenoilla siten, että ihmisoikeudet toteutuvat meillä ja muualla, sekä nyt että tulevaisuudessa. Ilmastonmuutosta ei voida torjua ilman sosiaalista oikeudenmukaisuutta, eikä ihmisten perusoikeuksia voida taata, jos ilmastonmuutos karkaa käsistä. Tuoreen YK:n köyhyyden ja ilmastonmuutoksen suhdetta käsittelevän raportin mukaan ilmastonmuutos ei uhkaa ainoastaan satojen miljoonien perusoikeutta elämään, juomaveteen, ruokaan ja asumiseen, vaan lisäksi se murentaa demokratiakäsitystä ja laillisuusperiaatetta. YK-raportti varoittaa tulevasta ”ilmastoapartheidista”, ja uskon, että YK ei käytä tällaisia termejä kovin kevyin mielin.

Erityisesti nuoret meillä ja maailmalla ovat kasvavassa määrin ilmaisseet kärsivänsä ilmastoahdistuksesta. Heitä pelottaa kasvaa sellaisessa maailmassa, jossa heidän tulevaisuuttaan varjostaa ilmastonmuutoksen kaltainen eksistentiaalinen kriisi. Tätä tunnetta ja todellisuutta ei muuteta vähättelemällä ja kieltämällä tieteellisiä tuloksia tai turvautumalla löyhään populismiin. Sitä ei varsinkaan poisteta vähättelemällä nuoria aktivisteja, jotka tuntuvat olevan näistä asioista hyvin perillä.

Tätä ei siis voi painottaa tarpeeksi: meidän täytyy nyt toimia. Ainoastaan näin me voimme välttää pahenevan ilmastokriisin ja luoda sellaisen tulevaisuuden, jonka nuoret ja tulevat sukupolvet ansaitsevat.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Rinteen hallituksen kunnianhimoiset ilmastotavoitteet onkin noteerattu maailmalla. Usein kuulee puheita, jotka vähättelevät Suomen roolia globaalissa kamppailussa ilmastomuutosta vastaan — viimeksi täällä tänään. Meidän roolimme pohjoismaisena hyvinvointivaltiona on näyttää, että reilu muutos hiilinegatiiviseen yhteiskuntaan on mahdollinen ja houkutteleva päämäärä. Jos me emme tähän pysty, niin kuka sitten? Hiilinegatiivinen hyvinvointivaltio on paras vientituote, jonka Suomi voi viedä maailmalle.

18.15 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Ovaska muiden muassa toi esiin sen, että raha ratkaisee. Siihen liittyen EU valmistelelee tällä hetkellä Suomen puheenjohtajamaana kriteeristöä niin sanotulle kestäväälle rahoitukselle finanssisektorin ohjaamiseksi nykyistä paremmin kohti päästövähennyksiä. On erittäin tärkeää, että tämä taksonomia linjataan tieteellisen tiedon pohjalta ja teknologianeutraalisti.

Ilmastonmuutoksen kanssa ollaan tilanteessa, jossa globaalit päästöt on saatava jyrkään laskuun nopeasti vuosien mittakaavassa ja nettopäästöt on saatava nolliin vuosisadan puolivälin tienoilla. Sen jälkeenkin on ilmakehästä kerättävä hiiltä pois valtavia määriä. Jos tässä onnistutaan, meillä saattaa olla mahdollisuus rajoittaa lämpeneminen 1,5 asteeseen. Jos ei, lämpeneminen tuo mukanaan kasvavia, osin vaikeasti ennakoitavia, mutta valtavien vakavia riskejä.

Päästöjä vähennettäessä on samaan aikaan huolehdittava lajikadon pysäyttämisen, köyhyden poistamisen ja inhimillisen kehityksen jatkumisesta. Tämä on se iso globaali kuva, josta käsin tätä aihetta ja myös tämän kertomuksen sisältöä tulee tarkastella. Suomen ilmastopolitiikkaa on rakennettava sellaista polkua, joka tukee tätä globaalia, massiivista siirtymää.

Tämä vuosikertomus käsittelee varsin rajattua aihetta, päästökaupan ulkopuolisen niin sanotun taakanjakosektorin päästöjen kehitystä — tärkeä ja ansiokas raportti sellaisenaan mutta ei siis kata läheskään kaikkea ilmastopolitiikkaa. Silti viesti on selvä: on tehtävä enemmän kuin nyt ja tähän asti.

Taakanjakosektorilla kaksi sektoria erottuu selkeästi, liikenne ja maatalous. Näihin molempiin ollaan hallitusohjelmassa tarttumassa, ja molempiin on melko selkeät sävelet. Liikennettä pitää siirtää raiteille ja autoja sähköistää. Maataloudessa on sidottava hiiltä maaperään ja vähennettävä eläinperäisen ravinnon tuotantoa ja kulutusta. Henkilöautojen ajosuorituksen pieneneminen on huomioitava myös liikennejärjestelmän investoinneissa ja niiden pitkäjänteisessä suunnittelussa.

Kertomus huomauttaa, että ilmastonmuutokseen sopeutumista on tarpeen vahvistaa. Aihetta aiemmin työkseni tutkineena olen tästä täysin samaa mieltä. On myös erityisen tärkeää, että sopeutumista arvioidaan riittävässä laajuudessa ja syvyydessä. Lienee todennäköistä, että Suomelle vakavimmat uhat ovat epäsuoria heijastusvaikutuksia muuttuvan ilmaston moukaroidessa sille haavoittuvampia yhteiskuntia ja alueita. On huolehdittava, että suomalainen yhteiskunta on kauttaaltaan varautunut ilmastonmuutoksen tuomien suorien ja epäsuorien šokkivaikutusten ja pysyvien häiriötilojen hallintaan. On myös äärimmäisen tärkeää arvioida Suomen varautumista ja sopeutumista ilmastonmuutoksen hillinnän vaatiman fossiilienergian alarajan geopolitiisiin ja rakenteellisiin vaikutuksiin.

Arvoisa puhemies! Kansa ja aivan erityisesti nuoret odottavat tältä salilta ilmastojohtajuutta ja uskottavaa ilmastopolitiikkaa. Ei petetä heidän luottamustaan. Hallitus on sitoutunut hiilineutraalisuustavoitteeseen vuodelle 2035, ja se tarkoittaa, ettei aikaa ole viivyt-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

telylle. Uskon ja toivon, että vuoden päästä vastaava raportti kertoo, että ilmastopolitiikassa on laitettu uusi vaihde silmään.

18.19 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Tervakauppa oli tuottoisaa ja iso elinkeino Suomessa 1600-luvulla ja siitä vielä eteen päin. Perussuomalaisten edustaja Ranne ajatteli, että asiat eivät saa muuttua, eivät varsinkaan taloudessa, on pidettävä kiinni siitä, miten asiat ovat olleet, ja jos asiat muuttuvat, niin sitten huonosti käy taloudelle. Ehkäpä rikkidirektiivi, josta muun muassa vihreiden nykyistä edustaja Hassia paljon parjattiin aikoinaan, on hyvä esimerkki siitä, että sen avulla saatiin vähennettyä ilmansaasteita eikä teollisuus siitä kärsinyt, päinvastoin se pystyi uudistumaan, kun regulaatio muuttui.

On helppoja ilmastotoimia ja on helppoja luonnonsuojelua edistäviä toimia. Yksi helppo muutos on se, että lisäämme kasvisravinnon määrää. Se on ilmastoteko ja myöskin ihan kaikkien terveyden kannalta hyvä ratkaisu. Sillä on, ehkäpä voisi sanoa, yllättävänkin isot vaikutukset ilmastolle. Se on esimerkki myös siitä, että suomalainen elintarviketuotanto on pystynyt kehittämään uusia innovaatioita, jotka ovat tulleet korvaamaan lihaa. Kunhan meidän kulutustottumuksemme muuttuvat pikkuhiljaa, niin hyväksymme näitä muutoksia yhä enemmän, ja näin onkin tehtävä.

Sitten on tietysti vaikeampia kysymyksiä. YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimenpideohjelma korostaa politiikan johdonmukaisuutta, joka tarkoittaa, että eri politiikka-sektoreiden on muodostettava järkevä kokonaisuus. Me emme voi siirtää ongelmia paikasta toiseen. Tulevaisuusvaliokunta on todennut, että ilmastokysymykset ovat tässä selonteossa saaneet runsaasti huomiota, kun taas muut ympäristökysymykset ja niiden kytkennät ovat jääneet vähemmälle. Ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää siirtymistä pois fossiilisesta energiasta, mutta tämä siirtymä saattaa nykyisillä ratkaisulla uhata esimerkiksi metsien ja merien biodiversiteettiä ja ruokaturvaa.

On puhuttava myös hankalista kysymyksistä, ja juuri niihin täytyy pureutua. On otettava huomioon ja tehtävä toimet myös luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja ekologisen kestävyuden varmistamiseksi, ja näitä asioita hallitusohjelmassa on huomioitu. Luonnonsuojeluun panostetaan ennennäkemättömällä tavalla tässä maassa.

Esimerkiksi tänään Helsingin Sanomissa on kirjoitettu siitä, että jos liikenne halutaan vain sähköistää, niin mistä saadaan kaikki akut kestäväällä tavalla? Vastaus on: ei mistään nykyteknologialla. Siksi voimme vain toivoa — ja toivottavasti emme tässä roolissa vain toivo — että teknologia kehittyy. Meidän täytyy satsata siihen, että sellaiset kehitteillä olevat ratkaisut kuten suola-akut ja erilaisia jättemateriaaleja käyttävät akut ja muu teknologia tulevat myös osittain korvaamaan mineraalien käyttöä. Muuten sähköistyminen todennäköisesti tulee hidastumaan, puhumattakaan siitä, millaiset vaikutukset luonnolle ja luonnon monimuotoisuudelle ja vesistöjen kestävyydelle kysynnän kasvulla on. Tarvitsemme vaihtoehtoja, jotka optimoivat tässä tapauksessa maailman mineraalivarantoja, resurssivii-sautta, ja se jää regulaattorin harteille.

Yksittäinen toimija, yritys optimoi omaa toimintaansa ja oman toiminnan voittoja. Toivottavasti nämä hyvät esimerkit kuitenkin siivittävät tietä sille, että pystymme toimimaan, ottamaan riskejä, muuttumaan, koska muuten emme voi säilyttää nykyistä elintasoja ja työllisyyttä. Talous muuttuu jatkuvasti, talouden rakenne muuttuu jatkuvasti, ja hankaliin kysymyksiin ei ole mitään muuta ratkaisua kuin se, että kehitämme, tutkimme, teemme poikkitieteellistä yhteistyötä ja satsaamme uuteen teknologiaan, kuten myös kulutuskäytöksen

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

muutoksiin. Suomi ei elä enää tervasta, eikä kannata pelätä sitä siellä salin toisessa laidassa, että talous menee pilalle, jos asiat muuttuvat. Se on väistämätöntä, ja sillä tavalla pärjäämme, kun olemme eturintamassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Salin toinen laita ja edustaja Ranteen nimi mainittiin tämän puheenvuoron aikana. Myönnetään edustaja Ranteelle 1 minuutin mittainen vastauspuheenvuoro, mutta muuten ei debattia tässä yhteydessä avata.

18.24 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvon puhemies! Edustaja Holopainen ei selvästikään kuunnellut, mitä sanoin. Perussuomalaiset eivät halua, että asiat muuttuvat huonompaan suuntaan. Me haluamme olla talousasioissa ja ilmasto- ja ympäristöasioissa hyvin realistisia. Me emme ole utopisteja. Eli ilmastopolitiikalla ei saa kurjistaa asukkaiden elämää, eikä se saa olla este jatkuvalla yritysten toiminnan kehittämiseksi. Ja kun edustaja Holopainen totesi tästä teknologian kehittymisestä, että siinä on sitten se toivo, joka on se suurin voimavara, niin se ei suinkaan ole toivo, vaan se on nimenomaan se, että meillä Suomessa kehitetään: tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin satsataan, koulutukseen satsataan, korkeatasoiseen tutkimukseen satsataan. Ja yksittäisiä asioita: On selvää, että kulutustottumuksiin, energiansäästöön pitää saada muutosta. Kotimaista on suosittava. Korvataan tuontia kotimaisilla tuotteilla ja palveluilla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Koska edustaja Ranne mainitsi niin monta kertaa edustaja Holopaisen, niin myönnetään 1 minuutti myös hänelle. [Kimmo Kiljunen: Holopainen, mainitse minun nimi, niin mäkin pääsen! — Naurua]

18.25 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Se on hienoa, jos olemme siitä samaa mieltä, että tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja koulutukseen kannattaa satsata. On todellakin selvää, että erilaisia riskejä, joita tutkimus- ja kehittämistoiminta pitää sisällään, täytyy ottaa, jos halutaan uusia ratkaisuja.

Jotenkin siitä aikaisemmasta puheenvuorosta tuli sellainen tunne, että taloutta pitää ennemminkin suojella muutoksilta kuin tehdä sitä muutosta. Mutta toki olen iloinen, jos olemme samaa mieltä siitä, että muutos on itse asiassa ihan toivottavaa, ja sitä me tässä hallitusohjelmassakin ajamme eteenpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ajamme eteenpäin puhujalistaa.

18.26 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Ympäristöministeriön ilmastovuosikertomus osoittaa, että päästövähennysten suunta on pääosin oikea mutta vauhti aivan liian hidask. Se on tässä salissa jo useaan kertaan tänään todettu.

Hallitusohjelman kunnianhimoiset ilmastotavoitteet edellyttävät päästövähennystavoitteiden tiukentamista ja laajaa keinovalikoimaa niiden toteuttamiseksi. Yksi keskeinen keino päästöjen vähentämiseen ja markkinoiden ohjaamiseen ovat julkiset hankinnat. Ottamalla ilmastokriteerit selkeästi osaksi hankintaperusteita luodaan markkinoita vähäpäästöisille ratkaisuille. Se tuo myös uusia liiketoimintamahdollisuuksia Suomelle. Julkisten hankintojen arvon on laskettu olevan Suomessa noin 35 miljardia euroa vuodessa. Tällä summalla voidaan merkittävästi edistää ilmastoviisaita ratkaisuja. Julkiset hankinnat on tärkeä keino esimerkiksi kiertotalouden edistämiseen. Hallitusohjelmassa tämä on tunnis-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

tettu. Hankintalain velvoittavuutta kestäviin hankintoihin nostetaan siten, että hiili- ja ympäristöjalanjälki sisällytetään hankintakriteereihin ympäristövaikutuksiltaan merkittävässä hankinnoissa. Tämä muutos on syytä valmistella viipymättä.

Arvoisa puhemies! Julkisista hankinnoista suurin osa eli noin 75 prosenttia tehdään kunnissa. Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan vuonna 2017 vain runsas puolet tarkastelluista kunnista huomioi kestävyystavoitteet hankintastrategiassa tai muussa hankintoja koskevassa ohjeistuksessa. Tavoitteet on asetettu melko yleisellä tasolla, ja vain noin neljännes kunnista määrittä tarkempia kestävyyskriteerejä. Yhtenä esimerkkinä nostan hallitusohjelman kirjauksen kasvispainotteisen ruuan ja lähiruuan osuuden kasvattamisesta julkisissa hankinnoissa ja ruokapalveluissa. Elintarvikehankinnoissa pystyttäisiin jo nyt painottamaan myös ruuantuotannon ja elintarvikkeiden jalostuksen energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä, mutta nämä hankintakriteerit eivät ole vielä yleisesti käytössä. Tarvitaankin parempaa julkisten hankintojen johtamista ja osaamista, jotta hankintalain mahdollisuudet otetaan laajamittaisesti käyttöön. Tärkeä huomio tänään keskustelussakin on ollut myös se, että monet yritykset ovat jo lähteneet aktiivisesti kehittämään vähäpäästöisiä ratkaisuja, ja tätä kehitystä meidän kannattaa meidän politiikkatoimilla tukea.

Arvoisa puhemies! Ilmastovuosikertomus on tärkeä työkalu ilmastotoimien seuraamiseen. Se ei kuitenkaan anna koko kuvaa Suomen päästöjen kokonaisuudesta ja kehityksestä. Olennaista onkin, että ilmastolakiin päivitetään 2035-hiilineutraalisuustavoite ja otetaan maankäyttösektori mukaan. Ilmastotavoitteita ja niiden saavuttamisen edellyttämiä keinoja on tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena, jotta voimme varmistaa, että päästöt todella vähenevät hallituksen asettaman tavoitteen mukaisesti.

18.30 Pirkka-Pekka Petelius vihr: Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on läpäissyt kaikki yhteiskunnan eri sektorit, ja ongelman vakavuus näytetään tajuavan, vihdoinkin onneksi. Siitä osoituksena myöskin tämä vilkas keskustelu täällä. Eilisessä Sitran järjestämässä Helsinki Climate -ilmastopaneelissa todettiin asiantuntijatahoilta yksikantaan, että olemme jo keskellä ilmastokriisiä, se ei ole mitään pelottelua. Tämä, jos mikä, edellyttää meiltä kaikilta yhtenäistä ilmastopolitiikkaa.

Ilmastovuosikertomuksessa todetaan, että Suomi laati ensimmäisenä EU-maana kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumisstrategian vuonna 2005, siis 14 vuotta sitten. Viime keväänä julkaistussa väliarviossa todetaan, ettei ilmastoriskejä ja sopeutumistarvetta vieläkään tunnusteta riittävässä määrin. Ilmastoriskien hallinta on edelleen osin puutteellista. Suomen tavoite olla hiilineutraali yhteiskunta vuonna 2035 on kansainvälisesti erittäin edistyksellinen. Päästövähennystoimet toteutetaan, kuten täälläkin on todettu, sosiaalisesti, alueellisesti, oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat mukana. Nämä kirjat osoittavat, että hallituksen ilmastopolitiikka on ainutlaatuisen kunnianhimoista.

Ilmastovuosikertomuksen mukaan tauti- ja tuholaisriskit sekä haitallisten vieraslajien leviäminen ovat uhka ihmisten ja eläinten terveydelle sekä kasveille ja luonnon monimuotoisuudelle. Mittavien riskien vuoksi ilmastokertomuksessa kehoitetaan yhtenäiseen ilmastopolitiikkaan, jotta ilmastonmuutoksen pysäyttäminen on mahdollista. Henkilökohdaisesti kannatan tätä vahvasti, sillä mikään valtio ei yksin pysty ratkaisemaan tätä käsillä olevaa ongelmaa. Suomi EU:n puheenjohtajamaana on nyt avainasemassa Euroopan unionin jäsenmaiden ilmastopolitiikan linjaajana. Tämä on Suomelle mahdollisuus. Ilmasto-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

vuosikertomuksen viesti ilmatoriskien puutteellisesta hallinnasta on syytä ottaa vakavasti. Me tarvitsemme yhtenäisiä toimia jo tänään, sillä ilmastokriisi on yhteinen ongelma, jonka vain yhdessä voimme ratkaista.

Tähän loppuun haluan vielä todeta sen, että tässä täällä käydyssä keskustelussa usein asetetaan ikään kuin ”meidät” ja ”heidät” vastakkain. ”Heillä” varmaan tarkoitetaan niitä maita, joissa globaaleja resursseja kulutetaan enemmän, kuten Kiinaa ja Intiaa, ikään kuin määrällisesti — joo, mutta pitää muistaa, että meidän rasiuksemme maapallon resursseille ja ilmastolle on kahdeksankertainen eli että me olemme kaikki samassa veneessä.

Ja sitten semmoinen asia, mikä unohtetaan, kun sanotaan, että tämä on teknologinen mahdollisuus ”siellä”: Ei se ole pelkästään siellä, he haluavat meiltä sitä oppia. Kiinalaiset esimerkiksi hakevat meiltä teknologista innovaatio-osaamista, ja se tilaisuus pitää käyttää hyväksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, muistutan myös siitä tilaisuudesta, jonka voi käyttää hyväksi, että jos puheenvuoro kestää yli 3 minuuttia, niin sen voi tulla pitämään täältä pöntöstä käsin. Edustaja Kaunisto näyttää tästä esimerkkiä. [Kimmo Kiljunen: Sitten kun osaa arvioida puheen pituutta etukäteen!]

18.33 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Ympäristöministeriön ilmastovuosikertomus 2019 kertoo meille lohdullisesti, että jaksolle 2013—2020 asetettu tavoite tullaan saavuttamaan. Lokakuussa 2018 hallitustenvälisen ilmastopaneelin, IPCC:n, julkaiseman raportin mukaan ilmaston odotetaan lämpenevän aikaisempaa arviota nopeammin. 1,5 asteen lämpeneminen olisi odotettavissa jo 10—30 vuoden aikajänteellä. Raportti vahvistaa sen, että ilmastomuutoksen vaikutukset näkyvät yhä selvemmin jo meidän aikanamme. YK:n kokoama tutkijaryhmä antaa maapallolle kymmenkunta vuotta aikaa korjata menossa oleva sosiaalinen ja luonnon kannalta kestävä kehitys. Ilmaston kannalta tärkeiden päätösten aika on nyt.

Kun kävelen käsi kädessä lapseni kanssa ympäri metsää luonnon ihmeisiin tutustuen, en voi olla välttämättä ajatukselta, että minä en halua olla osana sitä yhteiskuntaa, joka vie tämän mahdollisuuden omalta lapseltani. Meillä suomalaisilla on se uskomaton vapaus liikkua luonnossa ja hengittää raikasta ilmaa, mutta vapaus tuo myös vastuun. Tässäkin asiassa olisi tärkeää uskoa ihmiseen, siihen vapaaseen, rationaaliseen ihmiseen, joka on ratkaisuut historiassamme monia ongelmia kekseliäisyyden ja ahkeruuden turvin.

Vaikeuttamalla yritysten toimintaa ja rankaisemalla työnteosta yhä kiristyväällä verotuksella jätämme pois niitä resursseja, jotka voisivat ongelmaan tuoda ratkaisuja. Me tarvitsemme Suomeen ketterän ja rohkean yrittäjäkulttuurin. Mitä rohkeammin yrittäjät ja yritykset uskaltavat tavoitella uusia ratkaisuja, sitä todennäköisemmin me saamme myös vastauksia. Samalla edelläkävijyys on Suomelle valtava mahdollisuus puhtaiden huipputeknologioiden kehittämisessä ja näiden kaupallistamisessa ja viennissä. On vaarallista luulla, että kaikki ratkaisut ovat tässä talossa.

Hallituksella on valta toimia. Hallituksella on vastuu toimia. Ihmiset odottavat, ja ennen kaikkea ihmiset ovat kaikessa odotuksessaan jo niin ahdistuneita, että nuoret aikuiset epäilevät lastensaannin järkevyyttä ilmastosyistä. Tämä on todellisuutta. Valtava enemmistö suomalaisista haluaa toimia nyt eikä huomenna. Samalla hallitus syyllistää tavallisia, ahkeria, työssä käyviä ja lapsia harjoituksiin autolla kuljettavia vanhempia ympäri Suomen. Haluaako hallitus edes antaa heille vaihtoehtoja?

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Liikenteen päästöjä merkittävästi vähentävä matkustusvaihtoehto eli suuret ratahankkeet on täysin kesken. Hallitus on käynnistänyt neuvottelut ratoja suunnittelevien hankeyhtiöiden perustamiseksi — siis neuvottelut suunnittelusta. Ympäristön kannalta äärimmäisen merkittävä rakennuspäätös on niin kaukana, että sitä ei näe edes rohkeimmissa puheissa, puhumattakaan itä- ja kaakkoissuomalaisia koskevasta itäradasta, radasta, jolla annettaisiin miljoonalle ihmiselle yhä parempi mahdollisuus tulla mukaan muun Suomen kehitykseen ja rohkeaan ilmastopolitiikkaan.

Nyt on aika toimia. Suomella on valtava voima vaikuttaa. Minä kannustan ja tuen hallitusta matkalla kohti ympäristöystävällisempää maailmaa, jos se ei tarkoita ihmisen jatkuvaa rankaisemista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Hoskonen.

18.38 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia arvoisille kollegoille hyvästä, asiallisesta keskustelusta koskien ilmastoa.

Tämä ilmastovuosikertomus vuodelta 2019 on hyvä pohjapaperi, josta voimme ponnistaa tulevia vuosia kohden tavoitellen tietenkin parempaa ilmastoa ja puhtaampaa ympäristöä. Kannattaa aina muistaa tosiasiat, kun mitä tahansa asiaa lähtee tekemään, koska se on kuitenkin se ainoa tie. Jos lähtee oikeasta paikasta liikkeelle, todennäköisesti pääsee myös perille.

Suomessa metsänhoito on aivan maailman huipputasoa, ja käytännössä metsät ovat meidän toimivien ja suurin hiilinielu. Metsiä on hoidettu toistasataa vuotta ihan määrätietoisesti, ja Metsäntutkimuslaitoksen, eli nykyisen Luken, mukaan tällä hetkellä metsien kasvu on se lähes 112 miljoonaa kuutiota ja hiilivarasto sekä hiilinielu, molemmat, kasvavat hurjaa vauhtia. Ne ovat kiistattomia tosiasioita, jotka antavat meille hyvän pohjan puhua hyvin hoidettujen metsien tärkeydestä myös ilmastopolitiikassa.

Saksassa on paljastunut viime aikoina erittäin hälyttävää tietoa siitä, että metsien huono hoito on aiheuttanut sen, että metsät kuolevat pystyyn, ja näin ollen niistä tulee siten ei hiilinielua vaan päästölähteitä. Suomessahan asia onneksi on juuri päinvastoin. Tämän takia on syytä muistaa se, että järkevä metsänhoito on parasta ilmastopolitiikkaa. Se antaa sekä hiilinielua että puurakentamiseen tärkeää raaka-ainetta ja muutenkin raaka-ainetta mitä erilaisimpiin toimenpiteisiin — se on syytä muistaa joka hetki. Meillä on näytöt tästä asiasta, ja on pidettävä kiinni EU:ssa siitä, että meistä ei yli kävellä. Jos ne vahvat näytöt syrjäytetään, niin olemme pulassa.

Liikenne on Suomelle elintärkeä. Rataverkko Suomessa on hieman alle 6 000 kilometriä ja maanteitä kaikkina on yli 450 000 kilometriä. Kun puhutaan liikenteen aiheuttamista päästöistä, niin on helppo ymmärtää näiden lukujen valossa se, että rataverkkojen mahdollisuus hiilinielujen pienentämiseen on vain rajallinen. Elikkä maanteiden puolella meidän on pystyttävä tekemään autoliikenteestä yhä parempaa ja yhä puhtaampaa. Totta kai rataverkoilla, kun raskaita kuljetuksia kuljetetaan rautapyörillä, se on ehdottomasti ympäristöteko aina, mutta se ei pysty tätä ongelmaa ratkaisemaan. Elikkä meidän on pidettävä huoli siitä, että autokanta uusiutuu. Siinä verotus on oivallinen keino.

Mutta polttoainepuolella meidän pitää olla järkeviä. Esimerkiksi tämä Nestein tekemä biopohjainen diesel on aivan varmasti huippuhyvä keino vähentää ilmastopäästöjä. Jokainen litra, mikä poltetaan dieseliä, tätä uutta dieseliä, verrattuna fossiiliseen dieseliin, pie-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

mentää päästöjä 90 prosenttia joka litralta verrattuna aikaisempaan tilanteeseen. Tätä meidän pitää kehittää yhä edelleen, eikä tätäkään asiaa panna viltin alle ja unohdeta, että se muka ei ole kovin hyvä, kun se on dieselauto. Nykyiset dieselautot ovat todella puhtaita ja huippuhyviä kaikin puolin. Esimerkiksi, kun sähköautoja valmistetaan, niin on täysin kirkkain silmin unohdettu se, että sähköautojen tuotanto on äärimmäisen saastuttavaa. Litiu-mioniakun valmistaminen on erittäin, erittäin liikaista puuhaa, ja siitä, miten se tuhoaa luontoa, ei kukaan taida haluta edes tietää.

Toinen asia on sitten koboltti. Maailmassa käytetystä koboltista 60 prosenttia louhitaan Kongon tasavallassa Afrikassa [Leena Meri: Tuhotaan luontoa!] ja siellä iso osa valitetta-vasti lapsityövoimalla. Jos me vaadimme puhtaampia ja parempia autoja, sähköautoja, meidän on hyväksyttävä kaivostoiminta. Ei voi olla politiikka sellaista, että vaadimme sähköautoja ja kiellämme kaivostoimintaa. Joku järki tässä keskustelussa pitää olla. Ei näin voi olla, että me yhtä vaadimme ja toista tuhoamme. Eli kokonaisuus pitää hallita.

Haluan vielä palata tähän akkuasiaan sen verran, että Suomessa ollaan kehittämässä uut-ta akkuteknologiaa niin kuin muuallakin maailmassa koko ajan. Kannattaa muistaa, että nykyisten autojen turvavälineet — airbagit, lukkiutumattomat jarrut, katalysaattorit, polttoaineruiskutukset ja monet muut teknologiat — ovat kehittyneet ilman, että valtio on pan-nut sinne yhtään senttiä rahaa. Autotehtaat huolehtivat siitä normaalin kilpailun myötä. Sii-tä voimme olla aivan varmoja.

Metsään palatakseni vielä sen verran, että kun puhumme ilmastonmuutoksesta ja sen torjunnasta, niin katsokaapa, Venäjällä paloi tänä kesänä noin neljä miljoonaa hehtaaria metsää. Se on suurin piirtein 20 prosenttia Suomen tehollisesta metsäpinta-alasta — lähes 20 prosenttia Suomen tehollisesta metsäpinta-alasta. Se on aivan järkyttävä määrä, eli mei-dän ei kannata itseämme ruoskia hengiltä sen tautta, että me olemme muka huonoja. Me olemme älyttömän hyviä omassa ilmastopolitiikassamme ja omassa teknologiakehitykses-sämme. Metsäpuoli olkoon siitä loistava esimerkki. Samoin nämä Amazonin alueen valta-vat metsäpalot, tai paremminkin sytytetetyt pellonraivausaukiot: Niitä on noin 80 000 kap-paletta. Enpä tiedä, paljon niitä hehtaareita on, mutta niitä on valtavasti. Elikkä me voim-me tästä vetää sen johtopäätöksen ihan puhtaalla sydämellä, että tekemällä omat kotiläk-symme hyvin hoidamme parhaiten ilmastoa, koska naapurin rajojen yli meneminen näis-säkään asioissa ei ole suotavaa.

Arvoisa puhemies! Pari asiaa vielä. Kun katsotaan biotaloutta, mikä on todellakin Suo-men mahdollisuus, niin sitä meidän pitää edelleen pitää pinnalla ja huolehtia siitä, että sekä pellot että metsät kehittyvät siihen suuntaan, mikä palvelee sekä Suomen kansantaloutta että ilmastopolitiikkaa. Hyvin terve metsä on hoidettu metsä, ja se palvelee ilmastopolitiik-kaa ja sitoo hiiltä. Saksa on varoittava esimerkki — olkoon mielikuva tästä meille kaikille kirkkaana joka hetki.

Sitten, arvoisa puhemies, vielä lopuksi sen verran, että kun me teemme erilaisia hankin-tapäätöksiä, esimerkiksi ostamme ruokaa vaikka tänä iltana kaupasta, paras ilmastoteko on ostaa puhdasta suomalaista ruokaa, koska se ulkomailta tuotu — vaikka nyt joku Ameri-kasta lennätetty erikoisherkkumme — tuodaan pahimmillaan lentokoneella tänne, ja se on valtavasti ilmastopäästöjä tuottavaa. Ostamalla puhdasta suomalaista varsinkin lähiruokaa teemme loistavan ympäristöteon.

Vastuuta ei voi missään asiassa ulkoistaa. Meidän on pidettävä huoli siitä, että raken-namme taloja mahdollisimman paljon puusta — sitä raaka-ainetta saamme kotomaasta — ostamme kotimaista ruokaa ja käytämme kaikessa mahdollisessa kotimaisissa tuotteita, jol-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

loin se kuljetus jää käytännössä kokonaan pois. Tämän takia tervehdin, arvoisat edustajakollegat ja ympäristövaliokunnan jäsenet, suurella ilolla teidän erittäin järkeviä puheitanne ja minä näen, että tässä keskustelussa suuri arvo on siinä, että meillä kaikilla on vilpittön halu mennä asiassa vahvasti eteenpäin.

18.45 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskosen puheenvuorosta ehkä viimeisin lause virvoittaisi sanomaan, että tämän keskustelun suurin arvo on siinä, että tämä keskustelu käydään. Asia on tosi vakava, ja on hienoa, että eduskunta on virittäytynyt käymään huolellisen keskustelun aiheesta. Ministeri täällä aikaisemmassa puheenvuorossa totesi, että tämä ilmastovuosikertomus on ensimmäinen laatuaan — olen täysin vakuuttunut, että se ei ole viimeinen laatuaan. Olen täysin vakuuttunut myöskin siitä seikasta, että lukiessaan ja tietäessään tämän hallitusohjelman ja tietäessään myöskin meidän tarmokkaan hallituksemme on jatkossa tämä keskustelu, joka käydään vuosikertomuksen puitteissa, sisällöllisesti laadukkaampaa sikäli, että me olemme sitten jo ottaneet hienoja askeleita tässä prosessissa, joka on yhteinen joka tapauksessa.

Debatti on ollut hyvä, ja itse asiassa olisin toteamassa sillä tavalla, että kaikkein antoisin vaihe tässä debatissa oli se vaihe, kun täällä käytiin aidolla tavalla keskustelua eli lyhyillä puheenvuoroilla pikkusen käytiin kommentointia. Se oli palkitsevaa kuunneltavaa, ja olisin ehkä suonut, että puhemies olisi antanut enemmänkin sille tilaa, koska se olisi puhdistanut ilmaa täällä ja ehkä ilmastoakin täällä sisätilassa, ja sitten ehkä lyhentänyt näitä muitakin puheenvuoroja — ainakin tämä minun puheenvuoroni tulee olemaan luonteeltaan lähestulkoon kommenttipuheenvuoro.

Edustaja Ovaska totesi omassa puheenvuorossaan, että tänne tuli yhtäkkiä aggressiivinen ilmapiiri. Minä en aistinut varsinaista aggressiivisuutta tässä ilmapiirissä. Se, minkä minä aistin, oli innostus, innostus siitä, että on vakava asia ja siihen haluaa ottaa kantaa, ja edustajilla oli ihan legitimejä syitä tehdä siihen erilaisia kannanottoja, erilaista näkökulmaa tuoda esille, koska aihehan on moniulotteinen, ja kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen totesi, se vaatii myöskin jatkotutkimusta. Jatkotutkimusta hyvin paljon tässä tarvitaan: meillä on edessä ilmiö, joka on aito — me tunnemme sitä kuitenkin tavattoman huonosti.

Olin kuitenkin häkeltynyt, ja sallittakoon tämä ilmaisu häkeltynyt, edustaja Meren puolueoverin — ja hänkin käytti puheenvuoron samasta aiheesta — edustaja Ranteen puheenvuorosta, kun siinä minun mielestäni sisällöllisesti oli oikeita huomioita — yritystoimintaa täytyy arvostaa, sille täytyy antaa tila suomalaisessa yhteiskunnassa — mutta se argumentaatio oli ihan kuin jostain toisesta maailmasta. Vähän samalla tavalla kuin jos sinulla talo palaisi ja sinä vaimosi kanssa lähtisit keskustelemaan samanaikaisesti siitä, miten kiharat ovat ja onko jakaus suorassa. Nämä ulkonäölliset seikatkin ovat tarpeellisia asioita mahdollisesti, mutta kyllä se talon palaminen kannattaisi hoitaa alta pois, ylipäättään jos meinataan hoitaa sitä yritystoimintaakin. Puhun tästä täysin vakavasti.

Ministeri täällä totesi — ja olin aivan häkeltynyt, kun hän antoi tämän luvun — että ennusteiden mukaan on pelättävissä, että vuosisadan loppuun mennessä maapallon keskilämpötilan nousu ei jäisikään 1,5 asteeseen, mikä on meidän tavoittemme, vaan saattaisi pahimmillaan olla 4 astetta ja se laskennallisesti pahimmillaan tarkoittaa Suomessa 8:aa astetta. Tämä ilmastonmuutos on ihan suoraan ollut senkaltainen, että Suomessa se ilmastonmuutosvaikutus asteissa on tuplaten suurempi verrattuna maailman keskilämpötilan nousuun. Tämä on Suomessa tietenkin järisyttävä muutos — he, jotka kaipaavat subtrooppista Suomea, sen tietysti saisivat, mutta siinä on seurauksena paljon paljon paljon muuta.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Tutkimustieto kertoo vakavan ilmiön sen vuoksi, että kun on mitattu viimeisimmän jääkauden keskilämpötilan muutosta, niin jääkauden huipusta sen laukeamiseen keskilämpötilan muutos maailmassa oli 3 astetta. Nyt jos tämä luku on paikkansa pitävä, ehkä ymmärrämme, että jos me puhumme 4 asteesta, niin on selvää, että napajäätiköt meillä ovat sulaneet, meillä on Etelämanner sulanut ja niin edelleen — me puhumme todella järisyttävästä muutoksesta maailmassa. Ehkä ihmiskunta sen kestä, ehkä me kykenemme sopeutumaan siihen, kun se muutos tulee asteittain, mutta järisyttävä muutos on tulossa, jos me tämän tien haluamme kulkea loppuun, ja on ihan ymmärrettävää, että erityisesti nuori sukupolvi, joka vielä elää siellä 2100-luvun alussa, kokee tämän voimakkaana ilmiönä ja voimakkaana asiana ja edellyttää meiltä poliittisilta päätöksentekijöiltä tässä toimenpiteitä.

Täällä edustaja Hoskonen ympäristövaliokunnan puolelta kertoi muun muassa suomalaisten hyvistä toimista, joita ovat metsänviljely ja metsänhoito — on totta — tai lähiruuan osto — on totta. Varmasti nämä ovat kaikki toimia, joita pitää tehdä, mutta hän sanoi, ettei meidän pidä ruoskia itseämme. Niin, termi ruoskinta on aina semmoinen kohtuuton ehkä muotoilultaan, mutta ainakin meidän pitää kannustaa itseämme siihen, että lisätoimia tässä suomalaisten on syytä tehdä, juuri sen vuoksi, että ilmastonmuutos koettelee näitä pohjoisia alueita, arktisia alueita rajummin kuin mitään muuta ihmiskunnan osaa, ja sitä kautta tämä vastuu lankeaa meille suuresti.

On ollut ilo kuunnella täällä hyviä puheenvuoroja useilta edustajilta: Mari Holopaiselta, Mai Kivelältä, Pirkka-Pekka Peteliukselta ja muilta. Sanon nämä nimet varmuuden vuoksi, koska tämä debattivaihe on sen verran hyödyllinen kuultava, ja kiitän puhemiestä tästä puheenvuorosta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Täällä monta edustajan nimeä mainittiin, mutta yksi nimi mainittiin siinä mielessä, että kritisoi — Meri nousi tässä keskustelussa.

18.51 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikein hyvä, että tämä tulee nyt esille, koska me olemme kaikki sitä mieltä, että kukaan ei halua nähdä sitä, että jäätiköt sulavat tai lajit kuolevat sukupuuttoon tai luonnon monimuotoisuus kärsii. Jos, edustaja Kiljunen, olisitte kuunnellut esimerkiksi minun puheenvuoroni neljä vuotta, niin tietäisitte, että minä olen siitä erittäin huolestunut. Mutta me haluamme ne keinot, joilla siihen oikeasti pystyy vaikuttamaan.

Minä en halua nähdä sitä tulevaisuudessa. Juuri sen takia minä haluan, että kansainvälisissä pöydissä Suomi, nyt EU:n jäsenenä, ja EU vaikuttavat siihen, että me vaadimme sieltä — muun muassa Kiinalta, Intialta, Brasilialta — oikeata vaikuttavuutta. Laitetaan sitten vaikka sillä lailla, että ei tuoda sieltä tuontilihaa tai muuta, ei se minua pelota. Juuri näitä konkreettisia toimenpiteitä me haluamme. Minä en voi edustaja Ranteen puolesta puhua, mutta ymmärsin kyllä, että hän tarkoitti, että me emme saa ajaa lainsäädännöllä täältä työllisyyttä ja teollisuutta pois, eli ehkä me kuuntelimme tämän puheen eri tavalla. Mutta nyt ei ole enempää aikaa, joten näin lyhyesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, vielä tähän 1 minuutti, mutta sitten mennään puhujalistaan.

18.52 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä lupaan seurata huolellisemmin edustaja Meren painavia puheenvuoroja, jos ne ovat juuri tuon sisältöi-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

siä. Jäin odottamaan myöskin niitä keinoja, kun te viittasitte näihin keinoihin. Jos teidän keinonne on vain todeta, että Kiinassa, Brasiliassa, Venäjällä, Yhdysvalloissa täytyy tarttua vakavasti tähän asiaan, niin olette oikeassa puoliväliin asiaa. Kyllä, heidän täytyy tarttua vakavasti tähän asiaan. Mutta se kakkosasia: me emme voi vaatia keneltäkään yhtään mitään, jos me emme itse tee sitä. Sen vuoksi meidän on itse tartuttava tähän asiaan, oltava esimerkillisiä, mikä antaa meidän äänenpainollemme ihan toisenlaisen merkityssisällön kuin se, että me vain vaadimme ja että sanomme, että te olette suurimpia saastuttajia, [Leena Meren välihuuto] mehän ei tehdä tässä mitään, mutta hoitakaa te tämä homma, niin mekin tästä selviämme. Siinä mielessä keinojen täytyy olla sen kaltaisia, että kyllä, vaadimme muilta, mutta vaadimme itseltämme ensimmäisenä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Merellä on puhujalistalla puheenvuoro. Voitte sillä kohtaa sitten vastata. Mennään takaisin puhujalistaan: edustaja Talvitie. — Talvitiet ovat tämän ilmastonmuutoksen myötä hävinneet. Edustaja Sirén.

18.54 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Hienoa tosiaan, että olemme saaneet käsittelyyn tämän ilmastovuosikertomuksen ja päässeet käymään keskustelua niistä meidän aikakautemme suurimmista ja keskeisimmistä haasteista, joita nimenomaan täytyy yhteistyössä ratkoa. Tarvitaan erilaisia työkaluja, joilla ilmastotoimia edistetään, ja myös työkaluja, joilla niitä voidaan seurata, niiden toteutumista, ja tämä ilmastovuosikertomus on juurikin sellainen.

Niin kuin ministeri, joka valitettavasti ei ole enää paikalla kanssamme keskustelemassa, avauspuheenvuorossaan totesi, pelkät puheet eivät enää riitä, eivätkä hyvät tavoitteetkaan riitä, vaan tarvitaan ihan aidosti niitä konkreettisia toimia, kuten moni kollega on täällä keskustelun yhteydessä todennutkin. Myös usea hallituspuolueen edustaja nimenomaan totesi, että tarvitaan myös lisätoimia eli täytyy tehdä enemmän kuin mihin nyt ollaan sitouduttu. Niitä toimia tarvitaan nopeasti ja niitä tarvitaan kaikilla sektoreilla, ei siis ainoastaan taakanjakosektorilla, johon tämä vuosikertomus erityisesti painottuu. Tulkitsenkin niin myös tätä käytyä keskustelua, että nyt on mahdollisuus keskustella myös laajemmin ilmastopolitiikasta ja hallitusohjelmaan tehdyistä ilmastotavoitekirjauksista.

Koska näillä ilmastotoimilla on niin valtavan kova kiire, niin olisi hyvin toivottavaa, että niitä konkreettisia toimenpiteitä saataisiin päätökseen nyt jo tulevassa budjetin käsittelyssä. Budjettiriihessä on hallituksella nyt ensimmäinen mahdollisuus näyttää todella niitä konkreettisia toimia ja osoittaa sitä ilmastojohtajuutta, johon ollaan sitouduttu ja jota halutaan nähdä. Jos näitä konkreettisia tekoja ei näy siellä budjetin puolella, niin silloinhan kysymys on kauniista puheista vailla todellisuus pohjaa. [Kimmo Kiljunen: Kuuluista vaalilupauksista?] — No, esimerkiksi vaalilupauksista, jolloin tämä budjettikirja on hyvin tärkeä paikka osoittaa, että niitä hyviä tavoitteita myöskin edistetään. — Hallituksellehan pitää antaa kehuja siitä, että hallitusohjelmassa on kunnianhimoiset, hyvät tavoitteet myöskin ilmastopolitiikan osalta, ja niitä haluamme oppositiosta käsin myöskin kirittää aidosti sitten edistämään.

Ilman muuta Suomen pitää osoittaa ilmastojohtajuutta, näyttää esimerkkiä, ja meillä on siihen myös paremmat mahdollisuudet kuin juurikaan missään muualla maailmassa. Olen ihan samaa mieltä kuin mitä usea edustaja täällä sanoi, että edelläkävijyys on meille vahvuus, se on meille myös kilpailuetu: Näytetään mallia, esimerkkejä, luodaan niitä ratkaisuja. Annetaan esimerkiksi teknologisille innovaatioille, mitä Suomesta syntyy, näyttöjä

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

täällä Suomessa, jolloin tuetaan myöskin näitten ratkaisujen mahdollisuuksia kansainväliseen vientiin. Samalla se, että me osoitamme täällä ilmastojohtajuutta, parantaa asetelmaa vaikuttaa kansainvälisissä pöydissä. Meidän on hirveän vaikea vaatia muilta vaikuttavia ilmastotoimia, jos me emme itse niitä tee ja näytä.

Yksi konkreettinen hyvä asia, jonka hallituksen puheista ja hallituspuolueiden edustajista haluan nostaa esille ja panin ilolla merkille, oli se, että biokaasun mahdollisuudet on nyt tunnistettu tässä ohjelmassa ja tulossa on myös toimenpiteitä biokaasun hyödyntämiseksi. Tämähän on sellainen mahdollisuus, joka yhdistää päästövähennykset ja myös sen, miten maatalous voi olla ratkaisemassa näitä valtavia haasteita, joiden edessä me olemme. Itse olen biokaasulla ajanut nyt pari vuotta ja uskon, että siinä on ihan valtavasti mahdollisuuksia, paitsi henkilöliikenteen päästövähennyksissä myös erityisesti raskaan liikenteen osalta, missä ihan nopealla aikataululla ei varmaan sähköistyksiin olla pääsemässä.

Muutama sana näistä yleisimmistä lupauksista, mihin edustaja Kiljunenkin tässä viittasi, ja hieman evästyksiä hallitukselle nyt näitten ilmastotoimien edistämiseen:

Ennen vaaleja puhuttiin paljon miljardiluokan ympäristölle haitallisten yritystuki leikkauksista. Nyt kuitenkin esimerkiksi turpeen verotukseen ei ilmeisestikään olla puututtamassa, mikä on kyllä näiden puheiden perusteella pettymys. Turve aiheuttaa noin viidenneksen Suomen energiantuotannon päästöistä, ja turpeenpoltto aiheuttaa noin kaksinkertaiset päästöt verrattuna siihen energiaosuuteen, minkä se tuottaa. Ja turpeenpolton päästöt vastaavat koko Suomen henkilöautoliikenteen päästöjä, eli ihan vähäpätöisestä asiasta ei ole kysymys. Ilmaston näkökulmasta olisi siis hyvin perusteltua saada vähennettyä turpeenpolttoa merkittävästi. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että hallitus jatkaa turpeenpoltolle verotukea, joka on noin 190, lähemmäs 200 miljoonaa euroa, eli samaa luokkaa kuin koko ympäristöministeriön budjetti.

Kysymys siis kuuluu, aikooko hallitus tehdä turpeen verotuelle jotain vai jatketaanko tällä mallilla, jolla ei näitä päästövähennyksiä tulla saavuttamaan eikä myöskään tartuta ehkä siihen ilmeisimpään ympäristölle haitalliseen yritystukeen, joka tässä olisi tarjolla. Jos nyt budjetin yhteydessä ei tätä tehdä, niin onko se tulossa mahdollisesti sitten energiaverotuksen kokonaistarkastelun yhteydessä? Tämä olisi kysymys hallituspuolueiden edustajille, jos joku sattuisi tietämään, tai myöhemmässä vaiheessa sitten ministerille. Kiinnostaisi kuulla hallitukselta, miten turpeenpolttoa aiotaan vähentää nyt, kun meillä on jo tiedossa, että kun kokoomus esitti turpeen verotuen poistoa, niin hallituspuolueista sekä pääministeripuolue SDP että valtiovarainministeripuolue keskusta torppasivat tämän aloitteen.

Toinen ympäristölle haitallinen yritystuki, joka on perusteltua nostaa esille myös tässä yhteydessä, on päästökauppakompensaatio. Tämähän on budjettiesityksen mukaisesti nyt kasvamassa, mikä on loogista, koska päästöoikeuksien hinta on kasvanut, ja sehän on sinällään positiivinen asia. Mutta yhtä kaikki kysymyksessä on ympäristölle haitallinen yritystuki, vieläpä varsin tehoton sellainen, nimenomaan raskaalle teollisuudelle, paljon sähköä käyttävälle teollisuudelle suunnattu yritystuki. Ennen vaalejahan lähes kaikki hallituksessa istuvat puolueet kannattivat tästä päästökauppakompensaatiosta luopumista. Tässä ilmastovuosikertomuksessakin linjataan erillislämmityksen osalta öljylämmityksestä luopumisesta, ja terveisiä hallitukselle, että tämä, nimenomaan lämmöntuotanto on aivan keskeinen osa päästövähennyksiä.

Mitä tulee kotitalouksien aiheuttamiin päästöihin, hallitusohjelmassa sanotaan, että ”polttoon perustumattomien uusien kaukolämmön tuotantotapojen ja varastoinnin käyt-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

töönottoa ja pilotointia edistetään”, mutta vielä tuntuu olevan hieman epäselvää, millä tavalla hallitus näitä toimia aikoo edistää.

Loppuun vielä pari pienempää yksityiskohtaa, joista haluan kysyä: Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa mainitaan tämä tavoite globaalista ilmastojohtajuudesta, ja osana sitä on esitetty, että Suomessa järjestettäisiin ilmastohuippukokous, mitä nuoret hallitusohjelmaan lobbasivat ja edellyttivät, ja se sinne päättyi. Nyt kuulemma tätä kokousta ei kuitenkaan olla järjestämässä. Tämä hallitusohjelman kirjaus siis ei ole ilmeisestikään toteutumassa. Toinen vastaava kirjaus liittyi ilmaston pyöreään pöytään, jota itse ehdotin ennen vaaleja, ja ilokseni se hallitusohjelmasta myös löytyy, mutta onko tämän edistymisestä vielä mitään tietoa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Muistutan, arvoisa edustaja, siitä, että pöntöstä pidettyjen puheiden suositustakaraja on 7 minuuttia. Edustaja Hopsu näyttää esimerkkiä.

19.03 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! — Koetetaan. — Ilo kuulla oppositioista myös kiritystä hallitukselle ilmastotavoitteissa, ja jaan edustaja Sirénin näkemykset yrityskityöryhmän tärkeistä tavoitteista. Se työ on kesken, ja en osaa valitettavasti vastata näihin esitettyihin kysymyksiin. Viestiä pyöreästä pöydästä voin viedä eteenpäin ja muistuttaa ministeriä.

On hienoa, että saatiin käsittelyyn ilmastolain velvoittama vuosikertomus ensimmäistä kertaa ja että siinä seurattu eteneminen on tavoitteiden suuntaista. Nykyinen ilmastolaki ja tämä vuosikertomus koskevat kuitenkin vain taakanjakosektoria, ja ulkopuolelle jäävät päästökaupan alainen energiantuotanto ja teollisuus sekä maankäyttösektori, metsät ja maaperä, mikä onkin mainittu jo useamman kerran. Tässä olisi kehittämisen tarve seuraaville vuosille.

Kunnianhimoisen ilmastopolitiikan toteuttamiseksi ja Pariisin ilmastopimuksen tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitsemme kattavan kokonaiskuvan päästöistä. Hallitusohjelman ilmastolinjat vaativat myös tavoitetason nostoa. Nykyisen lain velvoitteisiin ollaan pääsemässä, ja on toki ilo, että voidaan osoittaa, että kun tavoitteita asetetaan ja valitaan toimenpiteitä, niin myös tulosta saavutetaan. Kuitenkin eri sektorit etenevät eri vauhdilla, ja erityisesti liikenteessä tarvitsemme uusia ratkaisuja jo voimassa olevan 2030-tavoitetason saavuttamiseksi. Hallitusohjelmassa asetettuun Suomi hiilineutraaliksi vuoteen 2035 -tavoitteeseen pääseminen vaatii merkittävästi lisätoimia kaikilla sektoreilla. Näitä hallitusohjelmassa löytyy kyllä, muun muassa verotukseen, liikenteeseen, maatalouteen, energiantuotantoon ja maankäyttöön liittyen. Nyt täytyy panna vaan toimeksi.

Sektorikohtaisten toimien lisäksi tarvitaan poikkileikkaavia toimia, jotka vaikuttavat useisiin eri sektoreihin. Näitä ovat muun muassa kuntien ilmastotyö, kulutukseen liittyvät toimet ja julkiset hankinnat. Suomen kunnat ja erityisesti suuret kaupungit ovat sitoutuneet kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin ja toimivat jo ilmastopolitiikan suunnannäyttäjinä. 40 prosenttia suomalaisista asuu kunnissa, jotka tähtäävät hiilineutraaliksi vuoteen 2030 mennessä. Tässä tavoiteasetannassa syntyy jopa tämmöinen positiivinen kilvoittelu kaupunkien välillä.

Kuntien vastuulla on merkittävästi vaikuttavia, hyvin konkreettisia päätöksiä, muun muassa maankäytön ja kaavoituksen osalta sekä liikennesuunnittelussa ja energiantuotannossa. Kunnissa voimme etsiä ratkaisuja, kuinka rakentaa hiilineutraaleja tai jopa hiiline-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

gatiivisia alueita. Hävikkiviikon kunniaksi voi mainita myös kuntien kokeilut hävikki-ruoan uudelleenjakelussa.

Arvoisa puhemies! Verkostomaisella toimintatavalla esimerkiksi Syken Hinku-foorumi, Canemure, Fisun, Kuntaliiton IlmastoKunnat ja muun muassa kuntien energiategon kuussopimukseen liittyneet kunnat ovat koonneet ja levittäneet tärkeää osaamista ja kokemuksia onnistuneista toimista. Kuntien ilmastotyö on osoittautunut vaikuttavaksi ja kannattavaksi. Esimerkiksi Iin kunta, pieni kunta, säästää vuosittain 2 miljoonaa euroa aktiivisella ilmastotyöllä.

Ympäristöministeriön toimet ja kunnille ilmastotyöhön varatut varat eivät kuitenkaan ole suuren suuret, mutta mahdollistavat erilaisten toimijoiden yhteistyötä ja tehokkaampien, vaikuttavampien tapojen löytämistä ja kokeiluja. Kuntien ilmastotoimien laajamittainen käyttöönotto vaatii lisää tukea. Kunnat ja alueet tarvitsevat myös kehitystyötä uusien työkalujen ja mittareiden saamiseksi tulosten mittaamiseksi.

Täällä on keskusteltu ilmastotoimien reilusta taakanjaosta. Näen, että asukkaita lähellä oleva päätöksenteko tunnistaa hyvin myös sosiaalisesti kestävä ja hyväksyttävä ratkaisu ja on siksi arvokasta. Tietoisuuden lisäämistä ja kannustimia muutokseen tarvitsevat myös kuluttajat. Ajantasaisen, kootun tiedon tuottaminen päästövähennystavoitteista ja tavoitteissa etenemisestä on osa tätä työtä, ja suurkiitos siis, että pääsimme ensimmäistä ilmastokertomusta nyt käsittelemään. Kertomuksen viesti on selvä: ilmastopolitiikan toimeenpanoa on seurattava tiiviisti, ja jatkuvasti on arvioitava mahdollisten lisätoimien tarvetta.

Sitten muutama sana vielä kansainvälisestä ilmastorahoituksesta, kun salissa on siitä myös keskusteltu tai siihen liittyen oltu huolissaan siitä, mitä muualla kuin Suomessa tehdään ja tapahtuu. Maailman köyhimmät ovat niitä, jotka kärsivät ilmastomuutoksen vaikutuksista, seurauksista eniten. YK:n UNFCCC-ilmastosopimuksessa on laskettu, että vuotuisen ilmastorahoituksen tarve on noin 300 miljardia dollaria niin ilmastomuutoksen hillintään kuin siihen sopeutumiseen. Suomen osuus olisi noin 200 miljoonaa euroa vuodessa. Tähän emme mitenkään pääse, mutta ilmastorahoituksen osuus nousee kuitenkin aiemmasta.

Lahjumuotoisen avun lisäksi Suomi satsaa myös ilmastomuutosta hillitseviin sijoituksiin.

Kuten täällä moni on todennutkin, sektorilla on suuri kysyntä osaamiselle, myös suomalaiselle osaamiselle.

19.09 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Minustakin on hyvä, että me olemme keskustelleet näistä asioista. Täällä oli puhetta jossakin tuossa alkuvaiheessa siitä, että täällä on jonkinlaista ääriajattelua tai populismia tai vähättelyä. Se ei ole sitä vaan sitä, että me keskustelemme tästä äärettömän vakavasta asiasta ja meillä on erilaista keinovalikoimaa siinä, miten me kukin haluamme tämän ratkaista. Tämä on demokraattinen eduskuntalaitos, jossa meistä jokaisen ovat äänestäjät tänne valinneet meidän omien ajatustemme vuoksi. Ja niin kuin minä varmaan teistä jokainen on kertonut tuolla ympäri toreilla ja turuilla, mitä olette asioista mieltä, ja äänestäjät ovat sitten katsoneet, onko teillä hyvät mielipiteet vai ei, ja siksi aion jatkossakin kyllä tuoda ajatukseni ja esityksiä esille, mitä mieltä asioista olen.

Vastaan tässä muutamiin kysymyksiin, kun tuossa aikaisemmin ei jäänyt aikaa.

Edustaja Kiljunen sanoi, että on hyvä, että puhutaan siitä, että myös kansainvälisissä yhteyksissä vaaditaan muilta mailta keinoja, ja hän peräänkuulutti keinoja. Ja jos te olisitte

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

taas kuunnellut niitä meidän esityksiämme, vaihtoehtobudjettejamme, meidän puheenjohtajajaneeleitamme, te olisitte huomannut, että perussuomalaiset ovat ehdottaneet esimerkiksi tällaista kuin ilmastotulli, joka voisi olla Euroopan unionissa käytettävä yhteinen tulli semmoisille tuottajille, maille, jotka eivät noudata hyviä ympäristöstandardeja tai vaikka käyttävät lapsityövoimaa — tämä voisi olla yksi lisäelementti — eli heille määrättäisiin korkeampi tulli. Jos esimerkiksi kiinalainen tuote haluaa tulla tänne, niin mietittäisiin, että hetkinen, pitäisiköhän noudattaa näitä ympäristöstandardeja, jotta me voimme tuoda tuotteita, ja jos emme tuo, niin ne ovat niin kalliita, että kukaan ei osta. Ja se tulisi hyvin tietoisuuteen myös semmoisesta listasta, että nämä ovat ympäristötullin alaisia maita, ja ihminen saisi heti tiedon, että ahaa, siellä ei ilmeisesti noudateta oikein näitä sääntöjä, ja sehän vaikuttaisi kuluttajien valintoihin. Tässä on yksi keinovalikoima.

Toinen keinovalikoima, mistä me olemme paljon puhuneet ja mistä ei esimerkiksi Agenda 2030 puhu lainkaan, koskee räjähdysmäistä väestönkasvua maapallolla. Afrikassa väkiluku moninkertaistuu, ja Euroopassahan se itse asiassa laskee. Ei tarvitse olla ruudinkeksijä ymmärtääkseen, että tämä sama maapallo ja sen eri luonnonvarat eivät tule riittämään ja tälle asialle pitäisi tehdä jotain. No, me olemme ehdottaneet, että kaikenlaisen kehitysavun edellytyksenä olisi se, että maa pystyy esittämään järkevän ja realistisen väestösuunnitelman siitä, miten se aikoo laskea tätä räjähdysnomaista väestönkasvua, sen maan omia konkreettisia toimenpiteitä.

Sitten te kysyitte myös muista keinoista, että miten me voimme muista maista puhua, jos me emme itse tee. No, varmaan muistatte, kun viime vuonna laitettiin Suomessa täytöntöön Pariisin ilmastosopimusta ja silloin kävimme paljon näitä lukuja läpi. Se on tosi epäoikeudenmukainen Suomelle, ja tämä pitäisi ottaa EU:ssa puheeksi. Elikkä esimerkiksi kivihiilen osuus sähköntuotannosta on Puolassa 92 prosenttia, Bulgariassa noin 90 ja samoin Romaniassa noin 90. Suomessa se on noin 6,7 prosenttia, siis aivan promilleluokkaa näissä luvuissa. No, eipä mitään, apropoo. Arvatkaapas, mitkä ovat vähennystavoitteet? Ei suinkaan niillä, jotka saastuttavat, ole kovimmat tavoitteet, vaan niillä, jotka eivät saastuta. Puolalla ja Romanialla, jotka käyttävät kivihiiltä sähköntuotannossa eniten, yli 90 prosenttia, on 2 prosenttia ja 7 prosenttia — Puolalla 7, Romanialla 2 ja Bulgarialla 0. Ja Suomella on 39 prosenttia, siis me, jotka käytämme sitä vähiten, olemme ottaneet kantaaksemme muiden EU-maiden taakan. Tästä kansalaiset ovat vihaisia. Miksi me maksamme tällaisia laskuja? Miksi siellä maassa saa edullista sähköä? Miksi me joudumme maksamaan heidän laskujaan meidän sähkölaskuissamme? Täällä sanottiin, että ei saa laittaa asioita vastakkain, mutta tätä kauttahan ne tulevat vastakkain, koska jokainen ihminen elää arjessa ja miettii, että hei, miten pääsen autolla töihin, harrastuksiin, miten elän, miten voin ostaa ruokaa.

Se on ihan loistava idea, että sanotaan, että osta suomalaista, ja niin minä aina itsekin ostan, jos vain pystyn, mutta kaikilla ei ole siihen varaa. Ja meidän pitäisi miettiä sitten, miten me saisimme sitä tuotantoa ja suomalaisia tuotteita halvemmaksi. No tietysti A) ostamalla — ne, keillä on rahaa — suomalaisia tuotteita ja sitten B) huolehtimalla siitä, että niillä alkutuottajilla on riittävästi rahaa, ja miettimällä sitä, miten me saisimme sitä tuotetta edullisemmaksi. Ja mitä enemmän sitä Suomessa menee, niin sen edullisemmaksihan se tulee. Okei, kaikkea täältä ei saa, ei saa banaaneja ja ananasta ja tämäntyppistä, sen hyväksyn ja myönnän.

Meillä on ihan oikeasti, aidosti tosi paljon keinoja, mutta niitä ei ole haluttu kuunnella, kun on vain haluttu sanoa, että te olette ääriajattelijoita, että te vähättelette tätä ongelmaa.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Siitähän ei ole kysymys vaan oikeudenmukaisuudesta ja realismista ja siitä, että minä haluan ne keinot sinne, missä ne aidosti ja oikeasti vaikuttavat, että lapset ja lapsenlapset saavat täällä elää ja täällä on jonkinlainen ilmasto jäljellä.

Ja kysyn erityisesti vihreiltä — jotka toivat muistaakseni esille sen, että pohjoisessa tämä hiilijalanjälki on suurempi, pohjoisella maapallon puoliskolla — miksi me sitten tänne niin valtavasti sitä maahanmuuttoa haluamme, kun se hiilijalanjälki niillä tulevillakin ihmisillä on sitten suurempi. Tässä on yksi kysymys, mihin minä haluaisin vastauksen. [Kimmo Kiljunen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, jos maltatte hetken, teillä on oma puheenvuoro tulossa, niin saatte siinä ottaa kantaa. Veikkaan, että edustaja Vallinin puheenvuoro saattaa antaa lisää vastattavaa myöskin. Mennään puhujalistalle.

19.16 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Minuun ovat ottaneet yhteyttä kymmenet vanhemmat, ja olen heille luvannut pitää tämän puheenvuoron täältä pöntöstä. Tässä muutamia havaintoja tästä kansalaispalautteesta, mitä olen saanut tähän ilmastokeskusteluun.

Näyttää siltä, että ilmastoahdistus on lisääntynyt erityisesti nuorilla. Nostan tässä esiin ainakin kaksi riskitekijää koskien ruokavalioita:

Ensimmäinen riskitekijä on, että saavatko nuoret riittävästi ja oikeassa suhteessa välttämättömiä proteiineja, aminohappoja ja rasvahappoja, jos perinteinen suomalainen, terveellinen ruokavalio vaihdetaan jonkin verran epämääräiseen ilmastoruokavalioon. Otan esimerkkinä tästä hampurilaiset, mitä nuoret paljon syövät: Jos katsotaan semmoisen perinteisen hampurilaisen proteiinipitoisuutta — siis sellaisen hampurilaisen, jossa on lihapihvi — ja verrataan sitä sellaiseen, jossa on kasvispihvi, vaikka joku juurespihvi, niin se ravitsemuksellinen sisältö ei ole läheskään sama. Jos sitten nuoret harrastavat urheilua ja liikuntaa, niin saattaa olla, että tulee tämmöinen vääristynyt makroravintoaineiden keskinäinen suhde eli proteiinia liian vähän. Sillä on sitten jo vähän vakavampia seuraamuksia, esimerkiksi saattaa tulla ylikuntotilaa tai lihasten kehittyminen, palautuminen, tällainen, heikkinen.

Toinen riskitekijä on, että aiheuttaako ilmastoahdistus, jota siis ainakin jonkun verran nuoret kokevat, syömishäiriöitä. Ja sitten syömishäiriöistä me kaikki tietenkin tiedämme, että niistä saattaa seurata muita mielenterveyshäiriöitä tai -sairauksia.

Tällaisia yhteydenottoja olen vanhemmilta saanut, ja he ovat ihan sillä lailla tarkkailleet omia lapsiaan ja huomanneet tällaisia, voisiko sanoa, oireita, kun keskustellaan ilmastosta ja vähän syyllistetäänkin tiettyjen ruokien syömisestä.

Poliitikoilla on tässä valtavan suuri vastuu. Teidänkin siellä salin vasemmalla puolella, kun olette aika kovia ilmastoalarmisteja — lähes joka toinen puheenvuoro sisältää jotain ilmastopaniikkia tai muuta sellaista — olisi hyvä huomioida, että tässä ilmastopaasauksessa ei aiheuteta nuorille mitään terveyshaittaa ja että tämä teidän ideologianne ei aiheuta jonkinlaista vaikkapa kansanterveydellistä aikapommia, jos nämä ruokavaliot vääristyvät ja syömishäiriöt lisääntyvät. Tänäpäin tässä salissa aikaisemmin puhuttiin mielenterveysongelmista, siitä, kuinka paljon ne ovat lisääntyneet, ja olisi mielenkiintoista, jos joku tutkisi, paljonko tämä ilmastopaasaus on lisännyt mielenterveysongelmia ja ahdistusta nuorissa.

Me perussuomalaiset emme syyllistä nuoria siitä, että he syövät lihapullia, juustoa, juovat piimää tai syövät rahkaa tai jotain muuta lehmästä tulevaa perinteistä ruokaa, joka on

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

kuulunut suomalaiseseen ruokavalioon aina. Toivon, että te muutkaan ette sitä tekisi ja huomioisitte tämän näkökulman. — Kiitos.

19.20 Joakim Strand r: Värderade talman, arvoisa puhemies! I klimatårsberättelsen granskas utsikterna för att uppnå de utsläppsförpliktelser som har fastställts perioden 2013—2020 samt 2021—2030. Förpliktelserna baserar sig på utsläppsmål som på EU-nivån har beslutats för de enskilda medlemsländerna. För närvarande förefaller det sannolikt att Finland kan uppnå den utsläppsförpliktelse som gäller för perioden 2013—2020, och också för perioden 2021—2030 gäller att åtgärderna för att skära ned utsläppen är dimensionerade så att förpliktelsen uppfylls med tillräcklig säkerhetsmarginal.

Värderade talman! När det gäller klimatarbetet har städerna naturligtvis en viktig roll.

Kuten tässä monet ovat jo todenneet hyvissä puheenvuoroissaan, kunnilla ja alueilla on merkittävä rooli ilmastotyössä. Erityisesti suurimmat kaupungit ovat laajalti sitoutuneet kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin. Suomi on pieni maa, viisi ja puoli miljoonaa ihmistä, koko porukka mahtuu yhteen kaupunginosaan Shanghaissa. Se, miten me voimme aidosti vaikuttaa globaalisti ilmastomuutoksen torjuntaan, on teknologian kautta. Meillä on upeita cleantech-firmoja tässä maassa. Meillä on Pohjoismaiden jopa johtava, suurin energiateknologiakeskittymä länsirannikolla Vaasassa. Olin itse mukana tiistaina muuraamassa peruskiveä Wärtsilän uudelle 200 miljoonan euron investoinnille.

Minun mielestäni meidän pitäisi olla parempia myös laskemaan sitä jalanjälkeä, miten me meidän yritystemme osaamisen kautta globaalisti aidosti vaikutamme joka päivä ilmastomuutoksen torjuntaan. Se jalanjälki on aivan uskomaton. Monta kertaa puhutaan enemmän tällaisista yksilön käytännön asioista, mennäänkö pyörällä tai mitä syödään. Varmaan voidaan itsekin näyttää esimerkkiä, mutta peräänkuulutan lisää keskustelua teknologiasta ja siitä, miten me tuemme niitä arvoa luovia ekosysteemejä, jotka jo tänä päivänä ovat globaalisti merkittäviä ja kilpailukykyisiä ja jotka tuovat elintärkeintä vientieuroja tähän maahan.

Mielestäni Rinteen hallitusohjelma on kunnianhimoinen ja hyvä mutta samalla järkevä ilmaston näkökulmasta. Nyt meidän pitäisi keskittää fokuksemme tutkimus- ja kehitysratkaisujen kasvattamiseen erityisesti cleantech- ja energiateknologia-alalla. — Kiitos.

19.23 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Teidän varoituksen sananne on kuultu, ja tulin tänne pöytäkirjaan, vaikka tämä on vastauspuheenvuorotyyppinen.

Ehkä minä ihan ensimmäiseksi lähdenkin tuosta edustaja Vallinin puheenvuorosta, minin puhemies viittasi, kun siinäkin saattaa olla aineksia pohtia. Te käytitte aika mielenkiintoista ilmaisua: ilmastopaasaus lisännyt mielenahdistusta, ehkä mielenterveysongelmia. Minä jäin tätä ihan miettimään. Nii-in. Itse olen ollut aktiivinen rauhanliikkeessä, puhunut voimakkaasti ydinaseiden, joukkotuhoaseiden vastaisesti, luonut varmasti tilannekuvaa siitä, mitä tarkoittaa ydintuho, jos ydinaseita käytetään. Onkohan se lisännyt kuulijoideni mielenahdistusta? Saattaa olla, saattaa olla. Teidän edustamanne puolue on paljon puhunut maahanmuuttopaasauksesta, ja jäin miettimään, että sekin on varmasti tuottanut mielipahaa, mielenahdistusta. Pahimmillaanhan se on tuottanut ainakin ihmisvihaa, ja siinäkin on olemassa tämä psykologinen puolensa. Mielenkiintoinen argumentti, ja sitähan tietysti täytyy miettiä, silloin kun me nostamme yhteiskunnallisia ilmiöitä esiin, mitä se tarkoittaa ja kuinka ihminen ottaa, yksilö ottaa sen vastaan. Meillä on kuitenkin onneksi poliittinen järjes-

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

telmä, joka ottaa nämä ilmiöt sillä tavalla vastaan, että meidän ei nyt tarvitse suoranaisesti pahoittaa mieltämme siitä, että nostamme vaikeita yhteiskunnallisia ilmiöitä esiin vaan me voimme tehdä täällä toimia ja tarttua näihin asioihin. Se on tämän salin pääkeskustelu.

Edustaja Meri avasi oman puheenvuoronsa sillä, että hänelläkin on oikeus mielipiteisiin: hän on puhunut näistä asioista, mistä hän on täälläkin nyt puhunut, vaalikentillä ja aikaisemmalla ajalla, pidempään, ja hänellä on oikeus mielipiteisiinsä. Edustaja Meri, teillä on ehdottomasti oikeus mielipiteisiin.

Minullakin on mielipiteitä, mutta ehkä kuitenkin meille kaikille kansanedustajille on viisasta se, että yrittäisi kuunnella, mitä muut yrittävät sanoa. Siellä saattaa olla myöskin viisaita ajatuksia, perusteltuja, pohdittuja näkökulmia, ja niistä saattaa hyötyä, jopa omia mielipiteitään voi muuttaa. Se on kai tämän keskustelun idea, kun me tätä debattia täällä olemme käyneet, että vaikka ne ovat mielipiteitä, mitä edustamme, me yritämme käydä tätä keskustelua sillä tavalla, että kuuntelisimme herkästi, mitä toinen sanoo ja onko siinä kuitenkin jotakin hyödyllistä.

Te sanoitte kolme konkreettista tointa, kun peräänkuulutin, että sanokaa konkreettisia toimia älkääkä sanoko vain, että muiden maiden täytyisi tehdä sitä tai tätä ja sitten niin ja niin edelleen. Teillä oli kolme konkreettista toimea.

Ensimmäinen konkreettinen toimi oli se, että tullipolitiikkaa, kansainvälistä kauppapolitiikkaa voitaisiin käyttää hyväksi ympäristönsuojelun nimissä toimina, joilla parannetaan ympäristön tilaa, ja jos selkeästi tuotetaan olosuhteissa, joissa ympäristöä vaurioitetaan, niin voitaisiin käyttää protektionistisia toimia eli nimenomaan pyrkiä sanktioimaan tullipolitiikalla. Tämä ehdotus, jos te olette sen tehnyt, [Leena Meri: Olen tehnyt!] on mitä kannatettavin ja järkevin. Tätähän harrastetaan, myöskin WTO:n puitteissa paljon käydään keskustelua juuri siitä, että esimerkiksi työelämän miniminormien — viittasitte lapsityövoiman käyttöön — pitäisi olla osa kauppapolitiikkaa. Eli kauppa ja kehitys kytketään toinen toisiinsa siitä näkökulmasta, että sellaisissa tuotannollisissa olosuhteissa, jotka joko eivät vastaa ihmisoikeussopimuksia tai ovat ympäristöllisiä ongelmia, meillä on oikeus pyrkiä estämään kaupankäyntiä. Kannatan tätä ja kannatan tässä asiassa, jos tämä on teidän linjanne, myöskin teidän näkemystänne, ja se on ihan hyvä, konkreettinen toimi.

Sen sijaan jäin vähän miettimään kysymystä Afrikan räjähdysmäisestä väestönkasvusta — mikä on räjähdysmäinen. Te olette varmaan väestöteorioihin tutustunut. Malthusista alkaen niitä tietysti on ollut meillä käytössämme. Kyllähän me näemme, että väestönkasvu kytkeytyy primäärisesti yleiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen, ja kaikkein tärkein yksittäinen tekijä, joka ylläpitää korkeaa väestönkasvua ja korkeaa hedelmällisyyttä, on korkea lapsikuolleisuus. Sen vuoksi kaikki ne toimet, jotka luovat kehitykselle tilaa puuttua ihmisten perustarpeisiin — ravitsemukseen, luonnollisesti terveydenhuoltoon, rokutusohjelmiin — ovat mitä loistavimpia konsteja vaikuttaa tähän räjähdysmäiseen väestönkasvuun.

Kun te tutustutte väestöhistoriaan, niin ihmiskunnan kehityshistoria kertoo automaattisesti sen, että mitä pidemmälle kehittynyt maa, mitä korkeampi hyvinvointi, ennen kaikkea lasten hyvinvointi, varmuus siitä, että lapset elävät pidempään, sitä enemmän se vaikuttaa välittömästi väestönkasvuun. Silloin ne toimet, jotka tähän tehtävään liittyvät, ovat tärkeimpiä. Tästä näkökulmasta kannattaa katsoa myöskin Afrikkaa ja Afrikan räjähdysmäistä väestönkasvua eikä hakea siihen muuta. Nyt tarvitaan järkevää suunnittelua, mutta järkevä suunnittelu ei ole vain väestönkasvun rajoittamisessa vaan niissä toimissa, joilla yleistä hyvinvointia parannetaan.

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

Sen sijaan tällä kolmannella keinolla, jonka te esititte — että EU:n sisällä pistetään sel-laiset maat rajoittamaan hiilivoimaloittoa ja hiileen perustuvaa energiantuotantoaan, jois-sa se on matalammalla tasolla, mutta Romaniassa ja Puolassa, jossain muussa maassa, mis-sä se on korkealla tasolla, ei puututa — te kiepautitte siihen samaan tematiikkaan, jossa te olitte tänään jo aikaisemmin: syyllistetään muita, tehkää te muut, emme me. Se, että me edellytämme itseltämme — nimenomaan itseltämme — toimia tässä suhteessa, antaa meil-le myöskin puheenvuoron ja puheoikeuden suhteessa Romaniaan, Puolaan ja muihin mai-hin. Siinä mielessä: Älkää syyllistäkö muita. [Leena Meri: En mä syyllistä mitään!] Katso-taan ensin peiliin ja autetaan sitten muitakin toimimaan tähän suuntaan. [Leena Meri pyy-tää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Saman, mitä sanoin äsken edustaja Kiljuselle, sanon nyt edustaja Merelle: kuunnellaan edustaja Elon ja Hopsun puheenvuorot, ehkä sieltä tulee lisää vastattavaa.

19.29 Tiina Elo vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Vallin nosti tässä esiin nuoret ja kasvisruokailun riskit. Tähän asiaan haluan vastata:

Totean alkuun, että ilmastoahdistus nuorten osalta ja syömishäiriöt ovat toki vakavia asioita ja meidän vanhempien vastuu on jakaa oikeaa tietoa ja ennen kaikkea tarjota niitä ratkaisuja, miten me rakennamme kestäväää tulevaisuutta. Kasvisruokailu on tutkitusti terveellinen ja turvallinen vaihtoehto lapsille ja nuorille, niin kuin aikuisillekin, kun sen koos-taa huolellisesti. Vegaanit tarvitsevat purkista B12-vitamiinia, mutta sen varmasti jokai-nen vegaaniksi ryhtyvä myöskin tietää. Edustaja Vallinkin on varmaan huomannut, että ta-vallisten kauppojen hyllyille on alkanut ilmestyä melko suuressakin määrin erilaisia kas-visproteiinipitoisia vaihtoehtoja ja myös monia kotimaisia vaihtoehtoja, Härkistä ja Nyh-tökauraa, erilaisia kaurapohjaisia jugurttivalmisteita ja muita, eli vaihtoehtoja on kuiten-kin ihan tavallisessa kaupassa jo tarjolla heille, jotka haluavat kasvisruokavaliota noudattaa.

Itse koen, että tässä ruokakeskustelussa on turhaa vastakkainasettelua. Välillä tuntuu, että se voi olla ehkä tarkoituksellistakin, mutta minun mielestäni meidän pitää vastuullisi-na ihmisinä käydä sitä rakentavasti ja tuoda nimenomaan sitä oikeata tietoa. Lihansyönti on kasvanut länsimaissa merkittävästi. Jokainen suomalainen syö noin 80 kiloa lihaa vuo-dessa, eli ei tässä keskustelussa ole kyse siitä, että kaikkien pitäisi ryhtyä vegaaneiksi, vaan siitä, että lihankulutusta on varaa Suomessa vähentää. Joukkoruokailun kautta se onnistuu sillä tavalla, että ateriat on koostettu ravitsemussuositusten mukaisesti, niin kuin kouluissa on lähdetty siihen, että siellä päivä tai kaksikin viikossa voi olla kasvisruokapäiviä kaikil-le, jolloin taataan nimenomaan, että se ruoka siellä koulussa on todellakin sitten täysin ra-vitsemussuositusten mukaista, ja tähänhän meidän hallitusohjelmammekin ohjaa. Sama tietysti pätee myös työpaikkaruokailuihin ja muihin.

Jotenkin toivoisin, että tässä keskustelussa sitten Vallinkin voi viedä näille vanhemmil-le, jotka huolensa ilmaisevat, sitä viestiä, että tavallaan meidän tehtävämme on tuoda niitä ratkaisuja eikä ruokkia sitä huolta, mikä lapsilla ja nuorilla on.

19.32 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Täällä puhuttiin paniikista ja ahdistuk-sesta. Ajattelen, että paniikki vie toimintakyvyn mutta kiire ja deadlinet ja tiedostaminen saavat toimimaan. Tämä on se, mitä olen nähnyt, että nuoret nyt tällä hetkellä tekevät, kun

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

he ilmastolakkoilevat ja istuvat esimerkiksi tuolla Eduskuntatalon rappusissa. Ilmastonmuutos etenee koko ajan arvioitua nopeammin, ja siksi myös näitä hillintätoimia tarvitaan entistä nopeammin.

Edustaja Meri täällä nosti, että meidän hiilijalanjälkemme on korkea, ja juuri näin asia on, ja siksi siihen pitää puuttua, ei syyllisiä etsien vaan kannustaen ja mahdollistaen, ja meillä täällä eduskunnassa on siihen juurikin oikeat mahdollisuudet. Jos joku haluaa työpaikalla kasvisruokaa, edistetään sitä tai mahdollistetaan se. Jos haluaa ajaa sähköautolla, mahdollistetaan latauspisteet. Ja jotta päästään riittävään vauhtiin näissä toimissa, tarvitaan myös regulaatiota, sääntelyä, täältä meiltä maatalouteen, energiantuotantoon, liikenteeseen. Näitä on tässä keskustelun aikana mainittu useita.

Väestönkasvu on todellinen haaste ilmastonmuutoksen näkökulmasta myös, ja siitä on todettu, että äitien koulutustaso ja maan koulutustaso on yksi tehokkain keino syntyvyyden määrän laskussa. Tämäkin on semmoinen, jossa Suomella on erityisen hyvä osaaminen; koulutusvienti voi olla yksi keino, ja sitäkin meidän tulee jatkaa ja toteuttaa.

19.33 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Lyhyet vastaukset.

Ensin edustaja Kiljuselle: Perussuomalaiset eivät vihaa ketään. Me olemme vain realisteja tässä maahanmuuttopolitiikassa ja väestöpolitiikassa. Kun haluaa säilyttää yhteiskuntarauhan, ja nyt kun puhutaan myös tästä ilmastopolitiikasta, niin siinä ei ole mitään järkeä, että siirretään lämpimistä maista tänne kylmään valtavia ihmismääriä, sehän on ilmastollekin huono. Se ehkä on se toissijainen peruste. Ensisijainen peruste on tämä maan sisäinen turvallisuus, mitä me vaalimme, henkeen ja vereen.

Sitten tämä kasvisruokavalion puolustuspuhe, minkä äsken kuulin: Täytyy muistaa, että kaikille ihmisille ei sovi sama ruokavalio. Olen tämän urheilussa nähnyt. Minä olin pitkään urheilvalmentaja ja urheilussa mukana, urheiluravitsemusalalla, siis myin sekä heraproteiineja että soijaproteiineja ja kaikenlaisia proteiineja, satoja tonneja urheilijoille, ja sieltä sain sitten palautetta, mikä toimii ja mikä ei. Saattaa olla, että jopa saman perheen sisällä täytyy olla hyvin erilainen ruokavalio. Se urheilijan suorituskyky, vaikka on sama geeniperimä, ei toimikaan samalla tavalla esimerkiksi tytöllä ja pojalla. Sen takia, jos ruvetaan juttamaan kaikille samanlaista ruokavaliota vaikka kouluissa, niin se saattaa olla toisella toimiva ja toisella vaikka sairautta aiheuttava.

19.35 Joakim Strand r: Talman, arvoisa puhemies! Muutama ihan lyhyt kommentti tähän ruokakeskusteluun: Itseäni harmittaa, että puhutaan vaikka kalasta tai lihasta tai kasviksista mutta aika vähän puhutaan siitä matkasta, minkä se ruoka on tehnyt, mikä se koko logistiikkaketju siinä taustalla on. [Kimmo Kiljunen: Hyvä pointti!] Kotimainen ruoka on kuitenkin aina enemmän tai vähemmän ilmastoteko. Kun seuraa näitä tiettyjä koulujakin, joissa nyt sitten ollaan vaikka lihalakossa — minulle ihan fine — niin samalla tuodaan kaikenlaista tavaraa sitten ihan toiselta puolen maapalloa. Jokainen voi tutkia, missä vaikka norjalainenkin lohi pakataan ja mitä reissua se tekee ennen kuin se Norjaankin joskus päätyy kaappoihin.

Nuorista vielä tämän verran: Minä olen itse iloinen, kun olen heitä seurannut tuolla, vaikka meidän seudulla, energiakoulutus- ja ympäristökoulutusstrategian puitteissa, niin näkee kyllä valtavia mahdollisuuksia myös, ennen kaikkea teknologian kautta. Heitä kiinnostaa jo ihan alakoulussa uudella tavalla luonnontieteet, kiitos tämän ilmastonmuutoksen torjunnan ja siihen liittyvien asioiden. Toivon, että me saisimme Suomesta semmoisen

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

maan, ja ylipäätään Pohjoismaista, jossa meidän nuoret tulevat olemaan ylivoimaisesti fiksuimmat ympäristötekniikan tutkijat maailmassa ja luovat siitä bisnestä, kansainvälistä bisnestä, ja lisäävät vientiuria tähän maahan.

19.37 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Jäin pohtimaan edustaja Vallinin sanoja. Jos minun puheenvuorostani jäi semmoinen käsitys, että minä olisin syyttämässä perussuomalaisia ihmisvihasta, niin sellaista minä en ole sanonut missään vaiheessa. Sen sijaan minä viittasin siihen ilmiöön, mihin te viittasitte omassa puheenvuorossanne puhuessanne johonkin ilmiöön liittyvästä voimakkaasta paasauksesta. Kyllä minä uskaltaisin sanoa sen ihan julkisestikin, että tällainen näinkin voimakas maahanmuuttovastainen paasaus, jota Euroopassa on harjoitettu ja myöskin Suomessa on harjoitettu, ja osittain myöskin perussuomalaiset ovat siihen syyllistyneet, on luonut aivan varmasti sellaista ahdistusta, jonka lopputuloksena on joillakin ihmisillä ihmisvihaa. Se on johtanut tähän ilmiöön. Uskallan sen sanoa, ja se on aidosti varmasti fakta.

Viittasitte, edustaja Vallin, siihen, että ei ole järkevää siirtää ihmismassoja tuolta eteläiseltä pallonpuoliskolta tänne pohjoiseen, tänne kylmään Pohjolaan. Kyllä varmaan tulee käymään niin, jos ilmastonmuutoksen annetaan mennä tätä tahtia, mistä me puhuimme, että he siirtyvät tänne Suomeen lämpimille, viehättäville, subtrooppisille alueille pois sieltä täysin kuivuneesta Afrikasta. Tämähän se lopputulos tässä ilmastonmuutoksessa on, jos se on tulos.

Mutta eihän tässä kysymys ole ihmisten siirtämisestä, eikä tässä ole kysymys järjestyksestä. Kysymys on siitä, että ihmiset siirtyvät liian monissa tilanteissa sellaisista olosuhteista, joissa elinehtoja ei ole olemassa tai joissa on sellainen tila, jossa yksinkertaisesti ei kyetä elämään sodan tai ihmisoikeusloukkauksien vuoksi. Ihmiset siirtyvät pois sieltä sellaisiin paikkoihin, joissa he mahdollisesti saavat suojaa, tai sitten he tulevat hakemaan elinehtoja itselleen ympäristössä, missä tulevat toimeen. Kautta historian meillä on ollut kansainvälisiä. Ihmiset ovat siirtyneet niiltä alueilta, jotka ovat elinkelvottomia tai hankalasti eletävissä, sellaisiin olosuhteisiin, joissa he pystyvät toimimaan ja elämään. Tämä on aivan luonnollinen ilmiö, eikä tässä ole edes järjestyksestä kysymys vaan ihan siitä, miten ihmisluonto toimii. Annetaan sille tilaa ja tunnustetaan, että tässä mielessä tällainen kansainväliskeskkeinen maailmanjärjestys on luonut rajoja, ja yhtäkkiä rajan ylittäminen onkin rikos. Tämä on tietysti outo tilanne.

19.39 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Olemme edustaja Kiljusen kanssa aikaisemminkin puhuneet tästä, että maailmanhistorian aikana ihmiset ovat siirtyneet ja näin. Näinhän se on, mutta me elämme sellaista maailmanaikaa, että sitä ei voi verrata aikaisempiin ihmisten siirtymiin. [Kimmo Kiljunen: Miksei?] — Kysyitte, että miksi ei. Jos ajatellaan, että vuonna 1962, kun minä synnyin, tällä planeetalla oli noin kaksi ja puoli miljardia ihmistä ja nyt on seitsemän ja puoli miljardia, niin tämä tilanne on muuttunut siitä, mitä se on ollut aikaisemmin. Niin, eli Suomi ei voi ottaa vastaan kaikkea sitä ylipursuavaa väestöä esimerkiksi Afrikasta, emme voi, eikä Eurooppa voi ottaa sitä vastaan. [Kimmo Kiljusen välihuuto] — Siis Suomi voi teidän mielestänne ottaa vastaan? [Kimmo Kiljunen: Kyllä!] No tässä se tulee se sosiaalidemokraattien ja perussuomalaisten ero. Perussuomalaiset ajattelevat, että me emme voi ottaa kymmeniä miljoonia ihmisiä, puhutaan jossain kohtaa sadoista miljoonista, ja sosiaalidemokraatit ajattelevat, että me voimme ottaa. Sen takiahan

Pöytäkirja PTK 30/2019 vp

täällä eduskunnassa ollaan ja tästä asiasta keskustellaan, ja välillä on vaalit ja siitä äänestetään sitten.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Muistutan edustajia siitä, että nyt on käsittelyssä Ilmastovuosisikertomus 2019. Se on meillä aiheena, ja edellytän, että seuraava puheenvuoro, edustaja Kiljunen, liittyy tähän aiheeseen.

19.41 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos tulee aiheuttamaan väen väkisin sen, että Suomeen tulee ihmisiä oikein massoittain, ja se johtuu yksinkertaisesti siitä — en sano, että sosiaalidemokraatit haluavat tai eivät halua, että tänne voi siirtyä — että täällä on tilaa. Täällä on fyysisesti tilaa, ja jos ilmastopakolaisuus tulee todella vakavaksi ilmiöksi tässä maailmassa, niin näihin paikkoihin tullaan, jotka ovat harvaan asuttuja alueita ja vielä elinkelpoisia, paremmin vielä elinkelpoisia — jos ilmastonmuutos nostaa täällä lämpötilan pahimmillaan kahdeksalla asteella. Kuulimme, kun ministeri kertoi, että saattaa maailman keskilämpötila nousta neljä astetta. Tämä on vakava ilmiö, ja tämä kannattaa ottaa tästä kulmasta vastaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan sekä talousvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 13.9.2019 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 19.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi: